

Meetjeslandse Toponiemen tot 1600

bijeengezant door
Achiël De Vos en Luc Stockman
aangevuld en verklaard door
lic. Jan Luyssaert

Deel III
Het Gentse

Band 4

MERENDREE

Wettelijk depot D/1999/6156/1

© 1999

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande toestemming van de Stichting Achiël De Vos.

WOORD VOORAF

Merendree is de tiende plaats in het Meetjesland, waarvan de oude plaatsnamen (in principe die tot 1600, maar ...) in de schoot van de *Stichting Achiel De Vos* wetenschappelijk ontsloten worden. Dat verheugt ons natuurlijk zeer en het is zeker een ideale gelegenheid om iedereen te danken die op een of andere manier tot de publicatie van deze reeks "Meetjeslandse Toponiemen tot 1600" bijgedragen heeft. Onze vreugde hieromtrent wordt echter zwaar getemperd bij de overweging dat dit de eerste aflevering is, sedert in maart van dit jaar onze secretaris en initiatiefnemer Luc Stockman gestorven is. Net als in de andere kringen waarin hij zich bewoog, missen we hem zeer, als werker en als bezieler. Het is ook precies tien jaar geleden dat die andere initiatiefnemer Achiel De Vos, naar wie onze Stichting genoemd werd, uit ons midden verdween. Wij gedenken hen piëteitsvol en koesteren sterker dan ooit het voornemen - hun wens - om *alle* Meetjeslandse dorpen een grondige toponymische beurt te geven aan de hand van het materiaal dat zij beiden zo nauwgezet verzameld hadden.

Merendree, het dorp dat in dit boek behandeld wordt, maakt samen met Aalter, Bellem, Hansbeke, Zomergem en Lovendegem deel uit van een groot zuidelijk Meetjeslands gebied dat toponymisch nu al bijna volledig ontgonnen is. Enkele andere plaatsen in de noordwestelijke hoek van dat gewest (Adegem, Maldegem, Sint-Laureins en Eeklo) werden ook al bewerkt. In de nabije toekomst staan alweer enkele andere op onze agenda: Sleidinge, Wondelgem, Lembeke, Ursel, Oostwinkel, Ronsele en de noordwestelijke polderdorpen; nog andere liggen in het verschiet.

Hier is echter Merendree aan de beurt, een oud dorp met een moeilijk te verklaren naam. Historisch was het een deel van de heerlijkheid Merendree-Vinderhoute. Geografisch behoort het tot het alluviale gebied van de Durme (die in het begin van de 17e eeuw voor het grootste deel werd opgenomen in het kanaal Gent-Brugge) en van haar zijrivier, de huidige Kale.

De auteur, Jan Luyssaert, was de juiste man op de juiste plaats om dit deel aan te pakken. Hij woont in Merendree, is germanist van opleiding, schreef voor zijn eindverhandeling (1966) al een toponymische studie over enkele dorpen in zijn geboortestreek Avelgem (Bossuit, Moen en Outrijve) en is ook via zijn voorzitterschap van de Heemkundige Kring 'Het Land van Nevele' uitstekend vertrouwd met de geografie en de geschiedenis van Merendree en omgeving. Wij zijn hem zeer erkentelijk voor deze voortreffelijke schakel in onze toponymische reeks, waarin hij in 1995 al een deel over Hansbeke voor zijn rekening nam.

De meeste excerpten tot 1600 geven helaas zeer weinig topografische details over de Merendree-se plaatsnamen en het ware onbegonnen werk geweest om uitsluitend met die gegevens de oude toponiemen te lokaliseren. Daarom zijn we - weer eens - afgeweken van het strenge stramien en hebben ook de toponiemen uit een zeer gedetailleerd landboek van 1680 in het glossarium opgenomen. Op die manier was het mogelijk, een groot deel van het toponymisch materiaal exact of bij benadering op de losse kaart een plaats te geven. Dat had echter ook tot gevolg dat tal van jongere namen in onze lijst terechtkwamen.

Net als de vorige monografieën bestaat deze studie uit twee grote delen. Allereerst worden de belangrijkste plaatsnamen systematisch verklaard; het tweede deel bevat een alfabetisch geordend glossarium met authentieke attestaties van alle bijeengezante plaatsnamen met opgave van de bron. Bij deze studie hoort ook een kaart, waarop alle plaatsnamen zijn genoteerd, die met (vrij grote) zekerheid konden gelokaliseerd worden.

Tot slot ook graag een dankwoord aan lic. Jozef Vandeveire, de 'vroedvrouw' van deze toponymische reeks, die ook nu weer heel wat belangrijk voor- en nawerk presteerde en dit deel persklaar maakte.

Johan Taeldeman

INHOUD

Woord vooraf	3
Inhoud	5
Inleiding	7
Ontginnings- en landschapsgeschiedenis	9
Verklaring van de belangrijkste plaatsnamen	13
1 De naam Merendree	13
2 Namen van wijken en gehuchten	14
3 Straatnamen	17
3.1 Kernbestanddelen	17
3.2 Benoemingsmotieven	18
4 Namen van hoeven, woningen en gebouwen	22
4.1 Kernbestanddelen in hoevenamen	22
4.2 Benoemingsmotieven voor hoeven	23
4.3 Herberg- en huisnamen	25
4.4 Andere	26
5 Terreinnamen	26
5.1 Akkerland	26
5.1.1 Belangrijkste kernbestanddelen	26
5.1.2 Benoemingsmotieven	29
5.2 Graas- en hooiland	51
5.2.1 Kernbestanddelen	51
5.2.2 Benoemingsmotieven	52
5.3 Akker- of graasland	61
5.4 Bossen	62
5.4.1 Kernbestanddelen	62
5.4.2 Benoemingsmotieven	63
5.5 Onontgonnen grond	65
5.5.1 Kernbestanddelen	65
5.5.2 Benoemingsmotieven	66
6 Namen van heuvels en hoogten	69
7 Namen van stromend en stilstaand water	69
7.1 Kanalen en rivieren	69
7.2 Beken, grachten en afwateringskanalen	73
7.3 Putten, poelen en plassen	73

7.4 Hindernissen in water, bermen en aanlegplaatsen	74
7.5 Bruggen en doorwaadbare plaatsen	75
Bibliografie	76
Kleine verklarende woordenlijst	83
Index	85
Glossarium	91
Losse kaart	

INLEIDING

In mijn inleiding tot het deel Hansbeke in deze reeks *'Meetjeslandse toponiemen tot 1600'* schreef ik meer dan vier jaar geleden nogal zelfverzekerd dat ik binnenkort de toponymie van Merendree en Vinderhoute wilde aanpakken. Ik hoopte heimelijk dat ik de laatste jaren van mijn beroepsloopbaan zachtjes uit zou kunnen bollen om mij met des te meer ijver aan mijn onderzoek naar de Merendree toponymie te kunnen wijden. Maar er werd van hogerhand anders beslist en ik was genoodzaakt zoveel nieuwe energie te steken in mijn onderswijstaak, dat ik de toponymie van Merendree anderhalf jaar in het geheugen van mijn tekstverwerker moest opbergen.

Toen kwam - vrij onverwacht - Luc Neyt voor de dag met een transcriptie van het landboek van Merendree uit 1680. Omdat hij zo ijverig was geweest, beloofde ik hem dat ik aan de toponymie van Merendree voort zou werken, als hij de plaatsnamen uit het landboek zou lokaliseren. En we togen allebei aan het werk. Begin 1999 was Luc zijn kaart af. Oude voorbeelden had hij niet, want buiten een paar schetsen uit de 18e eeuw is er geen enkele oude kaart van Merendree bewaard, ook niet bij dat omvangrijke landboek. Met heel veel geduld en puzzelwerk is hij erin geslaagd, het grootste gedeelte van de Merendree toponiemen uit het landboek van 1680 te lokaliseren. Voor mij was dat gesneden brood. Ook zijn degelijke heemkundige artikelen over Merendree, verschenen in het tijdschrift van de heemkundige kring *Het Land van Nevele*, waren een baken bij de verklaring van sommige plaatsnamen.

Lic. Jozef Vandeveire hing af en toe aan mijn telefoon om mij aan mijn belofte te herinneren en deelde mij tegelijk mee hoever hij al was geraakt met het intikken van het toponymisch materiaal. Vooral in de laatste hectische weken voor het ter perse gaan was hij voortdurend in de weer om de laatste onvoorziene obstakels uit de weg te ruimen.

Toen ik op een weer zat, kon ik met prof. dr. Magda Devos bij een kop koffie en in de walm van een sigaret de taalkundige mogelijkheden uitdiepen en de moeilijkheden oplossen. Zij bracht mij op het spoor van de nieuwste publicaties en liet mij putten uit haar rijke ervaring met de toponymie. In een van haar zeldzame vakantieweken las ze mijn manuscript door en hielp mij bij het oplossen van enkele voor mij duistere taalkundige problemen. Ik ben haar bijzonder dankbaar, omdat ik uit ervaring weet dat je tijdens je vakantie meer hebt aan een goed boek dan aan het kritisch lezen van een toponymische studie.

Mijn dank gaat ook naar dr. Luc Van Durme die mij schriftelijk verhelderende verklaringen heeft geboden, vooral over de namen Merendree en Melderren. Ik

hoop dat deze studie vooral met zijn hulp een doorbraak betekent in de verklaring van beide topniemen.

Ten slotte dank ik lic. Geert Andries, mijn nieuwe Merendreese dorpsgenoot, die mijn kladwerk van de toponymische kaart op een verzorgde manier heeft overgetekend en bovendien heeft beloofd, in mijn plaats de toponymie van Vinderhoute te schrijven.

Ik wil tot besluit mijn grote waardering uitspreken voor de twee zanters van het toponymisch materiaal Achiel De Vos (+1989) en Luc Stockman (+1999), die ons allebei te jong en te vroeg zijn ontvallen.

Jan Luyssaert

ONTGINNINGS- EN LANDSCHAPSGESCHIEDENIS

Verscheidene factoren zoals de bodemsoort (klei, leem, zand), de drainageklassen (waterdoorlaatbaarheid, vochtigheidsgehalte) van de bodem, het reliëf, de aanwezigheid van beken en rivieren en een goede geografische ligging hebben vanaf de prehistorie tot op heden de overgang van natuur- naar cultuurlandschap, de ontwikkeling van een specifieke vegetatie en het ontstaan van een nederzetting in hoge mate beïnvloed.¹

Landschap en bodem in Merendree

Merendree maakt deel uit van de Vlaamse Vallei, een laag en vlak gebied met een hoogte die varieert tussen +5 meter in het noorden (de huidige Scheldemonding) en +15 meter in het zuiden (de valleien van Schelde en Leie). Kenmerkend voor het landschap in Merendree zijn zandruggen in het noorden, beekvalleien en rivierdalen langs de Kale en kouterruggen parallel langs beide oevers van de rivier- en beekdalen.

De vroegste bewoning in Merendree

Hoewel de Poeke (de huidige Kale of Neerkale, verder in deze tekst Poeke/Kale genoemd) nu niet meer is dan een brede gracht, trok deze rivier in het verleden in belangrijke mate menselijke bewoning aan.

De oudste sporen van menselijke aanwezigheid in onze streek dateren uit het laat oudsteentijdperk (15.000 tot 10.000 jaar geleden). De mensen leefden er op de kouters langs de vallei van de Poeke/Kale en gebruikten vuurstenen krabbers, messen en pijlen bij de jacht en bij de bewerking van vlees, hout en huiden.

Vondsten en sites uit het middensteentijdperk (10.000 tot 6.000 jaar geleden) zijn in de Kale-vallei zeer opvallend aanwezig. Er breekt een woudperiode aan: loofbossen vervangen de toendra en de naaldbossen. Deze vallei was een uitgelezen bevoorradingsgebied voor de jagers-verzamelaars.

Tijdens het nieuwsteentijdperk (4000-2000 vóór onze tijdrekening) ontgonnen de mensen de streek voor landbouw en veeteelt en vestigden zich blijvend op de droge hoogten langs de vallei van de Poeke/Kale.

Ook in de metaaltijden (ca. 1800 vóór tot het begin van onze tijdrekening) en in de Romeinse tijd (0 tot 400 in onze tijdrekening) was deze rivier van zeer groot belang. De zandgronden langs de Poeke/Kale lagen in de bronstijd bezaaid met

¹ Voor deze landschapsgeschiedenis heb ik mij laten inspireren door W. De Clercq, 'Gallo-Romeins Merendree. Een nederzetting tijdens de eerste eeuwen van onze jaartelling' in: *Het Land van Nevele*, Jg. 27 (1996), p. 93-191 en door G. Bogaert, *Van dotterbloem tot ossentong. Landschap en natuur in de vallei van de Oude Kale*, Nevele, 1998.

grafheuvels. Bossen met veel hazelaars (**Hasselt**) en verpreide stukken grasland langs een beek overheersten het landschap. Iets verderaf lagen de akkers van de bronstijdboeren.

In de ijzertijd (van 750 vóór tot het begin van onze tijdrekening) woonde men op de zandige hellingen zo dicht mogelijk bij de Poeke/Kale. De oppervlakte bos nam af en er groeide evenveel els (**Elsbos, Elzeken, Elsmoortel**) en hazelaar als hult (**Hulst, Hulstbos, Hulsthoek, Hulstmeers**).

De vallei van de Durme/Kale, Poeke/Kale en Kruiskale

De Poeke/Kale ontspringt op de hoogte van Tielt (De Vos 1958 : 2) en stroomt langs Ruiselede en Poeke door Nevele, Landegem en Merendree naar Vinderhoute.

In Merendree splitst de Poeke/Kale zich in een noordoostelijke en een noordwestelijke arm. De noordoostelijke arm heette aanvankelijk Poeke(beek), maar kreeg later de naam Kale en mondt in Vinderhoute in de Durme/Kale uit. De noordwestelijke tak kreeg de naam Kruiskale en stortte zich even ten westen van Durmenbrug in de Durme, die later (**Hoog**)kale genoemd werd. In de 18e eeuw werd een deel van de Kruiskale gekanaliseerd en in het *Nevels Vaardeken* opgenomen. Nu is de Kruiskale voor een groot deel in het Schipdonkkanaal opgeslorpt.

Ten noorden van Merendree liep er een derde tak van de Kale, die aanvankelijk **Durme** werd genoemd en later bijna helemaal werd opgenomen in de Brugse Vaart. Merendree ligt als het ware in de driehoek gevormd door deze drie rivieren. De bodems in de alluviale zone van de verschillende takken van de Durme-Poeke-Kale-Kruiskale bestaan vooral uit natte tot zeer natte gronden met veensubstraat (**Broek, Meers, Vennet, Moer**).

De akkers en kouters

Met kouters en akkers worden bedoeld: de grote, dikwijls langwerpige, hoger gelegen gronden die zich parallel aan de Poeke/Kale en Kruiskale uitstrekken. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de Lange Akker. Dit complex van droge, lemige zandgronden (Sbc) van 9 meter hoog ligt ten zuiden van en parallel aan de Poeke/Kale en was al in de prehistorie bewoond. Een *akker*-toponiem suggereert in elk geval een vroege bewoning. Aan de rand van de Lange Akker lag de bewoningskern het Drieselken.

Ten zuiden van de kerk en ten noorden van het Goed ter Borg werd de Kerkakker ontgonnen. Van het Goed ter Borg liep dwars door de Kerkakker een dreef naar de kerk. Ongetwijfeld hebben het omwalde Goed ter Borg (nu Goed ter Wallen, Veldestraat nr.21) en de omwalde hoeve 's Meiers (de huidige pastorie Gerolfswal) bij de ontginning van Merendree een bijzonder grote rol gespeeld.

Een ander *akker*-complex ligt ten noordwesten en ten noordoosten van de splitsing van de Kruiskale en de Poeke/Kale. De noordwestelijke akker loopt parallel met de Kruiskale en heet Molenakker. Ten noorden van de Molenakker en ook evenwijdig met de Kruiskale ligt de Melderakker. De noordoostelijke akker loopt parallel met en ten noorden van de Poeke/Kale en heet terecht Oostakker.

In de 11e-12e eeuw werd in onze streek een nieuw type bouwlandcomplex ingevoerd. Door de bevolkingsaangroei zag men zich genoodzaakt nieuw landbouwland te ontginnen en de vroegmiddeleeuwse akkers te herverkavelen. Waar de bodemgesteldheid het toeliet, werden de bestaande akkers uitgebreid en eventueel samengevoegd tot uitgestrekte, open bouwlanden die gemeenschappelijk werden bewerkt volgens het drieslagstelsel. Zo ontstonden in Merendree de Oostergemkouter, de Melderekouter en de Molenkouter. In de relatief kleine Overbroekkouter werd waarschijnlijk Reygers Akker opgenomen en aan de rand van deze kleinere kouter lag de bewoningskern het Drieselken.

De Lange Akker, de Volakker, Sloex Akker en de Kerkakker waren door hun ligging, hun bodem of hun beperkte oppervlakte niet geschikt om in een groter koutercomplex te worden opgenomen en behielden hun *akker*-naam.

Bilken

In de late Middeleeuwen, d.i. in de tijd van de grote ontginningen, werden door individuele personen gronden van ongelijke of minder goede kwaliteit in gebruik genomen. Veel van die nieuw gerooide gronden werden met levende omheiningen omplant en op die manier kreeg het landschap zijn gesloten karakter. Alleen de kouters en de Lange Akker behielden hun open structuur. De wijk Overpoeke, d.i. het gebied ten zuiden van de Poeke/Kale, en de wijk Overbroek, ten westen van de Kruiskale, zijn twee typische *bilken*-gebieden. Op de wijk Overpoeke ging de ontginning uit van de hoeve de Rode Poort. Bilken liggen op komgronden (7 à 8 meter hoogte); dat zijn de overgangsgebieden tussen de kouterruggen (7 à 11 meter) en de alluvia van de beken en rivieren. Ze dragen de naam van de individuele ontginner of eigenaar, zoals Aagtenbilk, Calle Taets Bilk, Clouts Bilken, Leeuwaerts Bilk, Pieters Bilk, enz. Ze worden ook genoemd naar de struiken waarmee ze werden omheind, zoals Braambilk, Eekbilk, Elsbilk.

Meersen

Meersen zijn ontstaan door het draineren van *broek*-gebieden langs de Durme/Kale, de Poeke/Kale en de Kruiskale. Soms kregen ze de naam van rivier, zoals Poekmeers; soms onthult de naam ons op welke wijze de meers ontstaan is, zoals Kapmeers, Houwmeers en Scheurmeers.

Bossen

De meeste bossen lagen tot in de 18e eeuw in het noordwesten en het westen van Merendree, in een oud *veld*-gebied. Aan vroeger bos herinneren o.m. Elsbos, Nedere Bos, Spaaihage, Veldbos, Bos, Hertshage, Boonbos en Breemeersbos.

VERKLARING VAN DE BELANGRIJKSTE PLAATSNAMEN

1 DE NAAM MERENDREE

De oudste verklaring van de naam Merendree werd gevonden in een Franstalig artikel van een zekere Gyselynck uit Lovendegen: 'Notice historique sur la commune de Meerendré', verschenen in de *Messenger des Sciences historiques*, Gent, 1846 (p.267-280). De auteur verwijst zelf naar J.F. Willems, die in Merendree het woord *drecht* ziet en de naam verklaart als '*un chemin passant par un marais*'.

De Potter en Broeckart (1867a : 3) delen volkomen de mening van Gyselynck, maar voegen er toch een andere 'etymologie' aan toe. Zij zien in de laatste lettergreep *dre/tre* het Angelsaksische woord voor *boom* en verklaren *Merendre* als 'boom bij het meer'. Maar des te gegronder vinden ze de verklaring *dre* uit *drecht* (*trajectus*) en dan betekent Merendree 'overzet over het meer'. Ze staven hun bewering aldus: "daar de weg, die, over den Heistendriesch, de grens van Merendre met Landegem uitmaakt, naar Drongen leidt, en vandaar over den Slindonkdriesch loopt, in een laagte gelegen is welker bodem geheel het uitzicht heeft van een oud meer".

De taalkudige J. Mansion (1924 : 85) bouwde een uitvoerige theorie op en verklaarde Merendree als 'het water, of de waterachtige streek van de Meerenders of Meerwandelaars'. Ook A. Carnoy (1940 : 457) nam die verklaring van Mansion over.

De Duitse naamkundige Adolf Bach (1953 : 215) ziet in Merendree een Illyrische oude riviernaam en volgens de Duitse naamkundige Förstemann (1967 : 205) is het eerste lid van de naam Merendree verwant met het Oudhoogduitse *mari*, *meri* 'binnenmeer, ondiep stilstaand water'.

C. Tavernier-Vereecken (1968 : 461-462) blijft terecht stilstaan bij de volksuitspraak <mirntrë>, ziet geen heil in de verklaring van Mansion, maar kan de naam zelf niet etymologisch verklaren. Ook in een latere publicatie (1970 : 3) bouwt ze een hypothese op die ze zelf onhoudbaar vindt. Ze grijpt dan maar naar een noodoplossing door de naam als voorhistorisch te beschouwen.

De etymologie van de naam Merendree heeft de Gentse toponymist Maurits Gysseling bijna zijn hele beroepsleven lang gefascineerd. Het wekt dan ook

geen verbazing dat hij zijn verklaring heeft verfijnd, naarmate hij over meer vergelijkend materiaal beschikte. In een artikel uit 1983 (Gysseling 1983 : 172) ontwikkelt hij de volgende etymologie die door de Oost-Vlaamse naamkundige dr. L. Van Durme volmondig wordt gedeeld. Gysseling vertrekt van de Indo-europese vorm **marindhra-*, die in het Germaans *marindro-* wordt. De prehistorische waternaam *Marinthra*, die later Merendree is geworden, bevat het element *(a)mar-* ‘uitbuigend’ of ‘schitterend’ en duidt dus de eigenschap van een water aan, maar over de juiste betekenis van de wortel *(a)mar* wordt onder taalkundigen nog gediscussieerd. Het stapelsuffix *-andh-r-* wordt veel aangetroffen bij waternamen, ook in het Velzeekse toponiem Vollander (Schriftelijke mededeling van dr. L. Van Durme). Merendree is dus een waternaam en betekent ‘plaats gelegen aan een uitbuigende (=met meanders) of schitterende rivier’ (zie **Meldere**).

2 NAMEN VAN WIJKEN EN GEHUCHTEN

BACHTEN STOKT

Uit een vergelijking van de excerpten blijkt dat Bachten Stokt een andere naam is voor (een deel van?) de wijk Overpoeke. Stokt is een afleiding van *stoc* ‘hoogstammige boom’ met het collectiefsuffix *-t* en betekent ‘bos van hoogstammige bomen’. Maar zoals blijkt uit de verklaring van de plaatsnaam **Staak te Poeke** (zie verder), kan Stokt ook ‘afgebakend gebied, gebied bij een grenspaal’ betekenen. Van het centrum van Merendree uit gezien, ligt Bachten Stokt achter de *stoc* ‘grenspaal’ en dus ook achter de wijk Staak te Poeke (Stoktepoeke).

DURMEN

De huidige Brugse Vaart werd gegraven in de bedding van de oorspronkelijke Durme. Het gebied ten noorden en ten zuiden van de Durme werd naar die waterloop Durmen genoemd (zie **Durme**).

LAMBEKE

In Zomergem (Mattheeuws en Devos 1997 : 139) loopt de Lambeke door Schoondonk (Ro) oostwaarts naar de wijk Vellare, waar ze de grens met Lovendegem overschrijdt en gedeeltelijk de noordoostelijke grens vormt tussen Merendree en Lovendegem aan de ene kant en Merendree en Zomergem aan de andere kant. In de Atlas der onbevaarbare waterlopen (1886) wordt dit water de Lambeekloop genoemd. In het *gheweste* Lambeke is er geen beek met die naam geattesteerd; ook in het aangrenzende Lovendegem is Lambeke als waternaam

niet bewaard, wel als perceelsnaam zoals in Merendree. Daar luidt de oudste attestatie *lambeke* (1569). Andries (1993 : 167) vindt als oudste vermelding in Lovendegem *lancbeke* (1420) 'lange beek'.

MELDERE(N)

Er bestaat een etymologisch verband tussen Merendree en Meldere (zie **Merendree**). Volgens Gysseling (1983 : 171-172) zijn het allebei prehistorische waternamen. Merendree (uit *Marindhra) is afgeleid van (*a*)*mar*- 'schitterend, uitbuigend', een eigenschap van die rivier.

Meldere is ook een prehistorische waternaam, die verwant is met de plaatsnaam Meldert. Hij gaat terug op *Meldharation*, afgeleid van *meld-dh*- in de betekenis 'schitterend' of 'rood, geel'. In die betekenis is de helderheid van het water of de gele, rode kleur van de bodem bepalend geweest voor de naamgeving. In de betekenis 'uitbuigend' worden de bochten en meanders van de waterloop bedoeld.

Het ontbreken van de 'dorpskouter van Merendree' in het toponymisch materiaal versterkt mijn overtuiging dat Melderakker en Melderekouter de dorpsakker en later de dorpskouter van Merendree zijn.

Hoe Merendree tot Meldere evolueerde, ziet dr. L. Van Durme als volgt (schriftelijke mededeling). We moeten vertrekken van *Merendra* met doffe, open *a* voor *-e*, dus Merendre + ere (uit *warja*, zoals bv. in *Velseker couter* 'kouter van de inwoners van Velzeke'), dus *Merendrererecouter*. Naast de gerekte vorm *meer-* (Merendra 1019-1030) kwam ook de ongerekte vorm *merren-* (1435 *merrendere*) voor. *Merendrererecouter* kon gemakkelijk door dissimilatie tot *Mellendrererecouter* leiden en tot **Mellendre* en ten slotte tot *Meldere*.

MUIZENDALE

In de oudste vorm *musdale* (1429) betekent het eerste element *mos*, *mus* 'vochtige, natte, moerassige bodem', uit het Germaanse *musa* 'moeras, broekland' (TW : 726). In de Vlaamse dialecten bestaat nog het woord *moze* 'modder, slijk'. Toen de betekenis van *mus* niet meer werd begrepen, werd het woord verward met de naam van het knaagdier. Muizendale ligt in de omgeving van de Kale, in een vochtig en nat dal, voor een deel op Landegem, voor een deel ook op Merendree.

OOSTAKKER

Dit *gheweste* ligt in het oosten van het dorp en wordt in de oudste vermelding van 1428 ook *hoestrem* genoemd (zie **Oostergem**).

OOSTERGEM

De oudste vorm *hoestrem* (1428) is een samenstelling van de Germaanse woorden *austra* ‘oostelijk’ en *haima* ‘(woon)plaats’.

Ten opzichte van de dorpskern ligt dit *gheweste* in het oosten van Merendree. Dit gebied is tussen 1481 en 1587 ook geattesteerd als **Oostakker**.

OVERBROEK

Deze wijk ligt ten westen van de Kruiskale, die in de 17e eeuw gedeeltelijk werd opgenomen in het Nevels Vaardeken en in de 19e eeuw in het huidige Schipdonkkanaal. De wijk Overbroek werd door de Kruiskale gescheiden van de wijk Staak te Poeke. Op de bodemkaart treffen we op beide oevers van de vroegere Kruiskale natte, alluviale gronden aan (bodemserie sLep, sPdp), de ideale bodem voor een *broek* ‘moeras’.

Het enkelvoudige woord Broek – zonder het element *over* - is niet geattesteerd in het gebied langs de Kruiskale; wel vinden we er **Boonbroek** en **Pottebroek**.

De overige toponiemen langs de Kruiskale zijn *meers*- of *bulk*-namen.

Gezien vanuit het centrum ligt deze wijk ‘over het broek’ (zie **Broek**).

OVERPOEKE

Van het dorpscentrum uit gezien ligt deze wijk over de Poeke(beek), later Kale, Neerkale en nu soms Oude Kale genoemd. De wijk wordt ten zuidoosten van Drongen gescheiden door een beek die afwisselend Poekebeek, Oostbeek, Oppekale, Lokte en Kalebeek wordt genoemd. De Poeke was een grens van de heerlijkheid Merendree, zoals blijkt uit een excerpt uit 1481 *totte den ende vander pouken van meerendre theerscip* en een van 1616 *totten hende vander poucken ende heerlichede van Meerendre*. Het ontstaan van dit toponiem kunnen we duidelijk zien in een excerpt uit 1476 *ter biest ov(er) poucke*.

POEKE

In het 1571 wordt Poeke een *wijck* en een *gheweste* genoemd. Misschien is het *gheweste ghezeyt poucke* (1569) een andere naam voor de wijk Staak te Poeke.

STAAK TE POEKE

In het toponymisch materiaal wordt deze wijk één keer *int gheweste gezeyt poucke* (1569) en *in den wyck poucke* (1569) genoemd, wat erop wijst dat de naamgeving in verband staat met de Poeke(beek), die van zuidwest naar noordoost door Merendree stroomt.

In de historische bronnen vinden we als oudste vorm *staecten poucke* (1571), waarin *stake* ‘paal, grenspaal’ betekent. De oorspronkelijke vorm *stake* verdonkerde in het dialect van Merendree tot *stoke* en viel samen met het Middelnederlandse *stoc* dat ook ‘paal, grenspaal’ betekent. De vorm *staect* met het collectiefsuffix *-t*, betekent ‘gebied bij een grenspaal, afgebakend gebied’.

In een procesdocument uit 1722 naar aanleiding van een betwisting tussen Guillaeme Le Poivre, heer van Vinderhoute, Merendree enz. en de heer Louis Van (den) Hecke, eigenaar van *het speelhuis aen de brugge* te Merendree, lezen we dat de heer van Vinderhoute wederrechtelijk zijn toestemming had gegeven om dicht bij de Kalebrug te Merendree op een ‘*staeck te stellen syne waepens*’ in plaats ‘*vande waepens van de familie vande Serwauters die op ghelijcken staeck lancx den anderen candt*’ van de Kalebrug stonden. Bij het binnenkomen van Merendree over de weg of langs de Poeke(beek) stond dus op een staak het wapen van de heer. Dat die heer op die plaats ook tol hief, bewijst de naam van de herberg bij de Kalebrug die in 1755 *den auden tol* werd genoemd (Neyt 1982a : 41, 1982b : 96 en 1983 : 124-125).

Stok of *Staak te Poeke* is de naam van het gebied waar de heer van Merendree, later van Vinderhoute en Merendree, zijn gezag uitoefende.

VELDE

In de Middelnederlandse toponymie is veld de naam voor ‘niet bebouwd land’ en is het vaak ook gedegradeerd bosland, begroeid met kreupelhout en heesters. Als een veld lange tijd met rust werd gelaten, kon er bv. bos op groeien. Soms werd er een bos op aangeplant om het te laten renderen. Volgens De Potter en Broeckaert (1867a : 3) was de wijk Velde ‘oudtijds eene heide’.

3 STRAATNAMEN

3.1 KERNBESTANDDELEN

DAM

Dam is afgeleid van het Germaanse *damma* en kan in de toponymie drie betekenissen hebben: een dijk, een hoger gelegen weg door een moerassig gebied en een afdamming in een waterloop.

DREEF

Dreef is een afleiding van het werkwoord *drijven* en duidt oorspronkelijk op een weg waarover vee naar de graasplaatsen werd gedreven (zie **Koedreefken**).

GAT

Een gat is in zijn algemene betekenis ‘toegangsweg tot een akkercomplex, perceel’ (Van Durme 1986 I : 275 en II : 166) of ‘toegang in het algemeen’.

SLAG

In de dialecten van westelijk Vlaanderen is een *slag* het spoor van karren- of wagenwielen in onverhard terrein (mededeling van prof. dr. Magda Devos) en vandaar ook ‘onverharde weg’.

STRAAT

Straat is ontleend aan het Latijnse *strata* en duidde aanvankelijk geplaveide wegen aan. Later werd het woord ook toegepast op alle verharde wegen.

WEG

Weg is ontleend aan het Germaanse *wega* en is de meest gebruikte benaming voor zowel verharde als onverharde wegen.

3.2 BENOEMINGSMOTIEVEN

(a) Naar een bezitter, een aangelande of een andere persoon

Hagaerts Straatje: genoemd naar iemand die Hagaert heet; het straatje paalt bovendien ten westen aan het **Hagaardeken**.

Heilige-Geeststraatje: Er waren zeker drie straatjes met die naam: een op de wijk Oostergem, een op de wijk Staak te Poeke en een op de wijk Velde. De enige gelokaliseerde - en ook huidige - Heilige-Geeststraat paalde ten zuidwesten aan de **Heilige-Geestbilk** en aan de bewalde hofstede van de pastoor van Merendree. Die bilk behoorde toe of was renteplichtig aan de Armentafel of Heilige-Geesttafel van Merendree.

(b) Naar de ligging, het begin- of eindpunt van het traject

Akkerstraatje: Het *gat van het ackerstraetkin* (1680) gaf toegang tot de Lange Akker. Waarschijnlijk is dit straatje hetzelfde als het Kouterstraatje en het Koutergat, dat van het Drieselken naar de Lange Akker loopt.

Boonstraatje: paalde ten noorden aan het **Boonveldeken**.

Bosstraat: nu het deel van de Lostraat dat ligt tussen een straatje zonder naam dat noordwaarts loopt naar de Brugse Vaart (vroeger Lambekestraatje genoemd) en de grens met Lovendegem.

Breemeersgat: gaf toegang tot de **Breemeers**.

Breemeersstraat(je): heette in de Atlas van de buurtwegen (1845) Zandstraatje. Door het graven van het Schipdonkkanaal werd de straat middendoor gesneden; ze heeft nu geen eigen naam meer, maar maakt deel uit van het Eiland op de westkant van Schipdonkkanaal.

Broekstraatje: paalt ten zuiden aan de **Broeken**, vormt er de zuidoostgrens met Landegem en heet ook nu nog Broekstraat.

Buurstraat: lag op de wijk Overpoeke (RAG-Me 66, 184v). Deze niet gesitueerde straat lag in de omgeving van de **Buurmeers** en was ernaar genoemd.

Durmestraat: genoemd naar de vroegere **Durme**. Het tracé stemt overeen met de huidige Durmestraat en met het gedeelte van de Durmestraat naar de Brug over de Brugse Vaart (nu Veldestraat en Zomergemstraat).

Gentweg, Gentstraat, Gentse Heerweg: werd in de Atlas van de buurtwegen (1845) 'Oude Gentweg' genoemd en draagt nu nog die naam.

Hulgat: toegang tot de **Hul(len)**.

Hulstgat: was waarschijnlijk de toegang tot de **Hulstmeers**.

Kerkweg: Een *kerkweg* is een pad waarover men van afgelegen wijken dwars door de velden naar de kerk ging.

Koutergat: Er zijn drie toegangswegen met die naam geattesteerd: een lag op de Melderekouter, een ander gaf toegang tot de Lange Akker en een derde tot Overbroekkouter(ken).

Kouterstraatje: Er zijn twee Kouterstraatjes geattesteerd en gelokaliseerd. Eén Kouterstraatje gaf toegang tot de Lange Akker, het tweede liep door de Molenkouter en heet nu de Kouterslag.

Kouterweg: gaf toegang tot Melderekouter.

Lambekegat: toegang tot het gebied Lambeke.

Lambekedreefken, Lambekestraatje: uit de beschrijving in het landboek van 1680 blijkt dat Lambekedreefken en Lambekestraatje hetzelfde zijn.

Lange Dreve: paalde ten noorden aan het **Lange Stuk**, maar is nu op topografische kaarten niet meer terug te vinden.

Maalstraatje: nu een stuk van de Meersstraat (zie **Male**).

Meersgat: toegang tot de Kapmeers.

Melderekouterstraatje: een straatje op **Melderekouter**.

Molenweg; liep door de Molenkouter naar de molen.

Oostdreefken, Ooststraat(je): leidde o.m naar de Oostbroek in het oosten van Merendree en heet tegenwoordig Ooststraat.

Overbroekse Straat: niet gelokaliseerde straat op de wijk **Overbroek**.

Petendonkstraatje: heeft als eindpunt de **Petendonk**, maar volgde niet hetzelfde tracé als de huidige Petendonkstraat.

Plaatsse: het dorpsplein van Merendree. Nu alleen een verbreding in de weg.

Pontslag: leidde naar een pont of overzet op de Oostbeek (ook Oppekale genoemd), de scheidingsbeek tussen Merendree en Drongen.

Rijkeplasstraatje: leidde naar de **Rijke Plas**. Het straatje heeft nu geen eigen naam meer en is gedeeltelijk opgenomen in het Schipdonkkanaal.

Venne(t)straatje: lag op de wijk Velde, in de omgeving van de **Vennet**.

Winkelstraatje: lag op Melderekouter en liep naar de **Winkelput**.

(c) Naar de vorm

Dubbele Dreve: lag op de wijk Lambeke. Op de Popp-kaart zien we twee smalle aaneengrenzende percelen die eruit zien als ‘een dubbele dreef’. Nu is de Dubbele Dreve een stuk van de Lembeekstraat.

Lang Straatje: hetzelfde als de Dreve, ergens ten oosten van de Kruiskale op de wijk Velde.

Korte Dam: vormt gedeeltelijk de grens tussen Merendree en Hansbeke, ligt in het alluvium van de Grote Beek en betekent 'hoger gelegen korte weg door een moerassig gebied'.

Spriet: is een 'gaffelvormige splitsing van twee wegen'.

(d) Naar het reliëf

Hoge Straat, Hoge Weg: Een Hoge Straat of Hoge Weg kan een belangrijke weg, een hoofdweg zijn, maar ook een weg die hoger ligt dan de aanpalende landerijen.

Holenslag: *Hole* is een oudere vorm van *holle* (Mattheeuws en Devos 1997 : 207). De Holenslag is 'een holle slag, een slag tussen twee bermen'.

(e) Naar de functie of de bestemming

Koedreefken: een weg op de wijk Overpoeke waarover het vee o.m. naar de **Kalverbilk** werden gedreven.

Meersdam: een verhoogde weg door of langs een meers.

Oud Straatje: een niet gelokaliseerd, gewezen straatje.

Schedelweg: Het Middelnederlandse werkwoord *scheidelen*, *sceedelen* betekent 'een scheiding maken in het haar' en komt nog voor in het huidige Duitse woord *Scheitel* 'haarscheiding'. In het Middelnederlands Woordenboek wordt het toponiem Scedelmeet verklaard als 'een weide die een bepaalde grens vormt'.

Schedelweg moet dus begrepen worden als 'scheidingsweg', een weg die de grens markeert tussen gebieden, eigendommen of percelen. Het toponiem moet al vroeg verdwenen zijn, want na 1463 komt het in de Merendreeze bronnen niet meer voor.

Tragel: trekweg langs de Brugse Vaart.

(f) Andere

Peperstraat: zeer verspreide straatnaam in Vlaanderen. Vermoedelijk is de straat genoemd naar een plant zoals het Middelnederlandse *peperradic* 'mierik' (Gysseling 1954 : 67).

4 NAMEN VAN HOEVEN, WONINGEN EN GEBOUWEN

4.1 KERNBESTANDDELEN IN HOEVENAMEN

GOED, GOEDEKEN

De naam *goed* slaat op een boerderij van een aanzienlijke grootte. Soms duidt het woord alleen de hoevegebouwen aan, maar vaak heeft het betrekking op het hele bedrijf op de gebouwen en landerijen die van de hoeve deel uitmaken.

De schaarse *goed*-toponiemen in Merendree zijn samengesteld uit het woord *goed*, het plaatsbepalend voorzetsel *te* en een naam: Goed ter Borg, Goed ten Halsberge, Goed ter Linden en Goedeken te Overpoeke.

HOF

Hof is als toponiem geattesteerd in 1530 *een parcheele ghenaed thof*, in 1439 *int hofteyste anden driesch*, in 1680 *het geestelijcq hof* en in 1585 *het Westerhof*. Het woord komt van het Germaanse *hofa* en is vanouds een algemene benaming voor een boerderij.

HOFSTEDE

De oorspronkelijke betekenis van *hofstede* kan worden omschreven als ‘perceel, bewoond of alleszins bestemd voor bewoning’. In Merendree zijn de volgende *hofsteden* in oude bronnen als perceelsnaam overgeleverd: **Hofstede**, **Capkins Hofstede** en **’s Papen Hofstede**.

STEDE

Het woord *stede*, uit het Germaanse *stadi*, is een afleiding van het werkwoord staan. *Goed*, *hofstede* en *stede* kunnen zowel slaan op het boerenerf in de enge zin, d.w.z. de gebouwen plus de vrije ruimte daartussen, als op het landbouwbedrijf in zijn geheel, met inbegrip van de landerijen (Devos 1992 : 24).

De meeste plaatsen met *stede*-toponiemen waren aanvankelijk bewoond, vandaar dat ze ook de naam van de oorspronkelijke bewoner of eigenaar dragen: Joanne Weggens stede, Joannekens Stede, Keirstenstede, Claeys Maenhauts Stedeken, Turremans Stede. Als een bewoner om een of andere reden ergens anders ging wonen, nam hij zijn huisje van plak en stak mee en ‘ver-huisde’ hij in de letterlijke zin van het woord. Het perceel grond bleef dan onbewoond achter, maar droeg verder de naam van de vroegere eigenaar of gebruiker.

Enkele *stede*-toponiemen hebben geen betrekking op (vroegere) bewoning; het zijn stukken land, genoemd naar de ligging: Poekestede en Veldstede.

4.2 BENOEMINGSMOTIEVEN VOOR HOEVEN

(a) *Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker*

Capkins Hofstede: Capkin is een verkleinwoord van de familienaam Cappe, een bijnaam voor iemand die een kap draagt (Debrabandere 1993 : 247).

Geestelijk Hof: een hoeve die eigendom is van een geestelijke heer in tegenstelling tot een wereldlijke heer.

Goed ten Halsberge: Aan de oorsprong van deze naam ligt het toponiem *halssenbeerch* (1559) dat o.m. ook geattesteerd is in de plaatsnaam Alseberg (1219 *Alsenberge*), uit het germaanse Alsan Berga, met de betekenis ‘berg van Also (TW : 48). Later werd de plaatsnaam *halssenbeerch* verward met de persoonsnaam (van) Halsberge, een beroepsbijnaam voor een maker van wapenuitrustingen (Debrabandere 1993 : 637).

Het Goed ten Halsberge lag bij de nog bestaande hoeve de Rode Poort, maar strekte zich ook uit in Landegem, Drongen en Nevele (SAG 333/77, 62r). Het Goed ten Halsberge heeft erg geleden tijdens de Gentse oorlogen op het eind van de 15e eeuw (Kerckhaert 1981 : 89) en is na 1559 niet meer geattesteerd in onze bronnen. Een notitie in de Staten van Goed van Merendree van 1585 brengt ons op het spoor van wat er met dit goed is gebeurd: *Joos de Meijere ... midts desen jeghenwoordeghen troublen dieren en benauden tijde ... verkoopt ... gronden en hofstede thenden de Langhen ackere bij Halsbeerch bij den zwarten Pael te Merendree Overpoucke* (Neyt 1980 : 8).

Het *goed* moet in de omgeving van de huidige Alsemweg gelegen hebben. Verder onderzoek moet nog uitwijzen of de straatnaam Alsemweg niet een verkorting is van ‘(h)alsenbergweg’.

Kapelriegoed: een stuk land en meers dat ook de **Kapelrie** wordt genoemd.

Lavaalgoed: Beatris, erfdochter van Raas IV van Gaver, vrouw van Merendree, Vinderhoute en Gaver, bracht de heerlijkheid Merendree-Vinderhoute door huwelijk met Gwijde III, graaf van Laval (Frankrijk), in handen van de familie Laval. Verder vinden we Frans, oudste zoon van de graaf van Laval, en Jan van Laval, die de heerlijkheid van Vinderhoute in 1508 verkocht aan Jan, heer van Proissy (of Proify), baron van Bouve. Vóór 1515 kocht Jan van Laval het goed terug en verkocht het in 1515 aan Jacob van Luxemburg, heer van Fiennes, die het vier jaar later aan ridder Lieven van Pottelsberghe doorverkocht.

Het Lavaalgoed is zeker genoemd naar die adellijke familie. Misschien lag het bij de brug over de Poeke/Kale (Goed ter Borg?), in 1673 lezen we *bij de brugghen te merendree op den lavaelacker* (Neyt 1980 : 109).

's Papen Hofstede: is naar alle waarschijnlijkheid de hoeve die werd bewoond door de pastoor van Merendree (zie **Pastors Wal**).

(b) Naar de ligging

Goedeken te Overpoeke: lag op de wijk **Overpoeke**; waarschijnlijk ging de naam van het *goed* over op de hele wijk of andersom.

Hof te Heiste: Het is niet duidelijk of deze hoeve op het grondgebied van Landegem of van Merendree lag, aangezien de wijk Heiste zich op beide gemeenten uitstrekt.

Het woord *heist* of *heest* is een afleiding op *-t* van *hees/heis* uit het Germaanse *haisjo* 'jong beukenbos', later 'struikgewas'.

(c) Naar de vorm, het uitzicht of de functie

Bewalde Stede: Op de Popp-kaart staat op die plaats een hoeve getekend, maar zonder omwalling.

Goed ter Borg: een borg is een burcht, een slot of kasteel. Goed ter Borg (nu Kasteel ter Wallen) was een omwalde hoeve, die volgens Kerckhaert (1977 : 70) aan de basis lag van het ontstaan van Merendree. Op de Popp-kaart zien we op die plek een dubbele omwalling.

Op 14 juli 1800 werd bij het graven van een vijver op die site een onversierde Romeinse urne gevonden, wat op een graf zou kunnen wijzen. Romeinse grafvelden lagen vaak aan de buitenkant van de nederzetting, langs wegen die naar een bewoningszone leidden (De Clercq 1996 : 127). In die buurt zijn verder geen aanwijzingen van Romeinse bewoning.

Het Goed ter Borg paalt aan de Kale en de huidige Veldestraat. Van dit goed liep een rechte weg (de huidige Dreef) naar de kerk en een andere dreef naar een niet meer bestaande omwalde plaats, die in 1680 al een meers was geworden, de Biesmeers.

In 1844 was het Goed ter Borg eigendom van een zekere Robert Coolman (mededeling van de huidige eigenaar, de heer R. Steelandt). Al in 1652 werd ene Balduinus Co(o)lman vermeld als eigenaar o.m. van de molen te Merendree en van het Goed te Coudenhove (Neyt 1984 : 28-29), dat in ons toponymisch materiaal niet voorkomt. Het is zeer goed mogelijk dat dit Goed ter Borg na 1479 verwoest werd en na de wederopbouw de naam Goed te Coudenhove kreeg.

Goed ter Linden: lag op de zuidkant van de huidige Kouterslag, op de plek waar die straat uitmondt in de Veldestraat. In de tuin staat nu nog een oude reuzenlinde.

Rode Poorte: De kleurnaam rood slaat mogelijk op de dakbedekking. Aanvankelijk waren de huizen met stro gedekt; later kwamen harde materialen in gebruik (Maas 1992 : 28). Het is ook mogelijk dat de ramen, de deuren of de gevel van deze hoeve rood waren geschilderd en dat ‘poort’ gebruikt is om de hele hoeve aan te duiden (*pars pro toto*). Rode verf was heel gemakkelijk te maken uit ossenbloed. De parcellering in de omgeving van de Rode Poort vertoont een regelmatig blok/strokenpatroon. Dat wijst op een latere ontginningsfase, waarbij de Rode Poort een belangrijke rol heeft gespeeld (Poelman 1986 : 45)

4.3 HERBERG- EN HUISNAMEN

Lammeken: Deze herberg was zeer goed gelegen langs de verkeersweg Drongen-Hansbeke en aan de toen nog bevaarbare Poeke/Kale. Volgens het landboek van 1680 lag de *herberghe ghenaeemt het Lammeken, west sheerenstraete aende brugghe, noort de cale*. Nu is dat huis gerenoveerd; het ligt Veldestraat 19 in Merendree (Neyt 1982a : 27-34).

Schepenhuis: wordt in het landboek van 1680 ook *herberge ende vierschaere* genoemd en was de plek waar de heer van Vinderhoute recht sprak (Neyt 1989 : 22). Het schepenhuis moest in 1797 de plaats ruimen voor de bouw van het klooster en later voor de meisjesschool en huidige school van Merendree.

Zwane: was eertijds de meest voorkomende naam voor drankgelegenheden in Vlaanderen. Net als de roos en de lelie bezat de zwaan een grote symboolwaarde: de sierlijke zwemvogel stond voor leven en vruchtbaarheid. Bovendien speelde de zwaan een rol in tal van legenden, volksboeken en vertellingen. De naamgeving kan ook geïnspireerd zijn op een aspect van de middeleeuwse realiteit, nl. dat veel hoeders van burchtzwane tegelijk ook herbergier waren (Mattheeuws en Devos 1997 : 64). Herbergen lagen bij voorkeur langs drukke (water)wegen; de Zwane lag langs de Poeke, getuige het citaat *de zwane ter poucke* (1503).

4.4 ANDERE

Rosmolen: Het oude woord voor paard is ‘ros’. Een rosmolen is een door paarden of ezels aangedreven maalinrichting in een gebouwtje op het boerenerf. Vaak werden hofsteden in de volksmond genoemd naar hun rosmolen, die immers als iets heel typisch werd beschouwd. In Merendree stond de rosmolen bij de windmolen om in windstille tijden toch op een andere manier te kunnen malen.

5 TERREINNAMEN

5.1 AKKERLAND

5.1.1 BELANGRIJKSTE KERNBESTANDDELEN

AKKER

In de vroege Middeleeuwen (tussen de 5e en de 7e eeuw) lag het bouwland van een nederzetting bijeen, niet ver van de woning, op hoger gelegen gronden met een goede afwatering. Naar alle waarschijnlijkheid werd die grond gemeenschappelijk bewerkt. *Akker*, uit het Germaanse *akra*, is in de Vlaamse dialecten de oudste benaming voor bouwland. Die oudste betekenis van akker ‘het gezamenlijke, bijeenliggende bouwland van een boerengemeenschap’ is vaak bewaard in *akker*-toponiemen met een nederzettingsnaam als eerste deel, zoals in **Melderakker** (bij Meldere), **Oostakker** (bij de wijk *hoestrem* of Oostergem) en **Veldakker** (bij de wijk Velde). Merkwaardig is dat we geen ‘Merendree-akker’ vinden. Bij de bespreking van het toponiem **Meldere** heb ik al het vermoeden geopperd dat de Melderakker de eigenlijke ‘Merendree-akker’ is. Tussen de 11e en de 14e eeuw nam de bevolkingsdruk toe en moest meer grond worden ontgonnen om als bouwland gebruikt te worden. Dat ging gepaard met vernieuwingen in de landbouwtechniek. In de arme Meetjeslandse zandstreek ging die vernieuwing vaak uit van kleinere particuliere ondernemers. Op die individuele ontginningen wijst de persoonsnaam als eerste bestanddeel van de *akker*-toponiemen **Bavenakker**, **Lammensakker**, **Reigers Akker**, **Slocx Akker** en **Volakker**.

Sedert de 11e-12e eeuw werd het bouwland in Vlaanderen grondig geherstructureerd. De verspreid liggende middeleeuwse akkers werden met nieuwe ontginningen uitgebreid en tot uitgestrekte blokken samengevoegd, *kouters* genoemd. De *kouters* waren gemeenschappelijke open bouwlanden die volgens de techniek van het drieslagstelsel werden bewerkt. Bij het aanleggen van de *kouters* werd gebruikt gemaakt van de al bestaande dorpsakker. Het gevolg is dat *kouter*-toponiemen naast de oudere *akker*-toponiemen voorkomen (zie **Kouter**).

BILK

Het woord *bilk* komt uit het Germaanse *bilukan*, dat de voorloper is van het Nederlandse *beluiken* ‘omheinen’. Oorspronkelijk is een *bilk* een ‘omheind perceel’. In *bulk* verdonkerde de *i* tot *u* onder invloed van de volgende *-l*, zoals in *wilg/wulg*. Een *bilk* is een perceel dat uit een groter geheel werd genomen en met bomen of struikgewas werd omheind. Bilken kunnen zowel akker- als grasland aanduiden. In onze verzameling duiden 22 van de 69 *bilk*-toponiemen

een perceel bouwland aan; bij 41 vermeldingen staat er geen verdere informatie over de aard van het perceel.

Een kleine 20 Merendreeze *bilk*-toponiemen worden genoemd naar een individuele ontginning of gebruiker en hebben in de eerste plaats betrekking op bouwland, bv. **Aagtenbilk**, **Babbaerts Bilk**, **Heylaerts Bilk**. Soms worden ze ook genoemd naar het gewas waarmee ze waren begroeid: **Roggebilk**, **Tarwebilk**. De namen **Kalverbilk**, **Rosbilk** en **Schaapbilk** slaan zeker op weiland.

De variant *bilkt* is gevormd met het achtervoegsel *-t*. Oorspronkelijk duidde dat suffix een veelheid aan van wat in het grondwoord wordt genoemd; het werd voornamelijk aan plantennamen gehecht, die daardoor omgevormd werden tot plaatsnamen, bv. *bies-t* 'veelheid van biezen' en vandaar ook 'plaats waar veel biezen groeien'. Later evolueerde dat *t*-element tot een betekenisloos suffix, dat aan vele bestaande (meestal éénlettergrepige woorden) werd toegevoegd.

In jonger toponymisch materiaal treedt *bilk* als bouwlandbenaming in concurrentie met *stuk* (zie **Stuk**).

DONK(T)

Donk (uit het Germaanse *dunga*) is in het Meetjesland zeker een benaming voor 'zandige verhevenheid in een moerassig terrein' (Mattheeuws en Devos 1997 : 71). De gelokaliseerde toponiemen **Biesdonk**, **Donk**, **Langedonkbilksken**, **Petendonk** en **Schoondonk** liggen allemaal op zandgrond of zandleemgrond, palen aan een gracht of aan een alluviaal gebied. De *-t* in de variant *donkt*, aanvankelijk gebruikt om van plantnamen plaatsnamen te maken (**Biest**, **Hasselt**) evolueerde later tot een betekenisloos suffix dat aan allerlei woorden, vooral aan éénlettergrepige werd toegevoegd.

DRIES

Over de oorsprong en de betekenis van *dries* zijn heel wat opvattingen ontwikkeld (Devos 1991a : 8), ook al omdat het woord in verschillende landschappelijke gebieden voorkomt en dus verschillende materiële toepassingen kende. Een *dries* kon een (driehoekig) openbaar pleintje zijn in een dorp of gehucht. Enkele betekenissen van *dries* staan in verband met een of ander aspect van het cultuurland: a) rustend akkerland dat tijdelijk als (gemeenschappelijke) weide gebruikt wordt, b) weide of klaverland dat men in zaailand veranderd heeft (o.m. in Frans-Vlaanderen), c) stuk minderwaardig grasland waarop alle ingezetenen van een gemeenschap hun vee mogen weiden, d) bestendig grasland van slechte kwaliteit in collectief of privébezit.

Vier driesen in Merendree konden gelokaliseerd worden; ze liggen alle op zandleem of droge lemig-zangronden: **Drieselken**, **Overpoekedries**, **Kwade Dries**, **Heistendries** en **Schapers Dries**.

Het Drieselken is een driehoekig pleintje op het gehucht Overpoeke en wordt ook Overpoekedries genoemd. De Kwade Dries is een perceel op de wijk Overpoeke en ligt op alluviale grond. Een ander Drieselken ligt op de wijk Overbroek in een hoek gevormd door de samenkomst van de huidige Olmweg en de Oude Gentweg en was een bewoningskern. Ook Schapers Dries ligt op de wijk Overbroek op een samenkomst van wegen en lijkt meer op een gewoon perceel dan op een plein. De Heistendries ten slotte is een vrij groot dorpsplein op de grens van Merendree en Landegem op de wijk Overpoeke.

Waarschijnlijk moeten de **Schapers Dries** en de **Kwade Dries** in een systeem van wisselbouw worden gezien (Thoen 1993 : 71-78). Wisselbouw is een vorm van landbouw waarbij welomschreven percelen of perceelsgroepen afwisselend gedurende een aantal jaren als akkerland diensdeden en daarna een aantal jaren niet meer werden geploegd, maar als graasland voor het vee gebruikt. In Vlaanderen werden in tijden van gunstige conjunctuur, als de vraag naar granen groter was, de van nature minder vruchtbare gronden enige tijd met graan- gewassen bezaaid. Die gronden waren door een voortdurende beweiding en dus door natuurlijke bemesting tijdelijk weer geschikt voor akkerbouw. Ze lagen buiten de van ouds intensief bewerkte en bemeste gronden. Na een periode van wisselbouw liet men de natuur haar gang gaan en groeide er op die magere grond wat gras, zoals op de Kwade Dries.

KOUTER

Het woord *kouter* gaat etymologisch terug op het Latijn *cultura* 'bebouwd land'. Over de historische achtergrond van het begrip *kouter* wordt sedert vijftig jaar gediscussieerd onder de toponymisten. In haar doctorale dissertatie heeft M. Devos (1991b) het probleem in al zijn facetten ten gronde uitgediept. Sedert de 11e-12e eeuw werd het bouwland in Vlaanderen grondig geherstructureerd. De verspreid liggende middeleeuwse akkers werden met nieuwe ontginningen uitgebreid en tot uitgestrekte blokken samengevoegd, *kouters* genoemd. De kouters waren gemeenschappelijke, open bouwlanden die volgens de techniek van het drieslagstelsel werden bewerkt. Bij het aanleggen van de *kouters* werd dikwijls gebruikt gemaakt van de al bestaande dorpsakkers, zodat *kouter*-toponiemen naast de oudere *akker*-toponiemen werden gebruikt (zie **Akker**). In de zandstreek waartoe Merendree behoort, hangt de ontwikkelingsgeschiedenis van *kouter* samen met de minder gunstige natuurlijke gesteldheid van het terrein. De bodem was er schraler dan bv. in Landegem, Nevele en Vosselare, zodat het herstructureren van de bestaande akkers niet zo goed werkte. Grote delen van de mogelijke agrarisch nuttige oppervlakte bleven hier buiten de *kouter*-structuur. Een typisch voorbeeld hiervan is de **Lange Akker**, die tot op heden zijn oorspronkelijke naam heeft bewaard. Waarschijnlijk was de akker te klein om in een *kouter*-structuur te worden opgenomen.

Het oudst geattesteerde Merendreeze *kouter*-toponiem is het enkelvoudige **Kouter** (1461) als naam voor een complex dat naar alle waarschijnlijkheid met de **Veldakker** (1583) geïdentificeerd kan worden.

Op de wijk Overbroek liggen verscheidene percelen die in het landboek van 1680 *kouter* worden genoemd en waarschijnlijk oorspronkelijk één complex gevormd hebben, maar door herverkaveling een andere naam hebben gekregen. Zoals uit de excerpten blijkt zijn het **Kouterken** (1619) en de **Overbroekkouter** (1571) hetzelfde perceel. Het **Zanebroekkouterken** en het **Kouterken** (=Overbroekkouter[ken]) palen aan mekaar.

Aan drie Merendreeze *kouters* gaat duidelijk een *akker*-toponiem vooraf: **Melderekouter** (1680) en **Melderakker** (1569); **Oostergemkouter** (1583) en **Oostakker** (1481), **Molenkouter** (1544) en **Molenakker** (1376).

De oorspronkelijke Merendreeze dorpsakker was naar alle waarschijnlijkheid de **Melderakker**, die later in de **Melderekouter** werd opgenomen. De akker van de nederzetting *hoestrem* (1428) was de **Oostakker**, die later opging in de **Oostergemkouter**. De akker bij de molen werd in het koutercomplex **Molenkouter** opgenomen.

LAND

Vanouds had *land* de betekenis van ‘grond (in het algemeen)’. Het woord kan dus zowel onontgonnen grond als bouwland aanduiden. In ons materiaal is *land* een soortnaam voor akkerland.

STUK

Oorspronkelijk betekent *stuk* ‘deel van een groter geheel akkerland, bos of weiland’. Vrij vlug ontwikkelde *stuk* zich tot een bouwlandterm en werd het woord gekoppeld aan de naam van een ontginner of gebruiker. *Stik* is in alle citaten het normale woord en leeft tot op heden in het plaatselijke dialect voort. Zoals uit ons materiaal blijkt, hebben *bilk* en *stuk* ongeveer dezelfde betekenis: **Eekstuk** en **Eekbilk**, **Costers Stuk** en **’s Costers Bilksken**, **Kruisbilk** en **Kruisstuk**, **Lang Stuk** en **Lange Bilk**, **Merelstukken** en **Merelbilken**, **Vijvers-tuk** en **Vijverbilk**. Het zijn telkens omheinde percelen, maar *bilk* kan zowel bouwland als weiland benoemen, terwijl *stuk* een typische bouwlandnaam is (Devos 1991b : 314 en 316).

5.1.2 BENOEMINGSMOTIEVEN

Vele namen van eigenaars of gebruikers zijn zo doorzichtig, dat ze geen verdere uitleg nodig hebben: **Ackermans Bilksken**, **Dobbelare**, **’s Gravenstuk** (de familienaam [de] Graeve), **Heylaerts Bilk**, **Joanne Weggens Stede** (in 1584

woonde in Merendree Adriaen Wegghe), 's **Jonkheren Bilk** (in 1585 woonde in Merendree Mauwers de Joncheere), **Keirstenstede** (de familienaam Kersten), **Kerkenstuk**, **Kerksken** (allebei eigendom van de kerk), **Clouts Bilken** (de familienaam [de] Clout), **Cocquytstuk**, **Cokaart**, 's **Costers Bilksken**, **Kosterijeland**, **Costers Stuk** (een stuk land van de koster of iemand met die familienaam), **Lammens Akker**, **Lievens Gemet**, **Lobbens Bilksken** (de familienaam Lobbens), **Luizenstuk** (de familienaam Luysch), 's **Meiers**, **Meyers Stee**, **Pastors Stuk**, **Pennincs Stuk**, **Pieters Bilk**, **Ravenstuk** (de familienaam [de] Rave), **Reigers Akker** (de familienaam [de] Reyger), **Schoenmakers Goed** (het goed van een schoenmaker of van iemand met die familienaam), **Slocx Akker** (de familienaam [de] Slock), **Suttermans Bilk**, **Valkenbilk** (de familienaam [de] Valcke), **Vogelaere** (de familienaam [de] Vogelaere).

(a) Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker

Aagtenbilk: een *bilk* genoemd naar iemand met een voornaam die afgeleid is van Agatha.

Babbaerts Gemet: De vermelding *Barbaels gemet* (1680) is een volkse aanpassing van de niet meer begrepen en in onbruik geraakte naam Babbaert (zie **Babbaerts Bilk**).

Bavenakker: Bavin is een verkleinwoord van de Germaanse naam *Bavo* (Debrabandere 1993 : 109). De naam kan ook in verband gebracht worden met de Sint-Baafsabdij te Gent, die in Merendree goederen bezat.

Beer Bollaert: De voornaam Beer gaat terug op een Germaanse *Bere*-naam, zoals in Berewout of Berefridus (Tavernier 1968, 45 en 65). Bollaert is de bekende familienaam.

Bellenmaker: een beroepsbijnaam voor een 'bellenmaker' of klokkengieter.

Bolaardeken: een relatief klein perceeltje (300 roeden of 445 m²) van iemand die Bollaert heet.

Breuwere: De familie- en beroepsnaam Bre(e)uwer is een variant van Brouwer (Debrabandere 1993 : 214).

Bukbilk: een *bilk* gebruikt door iemand die (de) Buck heet.

Grootmeesterbilk: Een grootmeester was het hoofd van een geestelijke orde of een ridderorde, maar het kon ook een bestuurder in het algemeen zijn.

Haakbilken: een *bilk* gebruikt door iemand met de naam Haeck. Zoals in de toponiemen **Bukbilk** en **Coprindonk** staat er geen genitief-*s* tussen de naam en het element *bilk* of *donk*. Het meervoud *bilken* zegt ons dat het hier gaat om twee of meer aaneengesloten percelen met dezelfde naam.

Hagaardeken: een relatief klein perceel (350 roeden of 519 m²) van iemand die Hagaert heet (zie ook **Hagaerts Bos**).

Heilige-Geestbilksken: eigendom van de Heilige-Geesttafel of Armentafel.

Hérons Bilk: Morlet (1967 : 377) vermeldt in 1339 de naam Jehan Heron.

Hertshage: De huidige betekenis van *haag* sluit nog nauw aan bij de etymologie, want aan de verre oorsprong ervan ligt de stam van een werkwoord voor ‘omheinen’. Daarnaast heeft *haag* ook de betekenis ‘bosje (met bomen of struikgewas)’ ontwikkeld. Het bosje in kwestie behoorde toe aan iemand die (de) Hert heette.

Joannekens Stede: is waarschijnlijk te identificeren met *Janne Kesten Stede* (1660) (Neyt 1980 : 67) en met **Keirstenstede**.

Caesmans Bilk: Caes(e)man is de beroepsnaam van een kaasmaker of kaas-handelaar (Debrabandere 1993 : 764).

Calle Taets' Bilk en **Lieven Taets' Stede:** Calle is een korte vorm van de voornaam Katelijne of Catharina en komt nog voor in de familienaam Callens. Enkele leden van de Merendreeze familie Taets waren al vroeg gereformeerd; Gerlot Taetse verliet als banneling Merendree en werd op 19 juli 1577 poorter van Leiden (Luyssaert 1994 : 18).

Kapelrie: een stuk land en meers waarvan de opbrengst diende om de kapelaan te bezoldigen.

Capricx Donk: een *donk* gebruikt door iemand met de naam (van) Caprijcke of afkomstig uit Kaprijke. Capricx Donk lag in de Halsberg.

Claeys Maenhauts Stedeken: Maenhout is een typische Meetjeslandse naam; in Merendree woonde in 1584 Baudewijn Manout (Neyt 1980 : 2).

Cobbaerts Bilk: Deze naam is ontstaan uit de Germaanse voornaam Kodbrecht (Debrabandere 1993 : 283). In 1649 verkocht Joos Cobbaert uit Merendree een meers in Landegem.

Coperins Donk: In de oude vormen *coprindonc* en *coperins donc* schuilt een niet meer bestaande persoonsnaam Coperin (een adjectief bij *coper*), die als bijnaam werd gegeven aan iemand met bv. rood haar of aan een koperslager, zoals in de familienaam Copers (Debrabandere 1993 : 295).

Krisstuk: Waarschijnlijk is het eerste lid de korte vorm van de heiligennaam Christianus (Debrabandere 1993 : 272) en moet het toponiem gelezen worden als Christ-stuk. In het dialect kan de *-t* wegvallen na een *s*, bv. in mestput dat mes-put wordt.

Leeuwaerts Bilk: zoals Brouckaert een afleiding is van Van den Broucke, is Leeuwaert een afleiding van de naam Van der Leeuw.

Lijnkens Stuk: Lijnke is een verkleinvorm van Lyne, dat zelf een korte vorm is van de vrouwennaam Katelijne, Pauwelijne of Jelynnne (Debrabandere 1993 : 910).

Logier(ken): Deze Romaanse naam kan teruggaan op de Germaanse voornaam *hluta-gaiza* ‘beroemd-speer’, maar het kan ook de naam zijn van een (ver)huurder van een woning (Debrabandere 1993 : 893).

’s Meiers: Merendree en Vinderhoute vormden een tweelingheerlijkheid met een baljuw die in Vinderhoute verbleef en zich in Merendree door een meier liet vervangen. Die meier woonde op de omwalde hoeve Gerolfswal achter de kerk, later Meiers Wal genoemd. In 1755 kocht pastoor Van Coppenhole dit *bewalt huys van plaisance met den hof, boomgaert ende hofstedeken daermedegaende t’samen groot duysent roeden ghenaeft geerolfswalle* om er een pastorie te bouwen, die nu nog door de pastoor van Merendree wordt bewoond (Neyt 1989 : 5-6).

Meyers Stee: een stuk zaailand dat werd gebruikt door een zekere De Meyer of door de meier van Merendree.

Molenaars Bilksken: Dit perceeltje paalde ten zuiden aan de grond van *Lauwereins de muelenare* (1584) en is dus genoemd naar die persoon.

’s Papenbilk: eigendom van de *pape* of pastoor.

’s Papen Dam: *Dam* is afgeleid van het Germaanse *damma* en kan in de toponymie drie betekenissen hebben: een dijk, een hoger gelegen weg door een moerassig gebied en een afdamming in een waterloop. Het is niet duidelijk op welke betekenis dit toponiem betrekking heeft.

Raesman: is een andere vorm van de familienaam (Van) Raes (Debrabandere 1993 : 1158).

Rodet: Het is moeilijk om met slechts één attestatie deze naam te verklaren. Misschien is het de Franse familienaam Rodet (Herbillon 1996 : 699).

Schakel: is genoemd naar iemand met de familienaam Schaekels (Debrabandere 1993 : 1242).

Schapers Dries: Dit bouwland is genoemd naar iemand die De Schaeper heette of het beroep van schaapherder uitoefende. In het landboek van 1680 wordt dit perceel ook *den schaepdriesch* genoemd; het zou dus ook een *dries* kunnen zijn waar schapen mochten weiden (zie ook **Schapers Broek**).

Turremansstede: Turremans is hetzelfde als Torremans; de wisseling *u/o* komt ook voor in de naam Turrekens/Torrekens (Debrabandere 1993 : 1381).

Verannneken: genoemd naar *ver* 'vrouw' Hannekin, een verkleinwoord van Joannes (Debrabandere 1970 : 532 en 1993 : 642) (zie ook **Verbelenmeers**).

Vlaanderland: was eigendom van de Graaf van Vlaanderen en strekte zich uit in Merendree en Landegem (RAG-Me 67, 59r). In een 'Staat van Goed' uit 1584 lezen we *op de heerlichede het Vlaenderssche* in Merendree (Neyt 1980 : 1).

Volakker: Aangezien deze akker paalt aan de **Vollaertsmeers**, neem ik aan dat hij aanvankelijk Vollaertsakker heette. Om de naam gemakkelijker uit te kunnen spreken, werd de perceelsnaam verkort tot Volakker.

Zevenkot: In 1674 was Guillaume van Sevecote grondeigenaar in Merendree en in 1755 verkochten Clara van Zevecote, weduwe van Louis Jean Meijs, en Jan Eeraert hun eigendom Gerolfswal (Neyt 1989, 5). Zevekote is dus genoemd naar een Merendreeze familie.

Het sevecot (1680) ligt aan de weg van Merendree naar Drongen. Op de plaats waar de weg van Landegem naar Merendree die straat kruist, stonden er zeker in de 17e eeuw enkele huizen. o.m. 'Den blauwen steen' (Neyt 1983b : 117). Als we het getal zeven niet al te letterlijk opnemen, kan Zevenkot ook een plaats zijn geweest waar enkele samenhangende of alleenstaande huisjes stonden (Tavernier 1968 : 499). Een vijftigtal meters westwaarts ligt de Kale en langs die rivier kan een zevenkot hebben gelegen met de betekenis 'kot met een zeef om het drijvend vuilnis in het water tegen te houden'.

De enige vermelding van 1680 *het sevecot* biedt te weinig informatie om uit te maken of we te maken hebben met een perceel of met een gebouwtje.

(b) Naar de ligging

In de volgende toponiemen duidt *achterste* telkens het perceel aan dat vanuit een bepaald beschouwingspunt achteraan ligt in een complex, en *voorste* het perceel dat het meest vooraan ligt: **Achterste/Voorste Hulst, Achterste/Voorste Werebilk, Achterste Woestijne.**

Bachten duidt aan dat die plaats achter een andere plaats ligt: **Bachten Durme, Bachten Stokt, Bachten Velde, Bilk bachten de Schure, Bachten Bilk(en).**

Achter Goethals: gelegen achter het land van een zekere Goethals.

Bachten Bosse: een stuk bouwland achter een bos.

Bachten Dauwe: Dit stuk zaailand lag achter een houw (zie **Houwmeers**).

Dijk(en): Aangezien dit toponiem niet gelokaliseerd kon worden, kan het een stuk bouwland noemen bij een afdamming in een waterloop of bij een hoger gelegen weg. Het perceel kan ook bij een moeras, poel (Duitse *Teich* 'vijver') hebben gelegen.

Dreve: Deze *bilk* paalde aan een dreef.

Durmebilksken: gelegen bij de Durme/Kale.

Hemelrijk: is de volkse aanpassing van *hemerik*, een afleiding van *hem* en *erik*. *Hem* is door klankwisseling (umlaut) ontstaan uit *ham* 'bocht, kromming in een waterloop' en vandaar 'perceel in zo'n bocht'. Het achtervoegsel *-erik*, dat in de eerste plaats in de persoonsnaamgeving wordt gebruikt (*stouterik, botterik*), komt ook in de toponymie voor, gewoonlijk om minderwaardige percelen geringschattend aan te duiden. Hemelrijk ligt in de kromming van een watertje en betekent 'nat stuk grond in de kromming van de beek'.

Hof, Hofstede: een perceel gelegen bij een hof of hoeve.

Huisakker: Zoals een *huisbilk* en een *huiswei* dicht bij de hoeve liggen (WVD : 12), is de Huisakker een akker die nabij of het dichtst bij het huis (de hoeve) ligt. Een samenstelling van de persoonsnaam Huys(se) en *akker* is ook een mogelijke verklaring.

Imbeekbilksken: ligt waarschijnlijk op het grondgebied van Lovendegem (Andries 1993 : 150). Voor de grensbeek tussen Merendree en Lovendegem is er in de middeleeuwse bronnen geen specifieke naam overgeleverd, maar

Andries (1993 : 50 en 77) meent uit de toponiemen in de omgeving (Imbeke, Imbekemeersen en Imbekestraatje) te mogen afleiden dat die beek ooit Imbeke werd genoemd. Aangezien de drie bovengenoemde toponiemen op de plaats liggen waar die grensbeek in de Neerkale uitmondt, kan Imbeke een plaatselijke benaming voor Neerkale geweest zijn.

In de naam Imbeke is het eerste element *im-* afgeleid van het Germaanse *ami* en *ama*, een algemene benaming voor een natuurlijke waterloop. De vorm *ama* komt nog voor in het Nederlandse Amstel; de vorm *ami* en het Middelnederlandse *eme* vinden we nog in de Nederlandse naam Eem (Schönfeld 1955 : 44). Toen *im* niet meer werd begrepen als naam voor een natuurlijke waterloop, werd het element *beek*, ook een naam voor een natuurlijke waterloop, eraan toegevoegd. Hetzelfde verschijnsel deed zich voor bij de waternaam Poeke, die later Poekebeek werd genoemd.

Ten slotte is het niet onmogelijk dat de perceelsnaam is afgeleid van de familienaam Van (H)imbeek (De Brabandere 1993 : 689).

Kapellestuk: lag bij de Mariakapel van Merendree (Luyssaert 1988 : 63).

Kattengracht: Het element *katte-* komt o.m. voor in het Hansbeekse toponiem Katteschoot (1374 *catscoet*) (Luyssaert 1995 : 118). Aan de oorsprong van *katte-* ligt *kats-*, dat uit de Nederlandse woordenschat verdwenen is, maar in sommige Duitse dialecten nog voorkomt als *katsch*, *kätsch* en *ketsch*. De betekenissen van *katsch* houden verband met 'vieze, brijachtige, drekkige substantie'. Doordat het Nederlandse *ka(a)ts* zo vroeg uit de woordenschat verdween, is het toponymische bestanddeel al eeuwen ondoorzichtig en heeft men gemeend de naam van het bekende roofdier erin te herkennen (Devos 1998 : 108-109). Kattengracht betekent dus 'slijkerige, brijachtige gracht'. De Kattengracht paalt ten zuiden aan een watertje, dat op de overgeleverde kaarten geen naam (meer) heeft.

Kerkakker: strekte zich ten zuidoosten van de kerk uit en werd door de huidige Dreef van noord naar zuid doorsneden. De Kerkakker ligt op droge zandgrond (bodemserie Zbc), waarop dikwijls watergebrek heerst en die weinig geschikt is voor graangewassen. Om die reden kan ik moeilijk aannemen dat de Kerkakker de oorspronkelijk Merendreeze dorpsakker is (zie **Melderakker**).

Kerselare: perceel nabij een kersenboom, die misschien als grensboom dienstdeed tussen de wijken Staak te Poeke en Oostergem, ofwel een stuk grond beplant met kerselaars.

Koevoort: Een *voort* of *voorde* is 'een dam in een gracht om erover te rijden' (De Bo 1892 : 1159); in het Veurnse is het 'een kunstmatig aangelegde ondiepte

in een stroom waar men het vee kan drenken' of 'een doorwaadbare plaats'. De Koevoort ligt in het alluvium van een gracht en kan dus een drenkplaats of een doorwaadbare plaats voor koeien geweest zijn. Later ging de naam van de plaats over op het aangrenzende perceel. De vorm *coevoet* (1680) is een volkse vervorming van Koevoort.

Kraaieneke: Kraaien worden in de eerste plaats in verband gebracht met de dood; een kraai wordt dan ook een dodenvogel genoemd. De kraai duikt ook op in de omgeving van duivels en heksen en ook de Germaanse god Wodan werd afgebeeld met een kraai op zijn schouder. Om die redenen worden oude gerechtsplaatsen en galgenvelden vaak naar de kraai genoemd (Van Durme 1986 II : 395). De Kraaieneke paalt bovendien aan het Maalken (zie **Male**), ook een woord dat verband houdt met het gerecht; de betekenis 'galgenveld' is dus zeer goed mogelijk. Kraaien verzamelen graag op beboste hoogten of in hoge bomen. Dit perceel kan ook genoemd zijn naar eiken waarin kraaien huisden.

Kruisbilk, Kruisstukken: gelegen bij een wegkruis of een boom waarin een kruis was getekend of gekerfd. Een bewijs van dit gebruik vinden we in de beschrijving van de rondreis van bisschop de Marvis in onze streek in 1242. Wanneer de bisschop de grens van een parochie vastlegt, lezen we in zijn verslag vaak *ad arborem cruce signata* (tot aan een boom die met een kruis is aangeduid).

Loop: een algemene benaming voor een waterloop: een beek, een sloot of een kanaal. De Loop paalt aan een beek die in de Atlas der onbevaarbare waterlopen (1886) de Werrebulkloop wordt genoemd.

Melderakker: gelegen op **Meldere**. Wordt in onze bronnen maar één keer vermeld *up melder ackere* (1680) (zie **Akker**).

Melderekouter(ken): de kouter op de wijk **Meldere**.

Mijlstok: een stuk land bij een mijlpaal.

Molenakker: akker bij de dorpsmolen van Merendree. In ons toponymisch materiaal is de naam 'molen' niet geattesteerd; nochtans bezat Merendree op 15 maart 1438 al een molen (Neyt 1984 : 23).

Molenkouter: kouter bij de molen (zie **Molenakker**).

Molenpoel: niet gelokaliseerd perceel bij een poel in de omgeving van de molen van Merendree.

Oostakker: een andere naam voor Oostergem. In 1481 (*inde oostacker*) is het nog de naam van een *akker*. In latere vermeldingen valt het lidwoord weg en wordt het net als Oostergem ook *gheweste* genoemd. Ten opzichte van de kerk lag deze *akker* in het oosten van het dorp (zie **Oostergemkouter**).

Oostbeke: een stuk grond dat paalt aan de **Oostbeke**, *geseyt d'oppecale* (1680) (zie **Oppekale**).

Oostergemkouter: een van de kouters van Merendree, in het oosten van het dorp op de wijk **Oostergem** (zie **Oostakker**).

Oppestuk(ken): Dit toponiem is voor de eerste keer geattesteerd in 1680 als *oppe stucq* en *oppestucken*; het perceel grenst ten noorden aan de Aapt, in 1680 *den nopt* (uit *den opt*) genoemd.

Oppestukken is een plaatselijke uitspraak voor Appestukken, die worden genoemd naar de waterloop **Aapt**.

Oud Straatje: Aan welk oud straatje deze bilken lagen, kunnen we niet meer uitmaken.

Overbroekkouter(ken): een van de kouters van Merendree op de wijk **Overbroek**.

Overmeldere: ligt *over* d.w.z. 'aan de andere kant' van **Meldere**.

Overpoekedries: ligt op de wijk **Overpoeke** en wordt in het landboek van 1680 *drieschelken* genoemd. In Merendree is deze *dries* nog bewaard als een driehoekig pleintje, begroeid met gras en met een drenkput erop. Het ligt langs de huidige Biezenstraat.

Paard: Misschien is dit een vervorming van het Middelnederlandse *perre* 'afsluiting, afsluitboom'. In de toponymie komen samenstellingen met *paard* (Paardenbilk, Paardenmeers) ook vrij veel voor; dit Paard kan een verkorting zijn van zo'n naam.

Perenboomstuk: kan geïnterpreteerd worden als perreboomstuk, waarin *perre* 'afsluiting, afsluitboom' betekent. Dit stuk is dan gelegen bij een afsluitboom.

Poekstede: een perceel bouwland dat paalt aan de Poeke, een oude benaming voor de Kale.

Poekstuk: gelegen in de Poekmeers langs diezelfde Poeke.

Puitstuk: paalt ten noorden aan de Reigersgracht en kan een perceel zijn waar veel *puiden* ‘kikkers’ huisden; bovendien zijn kikkers een geliefkoosd aas voor reigers. Dit stuk bouwland kan ook genoemd zijn naar iemand die (De) Puyt heette.

Spaaihage: Naast het Middelnederlandse *spoye* en *speye* in de betekenis ‘sluis, sluiskolk, schutsluis’ is ook de vorm *spaeye* overgeleverd; zo heette het Spuihuis in Mechelen in 1776 Spaeyhuys (Kempeneers 1982 : 266-267). Deze *bilk* ligt bij een bosje of *haag* aan een sluis en paalt ten zuiden aan een beekje, in de Atlas der onbevaarbare waterlopen (1886) de Rijkeplasloop genoemd (zie **Haag**). Spaey is ook een familienaam (Debrabandere 1993 : 1305) en dan is dit perceel genoemd naar iemand met die naam.

Ste(k)kelenput: Dit perceel bouwland, dat in 1619 bos was geworden, lag bij een put waarrond struiken met stekels stonden, zoals doornstruiken. Het excerpt uit 1584 *stechlen put* doet vermoeden dat *stekel* ‘doorn’ en *stechel* ‘muurtje langs een stenen brug’ dooreen werden gehaspeld (zie **Stichelbrugge**).

Vennenbilksken: paalt ten zuiden aan de **Vennet**.

Vermeers: In 1370 was deze meers in bouwland gelegd. Hij bestond uit de Nedere en de Hoge Vermeers en uit de Achterste en Voorste Vermeers, die samen de Vermeers vormden. De Hoge en de Nedere Vermeers waren in 1450 bouwland. In Vermeers is *ver*, *veer* een andere vorm van *var*, *verre* ‘stier’ (De Bo 1892 : 1074). Meersen werden soms gebruikt voor een bepaalde soort dieren, bv. het Veemeerselken in Hansbeke (Luyssaert 1995 : 63).

(Grote, Kleine) Vierweegse: Deze percelen liggen aan de samenkomst van vier wegen.

Vijverbilk, Vijverstuk: een stuk grond bij een niet gelokaliseerde vijver.

Voorhage: In deze bouwlandnaam heeft haag de thans verdwenen betekenis ‘bosje’; het perceel ligt vóór zo’n bosje.

Westerenbilk: De oudste vermeldingen uit 1461 luiden *vesterem buelc* en *westeren buelke*. Aan de oorsprong van het toponiem ligt een samenstelling *wester-heem*, d.i. ‘woonplaats gelegen in het westen’. De Westernbilk ligt ten opzichte van de kerk wel in het westen van de gemeente, maar niet in het uiterste westen zoals men zou kunnen verwachten. Misschien is Western een oudere naam voor het hele westelijke deel van Merendree, zoals **Oostergem** (1428 *hoestrem*) de oostelijk gelegen wijk aanduidt.

Westerhof: herinnert aan een hoeve in de westelijke wijk van het dorp.

Wijl: is een andere schrijfwijze van *wiel*. In de Meetjeslandse toponymie zijn er nog bewijzen dat de lange *ie* als *ij* werd gespeld; zo wordt het Maldegemse toponiem Biest in oude bronnen *bijst* geschreven (Taeldeman 1990 : 66). Het Middelnederlandse *wiel*, *weel* is 'een waterplas overgebleven na een dijkbreuk of overstroming'.

Winkelbilk(en): hetzelfde als de **Winkelput** (1680) *den winckelput geseijt winckel bulcq*. De Winkelbilken zijn een complex op de wijk Overbroek, ver van het dorpscentrum.

Winkelken, Winkel(s): Een *winkel* is een hoek. Het toponiem heeft hier betrekking op een stuk met veel hoeken of op een uithoek ver van het centrum.

Winkelput: Dit perceel ligt op de Melderekouter in een scherpe hoek of *winkel* gevormd door twee wegen en wordt verder ook genoemd naar nabijgelegen (drenk- of root-?)putten. De huidige Winkelputstraat in Merendree herinnert nog aan die plaats.

Zavelput, Zavelputkouter: bouwland genoemd naar een put waar zavel werd gedolven om metselspecie te maken.

Zeepken: Van het Middelnederlandse werkwoord *sipen* 'sijpelen' zijn de waternamen *zijp* en *zepe* afgeleid, met de betekenis 'kleine waterlozing waar het water als het ware wegsijpelt, geultje, afwateringskanaaltje'. De bilk wordt dus genoemd naar een nabijgelegen *zepe*.

(c) Naar de vorm

Sommige vormaanduidingen zijn zeer doorzichtig, zoals **Bijle, Bijlken** (de vorm van een bijl), **Hoek** (een hoek gevormd door bv. twee wegen of een perceel in de hoek van een complex), **Lange Bilk(sken), Lang Gemet, Lang Stuk, Lange Stukken**.

Bek: een spits toelopend perceel, bv. op de kruising van wegen of van grachten.

Breemeers, Breemeersbilk: *Breed* betekende voorheen 'groot, uitgestrekt'. Dit bouwland was aanvankelijk een 'uitgestrekte meers'.

Dertienhoekstuk: Met een beetje goede wil kunnen we op de Popp-kaart bij dit perceel inderdaad dertien hoeken tellen.

Geerbilk: een bilk waarvan een of meer kanten schuin lopen, zodat hij aan het ene einde breder is dan aan het andere.

Keelbilk, Kele: Enkele betekenissen komen in aanmerking als verklaring voor *kele*: een 'trechtersvormig binnennet van een fuik', een 'monding, uitmonding, lozing' (WNT), maar ook 'een smalle strook' (Van Passen 1962 : 317).

Korte Vore: een kort perceel in verhouding tot de breedte, dus met korte ploegvoren.

Lang Donkbilksken: een lang bilkje dat paalt aan de **Donk(t)**.

Lange Akker: In het parcelleringspatroon van deze akker vinden we stroken en enkele kleine blokken. De *akker* zelf is vrij smal en lang van vorm en heeft een typisch open *kouter*-karakter.

Lange Voren: een perceel dat in de lengte wordt geploegd.

Reep: een lange rechte strook in het alluvium van de Kruiskale.

Ronde Bilk: In het Waasland en in het noorden van Vlaanderen werden betrekkelijk kleine, met bomen en elzenkanten omringde akkers rond gelegd, d.w.z. in een licht gewelfde vorm; die koepelvorm had een betere afwatering tot doel (Lindemans 1952 I : 150-152).

Rond Veldeken: Het is niet mogelijk dit toponiem nauwkeurig te lokaliseren, maar in de vermoedelijke omgeving van het Rond Veldeken zijn er op de Poppkaart perceeltjes getekend die min of meer gebogen grenzen hebben.

Strepe: een lange, smalle strook land.

Strepten: is een meervoud van Streept, afgeleid van *strepe* 'strook' met het hier betekenisloze suffix *-t*. De Strepten is 'een plaats waar strepen of stroken liggen'.

(d) Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning

Biesmeers(elken): Aanvankelijk was dit stuk bouwland een met biesen begroeide meers.

Biest(je): Biest is 'een plaats begroeid met biesen', afgeleid van de plantennaam *bies* met het collectiefsuffix *-t*.

Bijvang: In het Middelnederlands werd het werkwoord *vangen* als ontginnings-term gebruikt in de betekenis ‘een stuk grond in bezit nemen, het zich toe-eigenen en het daartoe met een omheining afsluiten’. De Bijvang ligt op de Lange Akker en werd door een privépersoon uit die akker genomen.

Bosbilk: ligt in een oud bosgebied en is dus een *bilk* die ontstaan is door een stuk bos te ontginnen.

Breemeers: Dit bouwland was oorspronkelijk ‘een uitgestrekte meers’ (zie **Breemeersbilk**).

Eenode: Een *eenode* is een *woestijn*, ‘niet bebouwd land, eenzame en onherbergzame plaats’ (vgl. het Duitse *Einöde* ‘eenzame streek, woestenij’). Het eerste element *een* komt ook nog voor in het woord eenzaam. Het perceel paalde aan de **Woestijne**. In het landboek van 1680 werd de naam van het perceel niet meer begrepen en *d’een hooge* genoemd.

Jongeling: Uit de twee bewaarde excerpten *tJonghelinck* (1584) en *Tongelinghen* (1680) blijkt duidelijk dat Tongeling een samentrekking is van *tJonghelinck*. Het suffix *-(e)ling* moet - zoals in **Broekeling(en)** - personifiërend opgevat worden. Jongeling is ‘een nieuw ontgonnen plaats’ en dat klopt met de ligging van die grond in het alluvium van de Durme/Kale. Het meervoud Tongelingen herinnert eraan dat het perceel later in kleinere kavels werd verdeeld.

Kalverenbilk: Aanvankelijk was deze *bilk* een graasland voor kalveren (zie **Bilk**).

Kleine Tarwemeersbilk: een kleine *bilk* die uit een *meers* genomen is en gebruikt werd voor de teelt van tarwe (zie **Tarwemeers**).

Lambroek: Een *broek* is een vochtig, drassig terrein. Al in 1619 was de Lambroek in bouwland gelegd en in latere jaren was het *lant ende meersch*. In het landboek van 1680 heet het perceel *langhenbroucq*. Lambroek is dus is een geassimileerde vorm van *langbroek*. Op de Popp-kaart vinden we de Lambroek getekend als een groep bijeenliggende lange, smalle percelen in het alluvium van de vroegere Durme/Kale.

Meersbilk(en): *Bilken* zijn hier naar alle waarschijnlijkheid bouwland, ontgonnen in het meersgebied van de Oostbeek.

Merriedries: Op bepaalde tijden werden de veulens van de merries gescheiden en vormden ze nieuwe kudden. Deze kweekpaarden verbleven grotendeels op

woeste gronden, omdat men van mening was dat men op wilde weiden de sterkste paarden kon kweken (Lindemans 1952 II : 320-321). **Dries** heeft hier nog zijn betekenis van (woeste) weide. Het perceel was in 1486 in bouwland gelegd.

Nedere Bos: Nedere betekent 'lage'. Aanvankelijk was deze *bilk* een laaggelegen bos. Er ligt een Nedere Bos in de wijk Durmen bij de Rijkeplasloop en een op de wijk Oostergem langs de scheidingsbeek tussen Merendree en Drongen. Beide plaatsen liggen in een lager gelegen (voormalig) bosgebied langs een waterloop(je).

Novaalbilk: Novale landen (uit het Latijnse *novalis* 'nieuw') zijn percelen die tijdens de middeleeuwse ontginningsgolf uit het woeste veld werden ontgonnen. Een deel van de inkomsten van die nieuwe percelen, de zogenoemde novaaltieden, kwamen toe aan de kerk.

Oude Stede: zie **Stede**.

Paardenbos: Bij ons liepen de kweekpaarden met hun veulens in het wild, in heide en bos. Aangezien het bouwland omheind was, kon men de dieren vrij laten rondlopen in het onontgonnen gebied. Nadat het bos was gerooid en in bouwland gelegd, bleef de oude naam behouden.

Reidal: ligt in het bilkengebied op de wijk Overpoeke en is een samenstelling van *rei* en *dal*. Zoals in de Hansbeekse plaatsnaam Reibroek is *rei* een wisselvorm van *ree* (zoals *kleen* een wisselvorm is van *klein*) en betekent 'kleine greppel in de akker om het water af te leiden' (De Bo 1892 : 798). Het lijkt mij vanzelfsprekend dat een dal, waarin het water gemakkelijk kon blijven staan, met greppels werd afgewaterd om de grond voor landbouw geschikt te maken.

Rijversmeers: ligt (ook) in Zomergem. De meers is genoemd naar de Gentse patriciërsfamilie Rijnvis. Na verloop van tijd en wellicht onder invloed van andere toponiemen die met *rei-*, *rij-* beginnen, werd de naam in de volksmond vervormd tot Rijves, Rijvers (Mattheeuws en Devos 1997 : 20). In 1587 was deze meers in bouwland gelegd. De vorm *drijvers Meersch* (1680) is een samentrekking van *de rijvers meers*.

Scheldbroek: Oorspronkelijk was dit perceel bouwland een *broek*, begroeid met *schoud*, *schild*, *scheld* (uit het Germaanse *skaldu-*), een ouder woord voor 'lis' (TW : 896) (zie **Broek**).

Veld(e)akker: een *akker* ontgonnen uit een *veld* of op de wijk **Velde**.

Velde(ken): was in 1619 *lants of hettynghe*, later een *bilk*. Onder etting verston men in het Middelnederlands een weide waarop men het vee liet grazen, in tegenstelling tot broeken en meersen die zowel voor hooiwinning als voor weidegang werden gebruikt.

Verberrende Stede(n): In Merendree zijn er twee plaatsen met die naam, één op de wijk Overbroek en één op de wijk Durmen. Het Middelnederlandse werkwoord *verbernen* ‘branden, in brand steken’ heeft als voltooid deelwoord *verberrend*. Zoals bij **Brand** gaat het hier mogelijk om een plaats die is ontgonnen door de natuurlijke begroeiing in brand te steken. Het kan echter ook gaan om een plaats waar in tijden van oorlog of onlusten een woning in brand werd gestoken.

(e) Naar de begroeiing erop, errond of erbij

Abeelstuk: omgeven door abelen of witte populieren. De vorm *tebelstic* (1481) is een corrupte schrijfwijze.

Boekstuk: een perceel afgezoomd of beplant met *boeken* ‘beuken’.

Borst: een samenstelling van *bors* en het collectieve suffix *-t*. *Bors* komt ook voor in de plaatsnaam Borsbeek (uit het Germaanse *bursa*) en betekent ‘moeras-rozemarijn’ (TW : 209).

Braambilk: een perceel met bramen errond of erop.

Doorn, Doornstuk: een perceel met doornstruiken begroeid of omheind

Eekbilk, Eekstuk: Dit stuk bouwland is waarschijnlijk genoemd naar een eik als oriëntatiepunt of als grensboom tussen twee gebieden.

Elsbilk, Elzeken(s): Elzen vindt men op de natste gronden. Na het rooien van de elzen groeide op die gronden eerst gras, nadien werd het grasland in cultuurland gelegd.

Geersbilk: *Geers* (met rekking van de *e*) is een afleiding van *gers* ‘gras’. Deze *bilk* was eerst met gras begroeid, vooraleer hij in cultuurland werd gelegd.

Ginstbilk: *Geenst* is een gerekte vorm van *ginst*, een oude benaming voor brem. Vroeger werd *ginst* gebruikt om kunstmatige weiden aan te leggen. Door de *ginst* in te ploegen, kreeg men een groenbemesting en kon de *bilk* bouwland worden (zie ook **Brembos**).

Heistendries: is de dries bij het gehucht **Heiste**, dat gedeeltelijk op het huidige grondgebied van Landegem ligt.

Heist of *heest* is een afleiding op -t van *heis/hees* uit het Germaanse *haisjo* 'jong beukenbos', later 'struikgewas'.

Hulst(je): een stuk(je) bouwland dat met hulst omheind is.

Hulsten: In het landboek van 1680 vinden we op de wijk Overpoeke de Hulsten met een oppervlakte van ongeveer 2153 roeden of 3,20 ha. Op de kadasterkaart zien we dat dit grote blok verdeeld is in perceeltjes waarvan de oppervlakte varieert tussen 75 en 300 roeden. Hulsten is in dit geval zeker een meervoud van **Hulstje**. De vorm *het hulsten* (1680) op de wijk Velde is een poging om het verkleinwoord *hulstjen* weer te geven (zie ook **Mostjens**, **Leentjens**). Dit perceeltje paalt ten westen aan het **Hulstbosselken** en was aanvankelijk met hulst begroeid.

Hulsthoek: een uithoek beplant of omheind met hulst.

Loonakker: *Loon* is de datief meervoud van *lo* (uit het Germaanse *lauha-*) 'bosje op hooggelegen zandgrond' (Gysseling 1969 : 173). Na het rooien van het bos werd de grond in cultuur gebracht en ontstond er een akker. Het toponiem is maar één keer vermeld in het materiaal van Merendree, maar in Lovendegem (Andries 1993 : 174) komt het vaker voor: *loenackere* (1463), *Loonackere* (1663) en *looackere* (1669); bovendien paalt de Lovendegemse wijk Lo ten westen aan Merendree. Om die redenen denk ik dat de enige Merendree-se vermelding eigenlijk in Lovendegem moet worden gelokaliseerd (zie ook **Loonbroek**).

Mierenbilk(sken): Indien *mierbeelc* (1416) de oorspronkelijke vorm is, werd dit perceel genoemd naar de mier(bloem) (*Draba verna* L.), die vooral op droge grond groeit en in onze dialecten ook *muur* genoemd wordt (De Bo 1892 : 607).

Mispelarestuk: een perceel bij een mispelaar of genoemd naar iemand met de naam (De) Mispelaere, een beroepsnaam voor een mispelverkoper.

Vlienderkenmeers: Dit stuk bouwland was oorspronkelijk een meers bij een vlierstruik, of begroeid of omheind met vlier (*Sambucus Nigra* L.). De vlier kwam vaak voor als grensstruik en volgens het volksgeloof huisden er in die struik goede geesten (zie **Vriendelijke Meers**).

Wedel: Wedel is een verkleinwoord op -l van *wede* uit het Gemaanse *widu* 'bosje, kreupelhout' (Schriftelijke mededeling van dr. L. Van Durme).

Weehage: is een samenstelling van *wede* en *haag*. *Wee* is een samengetrokken vorm van *wede* dat zelf een andere vorm is van *wide* met de betekenis ‘teenwilg’ en o.m. nog bewaard is in het Lovendegemse toponiem Wiedouw**bilk** (Andries 1993 : 58). In 1676 had het volk er *het wee haesken* van gemaakt (Neyt 1980 : 122). Het perceel was dus omgeven door een wilgenhaag.

Werbilk: *Weer* is een oud woord voor ‘haag’, maar betekent soms ook ‘dam in een beek om vis te vangen’. Het typische kenmerk van een *bilk* is dat het een afgesloten perceel is; dus ligt de betekenis ‘haag’ voor de hand. De Bo (1892 : 1188) geeft als voorbeelden ‘Eene doornen were. Eene were rond eenen hof’. Maar de Werbilk paalt aan een beek, in de 19e eeuw de Werrebulkloop genoemd, en dus komt de verklaring ‘dam’ ook in aanmerking. De Werbilk bestaat uit verscheidene percelen: de Achterste Werbilk, de Voorste Werbilk, de Kleine Werbilk en de *werre bulcken* (1680).

Werfbilk: Een *werf* is een teenwilg; deze bilk was omheind met wilgen.

(f) Naar een reliëfkenmerk

Daalken: een klein, lager gelegen perceeltje.

Groen Hulleken: Hulle kan afgeleid zijn van het Germaanse *hulja* ‘heuvel’ (vgl. West-Vlaams *hil* en Engels *hill*). Hulle kan ook teruggaan op het Germaanse *haljo* ‘afhelling’ (TW : 470). Het perceel grenst ten noordoosten aan de Panne; hulle en panne duiden een lager gelegen plaats aan. Hier was het een lichte helling op de uitgestrekte kouter. Het element *groen* geeft ons informatie over de begroeiing.

Hellegat: Aan de oorsprong van *helle* ligt het Germaanse *haljo* ‘dieper gelegen plaats’, een naam voor moerassen (TW : 470). Een *gat* is een toegang tot een of andere partij land (zoals in *mennegat*). Het Hellegat ligt in het uiterste westen van Merendree op de grens met Hansbeke en kan dus ook ‘afgelegen plaats’ betekenen.

Hoge Akker, Hoge Bilk: hoger gelegen dan de omgeving.

Hoge/Nedere Vermeers: Een meers ligt uiteraard laag; de Hoge Vermeers lag iets hoger dan de rest van de meers, die in 1450 al helemaal in bouwland was gelegd (zie **Vermeers**).

Hoge Vennet: *Ven* met het suffix *-t* is ‘een plaats waar veen ligt, een plaats met veengrond’. In 1584 stond op dit perceel een *boomboschken*, maar in 1619 was

een deel van het bos gerooid en in bouwland gelegd; in 1680 was het *een planterije*. De Hoge Vennet is het hoogste deel van de Vennet, een venig gebied in het alluvium van de Kruiskale (zie **Vennet**).

Hulgat: Hul gaat terug op het Germaanse *haljo* ‘afhelling’ (zie ook **Hellegat**). Zakelijk kan dit begrip identiek zijn met Hellegat.

Lange Munte: langwerpig perceel ten noorden van de Durme/Kale. De Lange Munte ligt op matig droge zandgronden (bodemserie Zcg) en matig droge lemig-zandgronden (bodemserie Sdbz). De plaats ligt iets hoger dan de omgeving, die hoofdzakelijk in het alluvium ligt. Om die reden geef ik de voorkeur aan de verklaring *munte* uit het Romeinse *montem* ‘berg’ (TW : 725).

Male: Zoals de Gentse plaatsnaam Malem (1333 *Maelhem*) is *maal*, *male* (uit het Germaanse *malho*) een ‘zak, depressie’. Dankzij een latere toevoeging van het toponiem Maalken in het landboek van 1680 kunnen we de plaats lokaliseren in het oosten van de gemeente, niet ver van de grens met Lovendegem; daarom komt ook de betekenis ‘grenssteen’ in aanmerking. *Maal* (uit het Germaanse *madla*) kan ook ‘volksvergadering’ betekenen (TW : 645); aangezien het Maalken paalt aan de **Kraaieneke**, mag hier ook worden gedacht aan ‘plaats waar recht werd gesproken’ ofwel aan ‘galgenveld’.

Neer Gemet, Nerenbilk: In verband met terreinnamen betekent *neder*, *neer* ‘laag, niet hoog’.

Panne: is een ‘rond, komvormig, laaggelegen stuk land’ (Schönfeld 1980 : 12). Uit de reliëfkaart blijkt dat dit perceel iets lager ligt dan de omgeving, maar een komvorm zie ik er niet in.

Schootje, Schoten, Schout: Al deze percelen bouwland (en soms meers) palen aan een gracht. *Schoot* (uit het Germaanse *skauta*) heeft in plaatsnamen de betekenis ‘hoger gelegen grond die vooruitspringt in een moerassige omgeving’. De vorm *Inde schootins* (1680) is een poging om het verkleinwoord ‘schootjens’ weer te geven. Schout is een volksetymologische vervorming van Schoot (zie **Schootmeers**).

(g) Naar de bodemgesteldheid of de bodemsoort

Donk(t): Een *donk* (uit het Germaans *dunga*) is in het Meetjesland een ‘zandige verhevenheid in een moerassig terrein’. Maar bij deze donkt klopt die betekenis niet, want uit een excerpt van 1421 *de venne in de donc* blijkt dat er op deze *donk* veen lag, wat dan weer wijst op een natte omgeving.

Kwaad Gemet: *Kwaad* duidt in de toponymie slechte bodemeigenschappen aan, zoals ‘drassig, moeilijk te bewerken’.

Merelbilken, Merelstukken: Uit de vermelding van 1680 *de merelbulcken gheseijt Merelstucken* blijkt dat *bulk* en *stuk* hetzelfde betekenen. Met de vogelnaam heeft deze plaatsnaam niets te maken; trouwens, een merel heet(te) in het plaatselijke dialect *meirelare*.

Zoals ook in de gemeentenaam Merelbeke is het eerste element het Middelnederlandse woord *merel*, *merle* uit het Oudpikardische *merle* naast *marle* met de betekenis ‘mergel’ (Tavernier 1968 : 462). De toponiemen Merelbilken en Merelstukken herinneren aan het middeleeuwse gebruik om bij vochtige leemgronden die gemakkelijk verzuren, de zuurte te neutraliseren door het toevoegen van kalk. Niet enkel koolzure kalk werd mergel genoemd, ook bagger uit vijvers en oude compostlagen kregen die naam (Lindemans 1952 I : 43-48). Ook in het Bellemse Mereldonk (Devos 1992 : 40) en in het Zomergemse Merelstraatje (Andries 1993 : 28) wordt *merel* als mergel geïnterpreteerd.

Moeren: In de Vlaamse toponymie zijn *moeren* meestal voormalige moerassige terreinen waaruit turf gedolven werd (Gysseling 1978 : 24). Er lagen zeker *moeren* langs de oevers van de Kale, in het zuiden van de gemeente tussen de weg Landegem-Merendree en de Oude Kale (nu Veldestraat ter hoogte van de huisnummers 24-36). Op die plaats wijst de bodemserie vLFp op zeer natte, licht verveende alluviale grond.

Bij wegenwerken in 1997 kwam 50 à 60 cm onder het straatniveau een houten wegbedekking aan het licht. Dat houten wegdek was ongeveer 2,5 m breed en bestond uit nauwkeurig geschikte takken en stammetjes, die op sommige plaatsen twee tot zelfs drie lagen dik waren. Op die plaats steekt de weg die van Landegem komt, de natte alluviale zone van de Kale over. Het aanbrengen van takken en stammetjes was een middel tegen het verzakken in de modder. Dat soort houten wegen zijn de tegenhangers van de ‘steenwegen’ (De Clercq 1998 : 20-25). In de 19e eeuw werd dit stuk weg de Moerstraat genoemd (zie **Moer**).

Muizenbilksken: paalt aan de Reigersgracht (bodemserie Ldcz: matig gleyige zandleemgronden, te nat in de winter, fris in de zomer) (zie **Muizendale**).

Schoondonk: *Schoon* betekent gewoonlijk ‘gerooid, ontdaan van wilde begroeiing’ (zie **Donk**).

Stuivenbilksken: In de West- en Oost-Vlaamse dialecten wordt opwaaiende of opgewaaide aarde die opstuift bij wind, *stuifaarde*, *stuifgrond* of *stuifzand* genoemd (WVD : 87). Zoals op vele plaatsen in Merendree bestaat de bodem van deze *bilk* uit droge zandgrond (bodemserie Zbh) die gemakkelijk opwaait.

Venne, Vennet: Dit *ven* of ‘moerassige, veenachtige grond’ is in 1421 al een ontgonnen *stic* bouwland. Het collectiefsuffix *-t* maakte van *venne* een plaatsnaam ‘plaats waar ven ligt’.

Waterland: De betekenis van dit toponiem moet letterlijk worden opgevat als ‘waterrijk stuk land’. Het Waterland lag *op Oosterghem cauter bij den waterloop* (Neyt 1980 : 10).

Zanebilksken: In sommige Vlaamse dialecten is *zaan*, *zane* ‘room van melk’ (De Bo 1892 : 1222). Vette, kleiachtige grond wordt in de plaatsnaamgeving vaak aangeduid met woorden zoals *boter*. In een jongere aanvulling bij het landboek van Merendree van 1680 komt de naam *boterbulcq* voor. Het Zanebilksken en ook de Zanebroek liggen in het alluviale gebied van de Durme/Kale, dus in vette, vruchtbare grond. Zanebilksken moet dus verklaard worden als ‘vette, vruchtbare bilk’.

Zompelare: Hierin herkennen we een personificatie op *-aar* van *zompel*, dat een verkleinwoord is van *zomp* (zoals *wegel* van *weg*) en verwant is met het Duitse *Sumpf* ‘moeras’, met de betekenis ‘drassige grond’.

Zwart Stuk: genoemd naar de donkere kleur van de aarde of van de begroeiing.

(h) Naar de functie, de bestemming of het gewas dat erop geteeld wordt

Evenakker: *Even*, afgeleid van het Latijnse *avina* ‘zwarte haver’, werd gebruikt als gewas voor veevoeder en als grondstof voor bier.

Lochting: bestaat uit de woorden *look* en *tuin*. *Look* is een algemeen woord voor ‘bieslook, knoflook, prei, sjalot’ en alle planten die tot dit plantengeslacht behoren (vgl. Duitse *Lauch* ‘prei’). *Tuin* betekent ‘omheining’ en later ‘omheinde plaats’. In de streektaal heeft *lochting* nog steeds zijn oorspronkelijke betekenis ‘moestuin’ bewaard (zie ook **Lookstuk**).

Lookstuk: Het Middelnederlandse *look* is een algemeen woord voor ‘bieslook, knoflook, prei, sjalot’ en alle lookachtige planten (zie ook **Lochting**).

Roggebilk: een *bilk* bezaaid met rogge.

Stoppelbilksken: Na het maaien van de graangewassen liet men het vee grazen op het stoppelveld om er de overgebleven aren en granen op te eten. Die zogenaamde stoppelgang duurde slechts enkele weken. In de zestiende eeuw ontstond het gebruik van het arenrapen en werd op de stoppel klaver gezaaid;

zo verdween ook de stoppelgang geleidelijk. Op een stoppelbilk bleven de stoppels dus nog een zekere tijd staan (Lindemans 1952 I : 352-353).

Tarwebilk: een *bilk* bestemd voor de teelt van tarwe.

(i) Naar de relatieve grootte of de uitgestrektheid

Met de adjectieven *klein* en *groot* wordt vaak naar de relatieve grootte verwezen: **Grote Biest, Grote Volakker, Grote Tarwebilk, Grote Bilk** (heeft een oppervlakte van 810 roeden of 1,2 ha wat in het Meetjesland toch groot is voor één perceel), **Klein/Groot Hemelrijk, Kleine Tarwemeersbilk, Kleine/Grote Werebilk, Klein Bilksken, Klein Vollaerdeken** (zie Vollaerts Meers), **Kleine Biesdonk, Kleine Brand.**

Bunder(ken): een perceel met een oppervlakte van 1 bunder (=900 roeden of 1,3 ha).

Driebilk(sken): Uit het excerpt van 1429 *de III beelckxene* valt af te leiden dat het hier oorspronkelijk om drie (aaneengesloten) bilken gaat.

Gemet: In Merendree is een gemet 300 roeden of 0,445 ha groot. Het Gemet op de wijk Velde is volgens het landboek juist 300 roeden groot, dát op de wijk Overpoeke heeft een oppervlakte van 350 roeden.

Grote Michiel: een groot perceel genoemd naar iemand die Michiel heette.

Half Gemet: Een half gemet is 150 roeden.

Helft: Een perceel met die naam ligt in de wijk Staak te Poeke. Het landboek van 1680 geeft ons een verklaring voor dit toponiem: *een partije ghenempt d'helft ende d'ander helft light op landegem*. Een tweede perceel met de naam Helft ligt in de wijk Overpoeke, waarvan de ene helft ook in Merendree en de andere in Landegem.

Vier Gemeten: Dit perceel heeft een oppervlakte van 550 roeden of nauwelijks twee gemeten! Waarschijnlijk was het vroeger inderdaad vier gemeten groot, maar werd het later in tweeën gedeeld.

(j) Naar het juridisch statuut

Bijleve: De Middelnederlandse woorden *bijlevinge* en *bileve* zijn juridische termen uit het huwelijksrecht. Bij het overlijden van een van de echtgenoten

kreeg de langstlevende het levenslange vruchtgebruik van de helft der onroerende goederen van de gemeenschap; de andere helft ging naar de kinderen. Dit juridische begrip werd de naam van het stuk bouwland zelf.

Goede Koop: een perceel waarvan de verhouding prijs/kwaliteit gunstig uitvalt voor de koper.

Leen: in leen gegeven weide en land.

(k) Andere benoemingsmotieven

Pottegeldstedeken: De eigenaar van dit stukje grond had zijn opgepot geld ervoor uitgegeven, want *potgeld* of *pottegeld* is ‘geld om te pottene, geld dat men pot, bijeen vergaart’ (WNT).

Schatakker: een akker waarin gouden of zilveren munten werden gevonden. Uit een geschreven bron van 1808 vernemen we dat er in 1787 op een niet gelokaliseerde plaats in Merendree een Romeinse munt werd gevonden (De Clercq 1996 : 125). Het is goed mogelijk dat er al veel vroeger, nl. voor de oudste attestatie (1416), bij het bewerken van de Merendreese akkers schatten naar boven zijn gekomen.

Steenstukken: *Steen* verbonden met *stuk*, *land* of *akker* is in de toponymie zeker niet vreemd. Schönfeld (1980 : 59) verklaart Steenakker als ‘slechte grond, grond met veel stenen erin’. Van Durme (1986 II : 651) ziet in Steenland drie mogelijke betekenissen: Paniseliaankiezelzandsteen, Gallo-Romeinse vondsten, steen(oven)veld. In Merendree werden op diverse plaatsen losse Romeinse vondsten aangetroffen, zo ook op de Oostergemkouter, waar de Steenstukken liggen (De Clercq 1996 : 151-153). Verder archeologisch onderzoek moet nog uitwijzen of op Oostergemkouter ook een Romeinse site lag en of de Steenstukken naar Gallo-Romeinse vondsten zijn genoemd.

Verdriet: Zoals Verloren Kost is dit waarschijnlijk een hofstede met land die meer verdriet dan vreugde bracht, meer verlies dan opbrengst.

Vleesslage: is een samenstelling van *vlees* en *slage*. Het Middelnederlandse woord *slage* betekent o.m. ‘slagerij, slachthuis’. De Vleesslage zou dus aan een slagerij kunnen herinneren. Het lijkt me nogal onwaarschijnlijk dat in de 17e eeuw op het platteland vee op een welbepaalde plaats moest worden geslacht. De Vleesslage paalt ten oosten aan het Koedreefken. In plaats van een historische heeft het toponiem veeleer een anekdotische betekenis en herinnert het aan de plaats waar bv. een noodslachting werd uitgevoerd.

's Werelds Plezier: Misschien is deze hofstede met land het tegendeel van het Verdriet hiervoren. Of moeten we achter de naam een of andere wereldlijke geneugte zoeken, zoals in 'lusthof' of 'hof van plaisance'?

(l) Benoemingsmotief onzeker

Krekelhulle: Over de betekenis van *krekel* zijn de toponymisten het oneens. Wij volstaan hier met een beknopte weergave van de belangrijkste hypotheses.

1. *Krekel* is de naam van het bekende insect. De *krekel*-plaatsen zijn zo genoemd, omdat daar opvallend vaak krekels werden waargenomen.
2. *Krekel* komt van het werkwoord *kekelen*, dat een variant is van *krakélen*, d.i. 'twisten, ruzie maken'. *Krekel* behoort dan tezamen met *krakeel*-, *kijf*-, *strijd*- en *kalange*- tot de groep van toponymische bestanddelen die eraan herinneren dat het genoemde ooit het voorwerp was van een conflict, een (juridisch) geschil.
3. *Krekel* heeft betrekking op het krekelspel, een bij ons eertijds beoefende variant van het Engelse cricket. Terreinnamen met *krekel* duiden plaatsen aan waar dit spel werd gespeeld (Mattheeuws en Devos 1997 : 134-135).
4. Volgens Van Durme (1986 II : 398) kan *krekel* ook verklaard worden als 'grond van slechte kwaliteit, ongeschikt voor landbouw'. Krekelhulle ligt op het Melderekouterken; het was dus zeker geen slechte grond.

Ook Krekelenberg is in de plaatsnaamkunde geen onbekende; daarom is de betekenis van *hulle* (hier *hil*) in elk geval 'heuvel'.

Afgaande op de vermelding Crekels Hille bij De Flou (1914) kan Crekel ook de familienaam Krekel(s) zijn (Debrabandere 1993 : 805).

5.2 GRAAS- EN HOOILAND

5.2.1 KERNBESTANDDELEN

MEERS

Het woord *meers* komt uit het Germaanse *mari* 'waterplas' en duidde oorspronkelijk vochtig grasland aan. De *meersen* liggen in alluviale gronden langs beken, grachten en watergangen. In de zomer werden ze gehooid en na de hooitijd liet men het vee vrij grazen op het nieuw opschietende gras. In de Middeleeuwen mocht dat trouwens op alle plaatsen waar enigszins gras of groen groeide, want alleen het bouwland was afgesloten als bescherming tegen het loslopende vee. Zoals een *veld* ontstond een *meers* vaak op plaatsen waar bos was gerooid. Als men de natuur haar gang liet gaan, groeiden op vochtige plaatsen vlug biesen (**Biesmeers**) en grassoorten (**Riespeermeers**) en op drogere plaatsen struiken (**Baaimers**, **Doornmeers**, **Hulstmeers**, **Vlienderkenmeers**) die soms werden

gekap (**Kapmeers**, **Houwmeers**, **Laaimeers**). Door hem om te ploegen (**Scheurmeers**) werd een meers in landbouwgrond gelegd, bv. voor de teelt van tarwe (**Tarwemeers**) of groente (**Warmoesmeers**).

5.2.2 BENOEMINGSMOTIEVEN

(a) *Naar de eigenaar, de pachter of de gebruiker*

Veel namen zijn zo doorzichtig dat ze weinig uitleg behoeven: **'s Jonkheren Meers** (in 1585 woonde in Merendree Mauwer de Joncheere), **Cobbaert(s) Meers** (de familienaam Cobbaert), **Cokaart**, **Luismeers** (de familienaam Luysch of een variant ervan), **Schapers Broek** (de beroepsnaam of familienaam), **Schoenmakers Meers** (de beroepsnaam of iemand met de naam [De] Schoenmaker), **Slocx Meers** (in 1584 woonde in Merendree Jaspar Slock), **Verbelen Meers** (de familienaam Verbelen), **Vollaerts Meers** (de familienaam Vollaert), **'s Wulfs Meers** (de familienaam De Wulf).

Blommezwin(tje): De vorm van 1584 *blommaers wene* brengt ons op het spoor van de verklaring van dit toponiem. Het eerste element is de persoonsnaam Blommaert met de genitief-s. Het element *wene* uit het Germaanse *winjo-* is een oud woord voor 'weide' en komt ook in Vinderhout voor (1557) *van eender meersch ghenaeft de Wene n. de calene* (RAG-EB, 0). Het ligt ook aan de oorsprong van de Nederlandse waternaam Wonne, het Gelderse Herwijnen (Schönfeld 1955 : 28) en van de Duitse plaatsnamen Wenau en Wenden (TW : 1060). Dit perceel ligt in het overstromingsgebied van de Broekloop en is een natte weide. Toen de naam niet meer werd begrepen, maakte men er in de volksmond Blommezwin(tje) van.

Bruinbaard: Dit stuk *broekland* lag op de wijk Overbroek (Neyt 1980 : 60) en is genoemd naar iemand met de naam Bruinbaard. Deze familienaam komt nu in Vlaanderen niet meer voor, maar is als toponiem geattesteerd in Aalter (1555) *up den Brunbaert* (Devos 1991a : 91) en als persoonsnaam in Wallonië *Brunebarbe* (Herbillon 1996, 145) en in Duitsland *Braunbart(h)* (Brenchenmacher 1957 : 203).

Lavaalmeers: een meers van het **Lavaalgoed**.

Pauwdonk: lag in de Poekmeers en is een *donk* genoemd naar iemand die De Pauw heette.

Reeuwers Meers: Het Middelnederlandse *reeuwer* is een 'lijkbezorger, lijkaflieger', maar ook 'iemand die besmettelijke zieken oppast en hun lijken ontsmet'.

Volgens De Bo (1892 : 800) is het ook een 'nodiger ter begrafenis, iemand die lijken uit de huizen naar de kerk voert, een huilebalk'. De meers kan eigendom zijn geweest van iemand die het reeuwen beoefende of die Rewers heette (Debrabandere 1993 : 1180).

Schreiwaters Broek: Stuk van een broek dat bij de verkaveling en privatisering ervan in handen kwam van ene Schreiwater. Deze naam is ook in Ursel als familienaam geattesteerd (mededeling van J. Vandeveire).

Wulfs Inge: Dit toponiem bestaat uit de elementen Wulfs en Inge. In 1433 luidde het toponiem *dwulgesijn*, dat ik lees als *de wulges ijn*. De *g/f*-wisseling in *wulg-wulf* is een typisch verschijnsel in de West-Vlaamse en Frans-Vlaamse dialecten. Naast de vormen *genoef/genoeg*, *ploef/ploeg* en *gordijn/vordijn* vindt men er ook *galgejong/galvejong* (De Bo 1892 : 293) en *wulge/wulve* (Van Ginneken 1939 : 304-316). Inge (uit het Germaanse *angi*) is o.m. geattesteerd in het Gentse toponiem Ingeland en betekent 'weide'. In het Middelnederlands is de gebruikelijke vorm *ange, enc* 'weide, grasveld'. Wulfs Inge betekent dus hetzelfde als (De) Wulfs Weide. Het meervoud Inge zegt ons dat de weide verdeeld was in enkele aaneengesloten stukken. De vorm van 1433 *dwulghesyn* is een volksetymologische aanpassing van de toen al niet meer begrepen naam Wulfs Inge. Blijkbaar was voor de opsteller van het landboek van 1680 de naam toch nog doorzichtig, want daar lezen we *de wulfs Inghen*.

Zanebroek: zie **Zanebilksken**.

(b) Naar de ligging

(Grote/Kleine) Aapt: Indien dit toponiem verband zou houden met de gronden van een abdij, dan zouden we vormen als *abbe*, 's *abbe(n)* verwachten, in ieder geval met *b*.

Zoals in Ape, Appe hebben we hier te maken met een prehistorische waternaam (uit *apa*, *api* of *apja*); met betekenisuitbreiding is het de naam van een weide langs een water.

Aan het woord *aap*, *ap(pe)* kon gemakkelijk het betekenisloze suffix *-t* worden gehecht, zoals ook uit Nederlandse en Duitse toponymische *apt*-vormen blijkt (Schönfeld 1955 : 114 en Dittmaier 1955). Aap(t) is etymologisch o.a. verwant met het Keltische *ab* 'waterloop' dat o.m. voorkomt in de naam Afsnee (Gysseling 1978 : 3). Toen de betekenis van Aapt niet meer werd begrepen, heeft het volk er *abt* (1604) van gemaakt en in een nog later stadium (1680) werd het *den nopt* (uit *den opt*); *appe*- evolueerde in de volkstaal tot *oppe*-. De Aapt paalt aan een beek die in het landboek van 1680 de *oppecale* wordt genoemd, d.i. een plaatselijke uitspraak van Appekale, ook een *appa*-naam (zie **Oppekale**).

Aard: Twee partijen land langs de oever van de Poeke/Kale heetten *aard*, *aardeken*. Uit een document van 1723 weten we dat het *Aerdeken* op de noordkant van de brug over de Kale lag. De inwoners van Merendree en de schippers die onder de vlag van de heer van Vinderhoute voeren, mochten er vrij lossen en laden, want de *caije ofte scheetcant iegghens de cale* was eigendom van de heer van Vinderhoute. Aard is zeker 'een aanlegplaats voor schepen'. Op de zuidkant van de Kalebrug lag een herberg, in 1774 *den hauden thol* genoemd, wat nog eens bewijst dat op die plaats goederen werden verhandeld en tol werd geheven (Neyt 1982a : 36-42).

De tweede Aard ligt iets ten zuiden van het *Aerdeken* en is volgens het excerpt van 1680 *een dry beck Meerschelken* dat ten noordwesten aan de Kale paalt. Ook in 1802 was het nog een weide, meer bepaald *eene fijne garsynge* (grasland) zonder bewoning (Neyt 1991 : 239). Het perceeltje ligt nu iets hoger dan de omgeving en volgens de bodemkaart is die hoogte kunstmatig en dus opgevoerd; bijgevolg kan ook deze Aard een aanlegplaats zijn geweest. Toch vind ik het vreemd dat aan de oever van de Kale op nauwelijks honderd meter van mekaar twee aanlegplaatsen zouden gelegen hebben. Aangezien de laatste Aard een *Meerschelken* was, komt hiervoor de betekenis 'gemene weide' (Gysseling 1980 : 180-194) of 'een niet ingedijkte strook alluviale grond langs een beek' (Tavernier 1968 : 337-338) meer in aanmerking.

Achterste Vermeers: is de achterste kavel van de voorheen onverdeelde Vermeers en heeft als tegenhanger de **Voorste Vermeers** (zie **Vermeers**).

Bedelf: Het Middelnederlandse werkwoord *bedelven* betekent 'grachten en voren graven om het water af te leiden'. Bedelf is een stuk grond waarvan men de waterhuishouding heeft verbeterd door het te 'bedelven', d.w.z. te voorzien van afwateringsgreppels. De naam van de gracht is overgegaan op de weide die aan de Kale paalt. De *t* in *bedelft* (1680) vormde uit Bedelf een plaatsnaam die betekent 'plaats bij een gedolven gracht'.

Brandgewad: In de Vlaamse toponymie heeft *gewad* twee betekenissen: 'doorwaadbare plaats' en 'drenkplaats voor vee'. Beide komen hier in aanmerking. Dit *gewad* lag bij de **Brand**.

Kalenemeers: ligt langs de **Kale**. De enige attestatie wordt *callaine meersch* (1680) geschreven en is een poging om de plaatselijke uitspraak van de naam Kalene weer te geven.

Lambekemeers: De meers wordt genoemd naar de wijk **Lambeke**.

Meerskant: In een schriftelijke mededeling ziet prof. dr. Magda Devos de

volgende verklaringen: 1. Het perceel ligt aan de (uit)kant van een groter, voorheen onverdeeld meerscomplex. 2. Het stuk meers paalde aan een hout- of elzenkant, in de volksmond kortweg *kant* genoemd.

Molenmeers(en): ligt bij de molen en paalt ten westen aan de Kruiskale.

Oostbroek: ligt in het oosten van Merendree. Deze meers paalt aan de Kale en is ontstaan door het draineren van het natte, drassige *broek*.

Poekmeers: ligt aan de **Poeke**, een oude naam voor Kale(ne).

Volakkermeers: Aan de oorsprong van dit toponiem ligt de familienaam Vollaert, die nog bewaard is in **Vollaerts Meers**, gelegen bij de **Volakker**.

Wallemeers: Oorspronkelijk is een *wal* een 'hoge, brede ophoging van aarde om bv. water tegen te houden'; later werd de naam ook gebruikt voor het water zelf. De Wallemeers lag in de nabijheid van een *wal*.

Waterloop: genoemd naar een nabije, niet nader gelokaliseerde waterloop in de onmiddellijke buurt.

Windgat(en): ligt in de *pouc meersch* (1585), paalt aan de Poeke en betekent 'schuif van een waterkering, sluis' (Andries 1993 : 63).

Windgatmeers: ligt langs de Poeke (zie hiervoren).

Zwarte Paal: Een paal of staak werd vaak gebruikt als grensaanduiding.

(c) Naar de vorm

De betekenis van enkele toponiemen is duidelijk: **Breewee**, **Korte Broek**, **Lange Meers**, **Langmeers** en **Lange Nieuwmeers**.

Bekwinkel: ligt in de meest oostelijke hoek of *winkel* van Merendree in een *bek*, d.w.z. een spits toelopende uitsprong gevormd door de Kale en de Oostbeek.

(d) Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning

Brand: Een bepaalde rooitechniek bestond erin dat na het vellen van de bomen de boomstronken en het kreupelhout werden afgebrand, vooraleer de grond werd geploegd.

Brand kan ook slaan op een stuk woeste (heide)grond waar het kreupelhout op

geregelde tijdstippen werd afgebrand, opdat er weer gras zou kunnen opschieten waarop men dan het vee kon weiden.

Houwmeers: *Houw* betekent ‘de grond waarop men het recht heeft van houw of houtkappen’ De Houwmeers is ontstaan op een stuk land, begroeid met houtgewas dat geregeld werd gekapt. Na het verwijderen van de wortels kon op dat perceel gras groeien en werd het een meers.

Hul(le)bos: Aanvankelijk was dit een bos op een hoogte of *hul*, maar in 1680 was het bos gerooid en werd het een meers. De Hullebos kan ook gelegen hebben in de nabijheid van een van de plaatsen die hul(leken) heetten.

Kapmeers: een meers ontstaan na het ‘kappen’ van het struikgewas of genoemd naar zijn ligging op het complex **Kapt**.

Kapt: herinnert aan een vroeger bos. Als na het rooien van het bos de wortels bleven zitten, groeiden er na verloop van tijd nieuwe takken aan, die geregeld werden ‘gekapt’. Tussen de wortels groeide er spontaan gras en ontstond er een *meers*. De *-t* in Kapt vormde uit *kap* een plaatsnaam en betekent ‘plaats waar gekapt wordt’.

Laaimeers: *Laai* is ‘afgehouden, op 3,5 voet lengte, als wishout, gezaagd en in regelmatige hopen en rijen gelegd hout’ (Fr. *forestière*) (Stallaert 1890 : 130). De Laaimeers is ontstaan op een stuk land, begroeid met houtgewas dat geregeld werd gekapt. Na het verwijderen van de wortels kon op dat perceel gras groeien en werd het een meers.

Nieuwmeers: nieuwe meers, bv. na het rooien van struikgewas ontstaan.

Scheurmeers: In alle geattesteerde vormen wordt *schuer* geschreven. Als we die schrijfwijze vergelijken met *muelenackere* (1569), dan moet ook deze *-ue-* als de *-eu-* van *meulen* en *deur* gelezen worden. ‘Eenen bilk, eene klaverij, gars scheuren’ betekent ‘omploegen en in bouwland veranderen’ (De Bo 1892 : 858), wat vaak met meersen gebeurde.

In Lovendegem (Andries 1993 : 200) en Zomergem (Mattheeuws en Devos 1997 : 260) vinden we een *schuerbilck*, ontstaan door het scheuren of ‘omploegen’ van een stuk woeste grond.

Woestijne: Aanvankelijk was dit onbebouwd land. In de overgeleverde bronnen wordt het *bilk*, *mersch*, *broucklant* en een zeldzame keer *lant* genoemd. In die verschillende benamingen kan de ontginningsgeschiedenis van het stuk grond goed worden gevolgd (zie **Woestijn**).

(e) Naar de begroeiing erop, errond of erbij

Biesdonk: een *donk* ‘zandige opduiking in een moerassig terrein’ begroeid met biezen; in 1606 was het zeker een meers.

Boonbroek: In dit toponiem valt boon veeleer te identificeren met het Germaanse *bon* dat ‘riet’ betekent (TW : 161-162) dat we ook terugvinden in de toponymische vormen *bunt* en *boent* (met het collectief suffix *-t*). Boonbroek is ‘een broek, begroeid met riet’ (zie **Boonbos**, **Boonveldeken**). In Merendree is ook de vorm *beun* (1675) geattesteerd: *het Beuntveltstraeten en den Beunbrouck* (Neyt 1981 : 117 en 125).

Bucht: Een *bucht* of *bocht* is ‘een afgeheinde plaats, een perk met planken, hurden (=scheiding met wissen) of pertsen rondom afgesloten, waarin men zwijnen of schapen of andere dieren stelt’ (De Bo 1892 : 136). In de streek van Nevele komt *bocht* sporadisch voor in de betekenis ‘omheind deel van de weide, waarin dieren worden gedreven of bijeengehouden’ (WVD : 123). Het woord gaat in oorsprong terug op het Indo-europese *bheugh-* bij de wortel *bheu* ‘behouden, omheinen, omsluiten’ (Van Durme 1986 I : 295).

Coes: Indien we dit toponiem, dat maar één keer in ons materiaal is overgeleverd, met *oe* mogen lezen, is het een oude naam voor bepaalde soorten zuring en veldsla (*Rumex*) (WNT en Tavernier 1968 : 434). Coes is dan een meers waarin wilde zuring groeit.

In Vinderhoute is de naam *cose* (1545) met lange *o* overgeleverd. In dit geval kan *koos*, *kose* de *r*-loze vorm zijn van een niet geattesteerde vorm **koors*, een ablautvorm van *keurs*, dat in Zomergem als naam van een groot landschappelijk complex is bewaard (Mattheeuws en Devos 1997 : 30) en in de naam Keuze in Drongen (1268 *Curse*) uit het Indo-europese *ker* ‘grijs’ (Gysseling 1980 : 181).

Doornmeers, Doornwee: een meers of weide ontstaan op een partij die oorspronkelijk met doornstruiken was begroeid of omringd of die in de nabijheid van een doornbos lag.

(Achterste/Voorste) Hulsbucht: Een *bocht* of *bucht* is een afgeheinde plek waarin dieren, voornamelijk varkens en schapen, worden gezet. Het eerste deel is de plantennaam huls (*Ilex Aquifolium*), de voorloper van het huidige *hulst*. De Hulsbucht kan een omsloten plek zijn, omgroeid met hulst, of een omsloten plek die zich op het terrein van een voormalig hulstbos bevond, ofwel een *bucht* waarop gemakkelijk hulststruiken opschoten. De vorm *halssenbucht* (1680) is een volksetymologische aanpassing van een toponiem dat niet meer werd begrepen.

Hulstmeers: Een *meers* ontstond vaak op plaatsen waar het bos was gerooid. Als men de natuur haar gang liet gaan, groeiden er op drogere meersen vlug struiken, zoals hulst. Het kan ook een meers zijn op een voormalig hulstbos.

Riespeermeers: Deze meers lag *Int ghemeene ... zuut de calene* (1610). *Riesper(re)* komt twee keer voor bij De Flou (1914): Riesperremersch (Beernem 1493) en Riespersbeke (Zuidkerke 1445).

Volgens Samyn (1888 : 223) is Riispeert of Rispeert in Veurne-Ambacht en elders de volksnaam van 'een gras met rijdende wortels, kloeke lange halmen, breede ruwnegde lissen en eenen bloeitrusch wit, groen en peers gekleurd; groeiende aan waterkanten en in vochtige gronden, waar zij boven al de andere grassorten hoogverheven staat en wiegelt', in het Nederlands rietgras genoemd (*Phalaris arundinacea* L.). Ook Vandenbussche (1955 : 432) noemt voor deze grassoort het West-Vlaamse woord Rijspeerd. Samyn beweert dat de *-t* in Rijspeert niet origineel is en dat de oorspronkelijke vorm als Rij-speer moet gelezen worden.

Hoewel Debrabandere (1993 : 1220) de familienaam Ryspert terugvoert op Ryspoort en verklaart als een adaptatie van Risbourg, denk ik dat Ryspert - althans in ons toponiem - als de naam van de grassoort moet worden verklaard. In een schriftelijke mededeling vraagt dr. L. Van Durme zich af of achter het toponiem niet de plantennaam *ridderspore* schuilt, die na het uitstoten van de veranderde in *drirspore* en over *rierspeure* tot *rierspere* evolueerde. Beide interpretaties brengen ons in ieder geval dicht bij de verklaring van de familienaam Ryspert.

Tuinmeers: Oorspronkelijk was alleen de dorpsakker of -kouter omheind, maar later werden ook hooiland, meersen, beemden en private weiden afgesloten of omheind met een *loke* of *tuin*. Een *tuin* was een houten staketsel, geconstrueerd uit verticale, in de grond geplante staken waartussen lang rijshout of teen werd gevlochten (Lindemans 1952 I : 357-362). De Tuinmeers is 'een omheinde meers'.

Vriendelijke Meers: Vriendelijk kan een goede eigenschap van de grond aanduiden, maar ik zie in 'vriendelijk' eerder een volksetymologische aanpassing van 'vlienderken', het verkleinwoord van *vliender* 'vlier(struik)' (zie **Vlienderkenmeers**).

(f) Naar een reliëfkenmerk

Helle: zie **Hellegat**.

Holmeers: een holle of lager gelegen meers.

Maalmeers: *Male* betekent o.m. ‘depressie’. Aangezien een meers gewoonlijk laaggelegen, vochtig weiland is, lijkt mij dit de meest voor de hand liggende verklaring. De Maalmeers grenst echter aan de **Male** en kan ook daarnaar genoemd zijn.

Pottebroek(en): *Pot* is in de Oost-Brabantse toponymie ‘een laaggelegen stuk land’ (Kempeneers 1982, 326) De Pottebroek paalt ten westen aan de Kruiskale en is dus een laaggelegen weide (zie **Broek**).

Schootmeers: Deze meers ten westen van de Kruiskale is een ‘hoger gelegen stuk grond in een moerassige omgeving’ (uit het Germaanse *skauta*); in de niet meer begrepen plaatsnaam zag men later de familienaam Schotte: *schotsmeers* (1616).

(g) Naar de bodemgesteldheid of de bodemsoort

Buurmeers: In de vermelding van 1584 *de byerenmeersch* is *bier* hetzelfde als *buur* uit het Germaanse *birnu* ‘beer, op beer gelijkende modder’; het woord duidt dus drassige grond aan.

Paradijs: In de bouwlandtoponymie houdt het woord verband met goede eigenschappen van de bodem, maar het kan ook een spottende aanduiding zijn voor het tegenovergestelde, nl. minderwaardige grond (Mattheeuws en Devos 1997 : 53).

Het perceel ligt ten oosten van de Kruiskale op alluviale grond (bodemserie sLep), die vrij vruchtbaar is; daarom verkies ik de verklaring ‘grond van goede kwaliteit’.

(h) Naar de functie, de bestemming of het gewas dat erop geteeld wordt

Rosbilk: een graasweide voor paarden (zie ook **Merriedries** en **Paardenbos**).

Schaapbilk(sken): was een ‘afgeheind stuk graasland voor schapen’.

Tarwemeers: een weiland op een voormalig tarweveld.

Veulenmeers: meers voor veulens.

Warmoesmeers: een meers waar moeskruiden of groenten werden verbouwd. Het Middelnederlandse *warmoesbroec* is ‘broek of laag drassig land waar moeskruiden of groenten geteeld of verbouwd worden’. Het was dus blijkbaar goed mogelijk (sommige) groenten te telen op natte, alluviale grond.

(i) Naar de de uitgestrektheid of de relatieve grootte

Naar de relatieve grootte wordt heel vaak verwezen met de voorbepalende adjectieven *groot* en *klein*: **Grote Biesdonk, Grote Meers, Kleine/Grote Brand, Grote/Kleine Aapt, Klein Durmken.**

Grote/Kleine Gemetins Meers: In het excerpt van 1680 *de ghemetins meersch* is *ghemetins* een poging om het verkleinwoord van de oppervlaktemaat ‘gemet’ weer te geven.

(j) Naar het juridisch statuut

Gemeente, Gemene: wordt ook *Meerentre g(h)emeente* genoemd en duidt de gemeenschappelijke of gemene gronden van Merendree aan, meestal weilanden waarop elkeen zijn dieren mocht laten grazen.

Helftwinnige: Het Middelnederlandse *helftwinning* is ‘een pacht ten bedrage van de helft van de vruchten of opbrengst’.

(k) Benoemingsmotief onzeker

Baaimeers: Voor deze naam komen twee verklaringen in aanmerking. Het kan een Germaanse *bern*-naam zijn, die nog voortleeft in de familienaam Baye, Beye, Baey (Debrabandere 1993 : 110). In het Middelnederlands is *baye* (uit het Franse *baie*) een ‘bes of laurierbes’. Deze meers was oorspronkelijk met bessenstruiken begroeid of werd gebruikt door iemand die Baey heette.

Bommelbroek: paalt ten zuiden aan de Poeke/Kale. *Bommel* is zoals *nekker* een van de talrijke namen voor de duivel en komt o.m. voor in *bommelskonte* ‘ingang van de onderwereld’ (WNT). *Bommel* is als familienaam geattesteerd in 1298 in de streek van Calais (Gysseling 1963).

In sommige Oost-Vlaamse dialecten is *bommel* ‘een gemaskerd persoon’ (Teirlinck 1908) en *bommel lopen* betekent dan ‘gemaskerd lopen’. In het Oostendse dialect wordt *bommetjeskoente* in verband gebracht met de duivel (Desnerck 1972 : 104). Het West-Vlaamse adjectief *bommelachtig* betekent bij personen ‘dik, opgeblazen, opgezwollen, opgepoeft’ (De Bo 1892 : 143).

Misschien is Bommelbroek ‘een bol perceel’, maar dat valt dan moeilijk te rijmen met de betekenis van *broek* ‘moeras’. Ik kies dan ook voor ‘broek waar duivels huizen’, zoals in het Gentse toponiem Nekkersberg (Gysseling 1954 : 64).

Leentjens, Leentjens Meers: De schrijfwijze in het landboek van 1680 *leentins* is een poging om het verkleinwoord *leentjens* weer te geven. Het kan een meers

zijn van iemand die de naam Leentjens (verkleinwoord van Magdalena) draagt (Debrabandere 1993 : 855) of het meervoud van leentje 'een klein leen'.

Muizenkasteel: is een weide in de Oostbroek. Misschien mogen we dit toponiem vergelijken met *rattenkasteel* 'ellendig versleten hutteken, armtierig huisje' (De Bo 1892 : 794) en stond er op dit perceel zo'n hutje. Het eerste element kan ook hetzelfde zijn als in **Muizendale**.

5.3 AKKER- OF GRAASLAND

Crapp(r)oen(s): *Caproen* is het Middelnederlandse woord voor 'kapmantel' (uit het Oudfranse *chaperon*). Denk aan de Witte Kaproenen die blijkbaar witte kappen droegen. Als familienaam is Caproen/Craproen een beroepsnaam voor iemand die mantelkappen maakt of een bijnaam voor een drager van zo'n kap (Debrabandere 1993 : 247). De genitief-s in *craproens* duidt in elk geval op een persoonsnaam.

Halsberg: zie **Goed ten Halsberge**.

Hoge Paal: plaats gelegen bij een hoge grenspaal of hoogste kavel van een voorheen onverdeelde landerij die de Paal werd genoemd.

(Hoge) Hulst: een (hoger gelegen) perceel dat oorspronkelijk was begroeid met hulst of de hoogste kavel van een voorheen onverdeelde landerij die Hulst werd geheten.

(Grote/Voorste) Most, Klein(e) Mostjen(s): Most is een afleiding met het collectiefsuffix -t van *mose* 'slijk, modder' of van *mos* 'poel, moerassige grond' en betekent 'modderige plaats'. Er ligt een Most in het alluviale grensgebied (bodemserie sLep en sPep) tussen Merendree en Zomergem (Mattheeuws en Devos 1997 : 239-240). De Grote Most paalt aan een beekje, maar ligt op matig droge lemig-zandgronden (bodemserie Scc), wat de betekenis 'modderige plaats' moeilijk aanvaardbaar maakt. Mogelijk lag de Most op droge gronden die toch natter waren dan de landerijen errond. De schrijfwijze *Moostins* (1680) is een poging om het verkleinwoord Mostjens weer te geven.

Westhoek: Dit niet nader gespecificeerde perceel ligt in de uiterste westelijke hoek van de gemeente.

Westerhammeken: ligt in het oosten van Merendree! Waarschijnlijk was er oorspronkelijk één Hammeken dat achteraf in een westelijk en oostelijk deel werd gesplitst. Van een 'Oosthammeken' is echter geen bewijs overgeleverd.

Volgens het landboek van 1680 paalt dit perceeltje ten noorden aan de Tragel van de Brugse Vaart. Een *ham* is 'een bocht of kromming in een waterloop' en vandaar 'een perceel gelegen in zo'n bocht'. Het Westerhammeken lag dus in een bocht van de oorspronkelijke Durme/Kale.

Wilderik: personificatie op *-(e)rik* van *wild* 'een wild, woest stuk grond'. Waarschijnlijk is de grond lang onontgonnen, dus 'wild' gebleven. De plaats ligt in het alluviale grensgebied tussen Merendree, Zomergem en Hansbeke.

Zandvleuge(n): *Vleuge* houdt verband met het werkwoord *vliegen*. De Zandvleuge is droge zandbodem waarvan de bovenste laag bij winderig weer kon opstuiven.

5.4 BOSSEN

5.4.1 KERNBESTANDDELEN

BOS

De oorspronkelijke betekenis van *bos* is 'struikgewas, kreupelhout' (vgl. Engels *bush*). Dat wordt in ons materiaal geïllustreerd door de toponiemen **Doornhage/Doornbos** en het enkelvoudige **Bosselken/Haagsken**, waarin *bos* en *hage* allebei 'struikgewas' betekenen. In de Middeleeuwen evolueerde de betekenis, wellicht onder invloed van het Franse *bois*, van 'kreupelhout' naar 'aangeplant hoogstammig bos' en werd een synoniem van het oudere woord *hout*.

HAAG

De huidige betekenis van *haag* sluit nog nauw aan bij de etymologie, want aan de verre oorsprong ervan ligt de stam van een werkwoord voor 'omheinen'. Daarnaast heeft *haag* ook de betekenis van 'bosje met bomen of struikgewas' ontwikkeld. Bij de meeste *haag*-toponiemen uit ons materiaal valt bij gebrek aan context niet uit te maken welke betekenis van *haag* van toepassing is.

HOUT

Nu wordt *hout* in het plaatselijke dialect alleen nog gebruikt als stofnaam om brandhout of timmerhout aan te duiden, maar in het Middelnederlands was het een gebruikelijk woord voor hoogstammig bos. De oude betekenis van *hout* is o.m. nog bewaard in sommige West-Vlaamse dialecten en verder in de geografische aanduiding 'Houtland', een gebied in Binnen-Vlaanderen dat eertijds dicht bebost was.

5.4.2 BENOEMINGSMOTIEVEN

(a) Naar de eigenaar, de pachter of een aangelande

Hagaerts Bos (de familienaam Hagaert), **Huermans Bos** (*huurman* ‘pachter, huurder’), **Pauwelijnenbos** (de genitief van de familienaam Pauwelijn), **Steurs Bos** (de familienaam [de] Steur), **Vinckaerts Bos** (de familienaam Vinckaert).

Babbaerts Bilk, Babbaerts Bos: In de 14e eeuw woonde in Zomergem een zekere Jan Babbaerts (Debrabandere 1993 : 87). Nadat de *bilk* enkele jaren als bouwland was gebruikt, werd hij opnieuw bebost. *Baersbeelc* (1376), en *barbaers bulcq* (1680) zijn volkse aanpassingen van de niet meer begrepen naam Babbaerts.

Lavaalbos: bos op de wijk Overbroek (zie **Lavaalgoed**).

(b) Naar de ligging

Blommezwijnbos: zie **Blommezwijn**.

Breemeersbos: bos bij of op het complex **Breemeers**.

Donkbos: bos bij of op het complex **Donk(t)**.

Petendonk(bos): *Pete* is waarschijnlijk een andere vorm van *piete*, zoals *strepel striepe* (De Bo 1898 : 965 en 966). In Lovendegem (Andries 1993 : 191) is het toponiem Pietendonk overgeleverd; Petendonk is dus een variante van Pietendonk.

Het West-Vlaamse *piete* is een ‘brug die men slaat met twee balken of dwarshouten overdekt met planken. Men legt eene piet om met den wagen in en uit den akker te rijden’ (De Bo 1892 : 740). Deze verklaring klopt met de situatie ter plaatse: Petendonk ligt in een alluviaal gebied aan de zuidelijke oever van de Durme/Kale. Petendonk is dus een *donk* bij zo’n bruggetje.

Sashage: een haag of bosje gelegen bij een sas ‘sluis’. Deze plaats lag op de Veldakker in de omgeving van een gracht, waarin zich naar alle waarschijnlijkheid het genoemde sas bevond.

(c) Naar de vorm

Driebek: Zeker drie percelen heetten in 1680 Driebek en hadden een min of meer driehoekige vorm. Eén ervan was in 1680 een *Eecken planterijcken*.

Keelbos, Kele: Enkele betekenissen komen in aanmerking als verklaring voor *kele*: ‘een trechtervormig binnennet van een fuik; een monding, uitmonding, lozing’ (WNT), maar ook ‘een smalle strook’ (Van Passen 1962 : 317). Algemeen kan worden gesteld dat alle percelen die de vorm van een keel hebben, zo kunnen genoemd worden.

Meershul: Een voorheen onverkavelde landerij, genaamd de *hul*, werd verkaveld in akkerland en weiland. Het graslandgedeelte heette men onderscheidend *meershul*. Het perceel is genoemd naar een hul of hoogte op zijn territorium. Dus eerst sloeg de naam op een *hul* in een meersgebied, vandaar Meershul; later ging de naam over op de kavel van dat meersgebied waar de bewuste *hul* zich bevond (schriftelijke mededeling van prof. dr. Magda Devos).

(d) Naar de vroegere toestand of de wijze van ontginning

Geroden Bos: *Geroden* is de oudere vorm van *gerooid*. Het toponiem betekent dus ‘gerooid bos’.

Slockx Veld: *Veld* was aanvankelijk een stuk heide, dat naderhand werd bebost. Een zekere Slock was ofwel de eigenaar of vruchtgebruiker van het perceel in de oude toestand (veld), ofwel van het perceel in de nieuwe toestand (bos). Als het veld lange tijd door de mens met rust werd gelaten, kon er (weer) bos op groeien. Het bos kan hier natuurlijk ook door een zekere Slock aangeplant zijn.

Veldbos: is een bos dat spontaan opschiet op een woest terrein of *veld*, ofwel een aangeplant bos op een voormalig *veld*.

(e) Naar de aard van het houtgewas

Appelbos: een aangeplante boomgaard van appelaars.

Baaiibos: ligt bij de Baaimeers op alluviale grond (bodemserie Pdp) en is een overblijfsel van een groter bos waarvan stukken werden gerooid. In het Middelnederlands is *baye* (uit het Franse *baie*) een ‘bes of laurierbes’. Dit *bos* was oorspronkelijk met bessenstruiken begroeid of werd gebruikt door iemand die Baey heette (Debrabandere 1993 : 110).

Bachten den Wiedauw: Het Middelnederlandse *widauwe*, *wedauwe* is een samenstelling van *wide* ‘wilg’ en *ouw* ‘waterland, laagland’, dus ‘een vochtige plaats begroeid met wilgen’; de betekenis heeft zich uitgebreid tot ‘kreupelhout’ en zelfs tot ‘riet’. De vorm *weduwe* (1439) is een volksetymologische aanpassing van *wiedauwe*.

Boonbos(selken): Het element *boon* is uitvoerig besproken bij **Boonbroek**.

Brembos: begroeid met *brem*.

Doornhage: Doorn (*Craetagus oxyadcantha*) is een algemeen woord voor heesters met stekels. Doornhage is een heg van doornstruiken.

Elsbos: bos met els begroeid.

Hulstbos(selken): bos met hulstbomen.

Meibos: *Mei* is een andere naam voor de berk (De Bo 1892 : 596). Bij het vieren van de lente en de maand mei werd vaak gebruik gemaakt van groene (berken)takken; vandaar dat de naam van de maand is overgegaan op de boom.

Stek(k)elen: een bos van planten met doornen of stekels.

Wijmen Bosselken: Het Middelnederlandse *wime* betekent 'wilgentwijn, rijshout'.

(f) Naar de bodemgesteldheid

Hoge Vennet, Vennetplanterije: Vennet met het suffix *-t* is 'een plaats met veengrond'. Ze ligt iets hoger dan de omgeving en is na verloop van tijd een bos geworden. In 1619 was het bos gerooid en was het een perceel bouwland. De bodemserie Sch wijst op de aanwezigheid van een dikke laag humus, wat klopt met de betekenis van *venne*.

5.5 ONONTGONNEN GROND

5.5.1 KERNBESTANDDELEN

BROEK

Broek is afgeleid van het Germaanse *broka* 'moeras'. *Broek*-toponiemen liggen gewoonlijk in vochtige, drassige, alluviale gronden bij sloten, beken en rivieren. Om die natte gronden voor beweiding geschikt te maken, werden ze door middel van afwateringsgreppels in repelvormige percelen onderverdeeld. Zowel *vel-den* als *broeken* konden door de dorpsgemeenschap vrij gebruikt worden. Naarmate de bevolkingsdruk toenam, werden *velden* en *broeken* verkaveld tot particuliere percelen die met bomen of kanthagen omheind werden en door individuele gebruikers voor eigen gebruik in bezit werden genomen.

In het Merendreeze toponymische materiaal zijn er 17 *broek*-namen overgeleverd. De broeken lagen in het alluvium van de Durme, de Poeke (**Poekbroek** en **Oostbroek**) en de Kruiskale. Langs de oevers van de Kruiskale zien we op de bodemkaart een vrij breed alluvium, dat oorspronkelijk in zijn geheel ‘broek’ moet hebben geheten. Die naam is echter niet geattesteerd, tenzij in de naam van de wijk **Overbroek**, die ‘over’ (=aan de andere kant van) het broek ligt. Dit *broek* werd vrij vlug door individuele gebruikers in afzonderlijke meersen en weiden verdeeld die naar het reliëf of naar de begroeiing (**Boonbroek**) werden genoemd. Het belangrijkste *broek* lag echter in het alluvium van de Durme. Afzonderlijke stukken *broek* werden er genoemd naar de gebruiker (**Schapersbroek**), naar de natuurlijke begroeiing (**Heisbroek**, **Geersbroek**) of naar de vorm van het perceel (**Lambroek**). Een bewijs dat deze broeken tot meersen en weiden werden gedraineerd, vinden we in enkele toponiemen in het *broek*-gebied van de Kruiskale: **’s Wulfs Meers**, **Houwmeers**, **Molenmeers**, **Luismeers** en **Breewee**. Ook in het alluvium van de Durme werden weiden en meersen aangelegd: **Slocx Meers**, **Lange Meers** en **Nieuwmeers**.

VELD

In de Middelnederlandse toponymie benoemt *veld* het niet bebouwde land en duidt het ook (zoals *woestijn*) gedegradieerd bosland aan, begroeid met kreupelhout en heesters. Wanneer een *veld* lange tijd door de mens met rust werd gelaten, kon er weer bos op groeien. Soms werd er een bos op aangeplant om het *veld* te laten renderen.

WOESTIJN

Op het eind van de laatste ijstijd waren onze streken bijna volledig bebost. De prehistorische mens begon de bossen te ontginnen. Hij rooide grote delen van het bos, kapte bomen voor brandhout en liet op de ontgonnen grond het vee vrij grazen. Op die gronden groeiden na verloop van tijd struiken, heesters en grassen. Het geheel van zo’n bosdegradatie kreeg in de Middeleeuwen de Latijnse naam *wastina* en dat werd in het Middelnederlands *wastine*, *woestine*, *wostine*, *rostine* ‘onbebouwd land’. Uiteindelijk dekken *veld* en *woestine* dezelfde topografische werkelijkheid nl. het woeste, ongecultiveerde land.

5.5.2 BENOEMINGSMOTIEVEN

(a) Enkelvoudige woorden

Broek(en), Broekeling(en): Het suffix *-(e)ling* in Broekeling(en) moet personifiërend opgevat worden bij *broek* (zie ook **Jongeling**).

(b) Naar de eigenaar, de pachter of een aangelande

Reigers Veld: Veld genoemd naar iemand met de naam De Reyger.

Valkenbroek: Valcke kan een beroepsnaam zijn voor een valkenier, maar kan ook teruggaan op de Germaanse naam *Falco* 'valk'.

(c) Naar de ligging

Lambekeveld: ligt in de wijk **Lambeke** in het noorden van Merendree aan de grens met Zomergem en Lovendegem.

Poekbroek: een broek langs de **Poeke**.

Staakveld: ligt bij een *stake* of grenspaal.

(d) Naar de begroeiing

Biesthul: Biest is een samenstelling van *bies* met het collectiefsuffix *-t* en betekent 'plaats waar biesen groeien'.

Hul kan zowel van het Germaanse *hulja* 'heuvel' komen als van het Germaanse *haljo* 'afhelling'.

Boonveldeken: zie **Boonbroek**.

Bosveld: veld dat bos is geworden.

Breemeersveld: het *veld* waaruit later de **Breemeers** ontstond.

Geersbroek: Het eerste lid kan een persoonsnaam zijn, een getuige van de laat-middeleeuwse privatisering van de broeken. Het kan ook een dialectische variant zijn van *gras*, *gers*; in dat geval is het een stuk broekland dat gras is gebleven, om het te onderscheiden van broeken die een andere bestemming kregen (bv. bebost of in bouwland gelegd werden).

Het is ook denkbaar dat met dat 'grasbroek' een graasweide op broekland werd benoemd in tegenstelling tot andere broeklanden die enkel voor de hooiwinning dienden.

Hagelveld: kan de plaatselijke uitspraak weergeven van Gagelveld. Gagel is een stekelig gewas, ook mirtedoornt geheten, dat veel op heidegronden groeit. In westelijk Vlaanderen wordt de *g* als *h* uitgesproken en kan dan ook wel eens zo worden geschreven.

(Hoge/Nedere) Hasselt: *Hassel* (uit het Germaanse *hasla*) met het collectiefsuffix *-t* is ‘een plaats begroeid met hazelaars’. In 1450 is dit perceel een *broek*. Broeken werden inderdaad soms met hazelaars beplant om de bodem op natuurlijke wijze te ontwateren.

Heisbroek: Het woord *heis* of *hees* komt uit het Germaanse *haisjo* ‘jong beukenbos’ en later ‘struikgewas’. Dit toponiem is weer een getuigenis van bebossing als natuurlijke draineringsmethode op waterzieke broeken.

Loonbroek: *Loon* en *lo*, dat nog voortleeft in de huidige Merendreese Lostraat, betekenen hetzelfde. *Loon* (uit het Germaanse *lauhum*) is de datief meervoud van *lo* (uit het Germaanse *lauha-*). Met een datief werd o.m. een plaats aangeduid.

Naargelang van de landschappelijke omgeving heeft *lo/loon* verschillende betekenissen: ‘bos, open plaats in een bos’; ‘plaats met verspreide bomen, zodat het vee er kon grazen’ en ‘bosje op hooggelegen zandgrond’ (Gysseling 1969 : 173).

In Vlaanderen liggen de *lo*’s op hogere zandgronden en zijn ze omgeven door moerassen. Loonbroek is ‘een bosje op een hogere zandgrond, omgeven door een broek’.

(e) Naar de vorm

Plein: ligt op de wijk Overpoeke en wordt in het landboek van 1680 ook *drieschelkin* genoemd. Een van de betekenissen van *dries* is ‘een (soms driehoekig) pleintje in een dorp’. Op de Popp-kaart herkennen we duidelijk een driehoekig plein.

Rond Veldeken: met een ronde vorm.

(f) Naar de bodemgesteldheid of de bodemsoort

Moortelstuk, Moortelken, Elsmoortel, Grantmoortel, Lange Moortel, Bosmoortels: *Moortel* is een variant van *moorter*, dat zelf een vroege ontlening is uit het Latijnse *mortarium*. De betekenis van dat Latijnse woord, die in onze taal eveneens is bewaard, was ‘mortelspecie’. Doordat de mortel in het primitieve landbouwbedrijf niets anders was dan een mengsel van klei en water (eventueel versterkt met kalk), m.a.w. een soort modder, kon het woord gemakkelijk evolueren tot slijk- en moerasbenaming.

Misschien heeft daarbij ook de betekenis van het inheemse Germaanse moeraswoord *mora* (waaruit het Nederlandse woord *moer* is ontstaan, enige invloed uitgeoefend).

6 NAMEN VAN HEUVELS EN HOOGTEN

Gijzelbrechtberg: een niet gelokaliseerde verhevenheid, genoemd naar iemand met de naam Gijzelbrecht.

Gouwberg(en): Achter deze naam gaat een van de plantennamen schuil die gouwe genoemd worden, zoals stinkende gouwe en speenkruid.

Hoogte: een verhevenheid ten noorden van de Brugse Vaart.

Hulle(ken), Hulle(n): *Hul* betekent 'heuveltje' (zie **Groen Hulleken**).

Molenberg, Molenwal: hoogte waarop de windmolen van de heer van Vinderhoute stond.

Stuivenberg: zie **Stuivenbilksken**

7 NAMEN VAN STROMEND EN STILSTAAND WATER

7.1 KANALEN EN RIVIEREN

DURME

De rivier die de grens vormt tussen Merendree en Zomergem en nu is opgenomen in de Brugse Vaart, droeg als oudste naam Durme. Ze ontsprong in Aalter en stroomde via Hansbeke, Evergem, Moerbeke, Lokeren en Hamme naar de Schelde (De Vos: 1958).

Volgens Gysseling (1980 : 180 e.v.) is Durme (694 kopie 941 *Dormia*) een prehistorische waternaam bij het Indo-europese *der-* 'lopen' en betekent 'waterloop'. De oudste vermelding duikt in Hansbeke op in een document uit 1242 *ad dormam* en verder is dit toponiem er alleen overgeleverd in een aantal perceelsnamen.

Bij de vermeldingen in de Merendree bronnen is het moeilijk uit te maken of ze slaan op de rivier zelf of op percelen langs die rivier. De oudste vermelding van de waternaam Durme in Merendree dateert van 1485 *bij der duermen*; een andere vermelding uit 1584 slaat duidelijk op de rivier: *de strate die Loopt van (de) durme naer de cruuscalene*.

Ook in de omliggende gemeenten die aan de Durme liggen, zijn de vermeldingen van de riviernaam Durme schaars. In Aalter, Lovendegem en Zomergem is de riviernaam niet overgeleverd; in Vinderhoute kan de enige attestatie uit 1424 *jeghen de durme up den acker* even goed op een stuk grond betrekking hebben.

Het staat voor mij vast dat de loop van de historische Durme ter hoogte van Aalter, Bellem, Hansbeke en Merendree al heel vroeg werd gewijzigd. Waarschijnlijk gebeurde dat voor het eerst op het einde van de 12e eeuw. Immers al in 1306 wordt de Durme in Hansbeke *Leie* geheten, een benaming afgeleid van het werkwoord (*ge*)*leiden*, dat zowel in de gewone woordenschat als in de toponymie betrekking heeft op een door mensenhanden gegraven of gekanaliseerde waterloop.

Dat waterlopen - en vooral rivieren - een nieuwe naam krijgen, ligt niet voor de hand. Het gebeurt pas wanneer een of andere materiële omstandigheid de volksmond tot een dergelijke vernieuwing aanzet. Mijns inziens is het de verlegging van de oude Durmebedding geweest die in Hansbeke en later ook in de aanpalende gemeenten tot de introductie van de naam Leie heeft geleid. De betrekkelijk late attestatie van *Leie* in Merendree (1584), Zomergem (1554) en Lovendegem (1696) is mogelijk een aanwijzing dat de kanalisatie er later is gebeurd dan in Hansbeke.

In de drie laatstgenoemde gemeenten wordt echter al vroeg de naam Kale voor de Durme gebruikt. In Merendree verschijnt de naam al in 1376 *an de Calewe*; in Zomergem heet diezelfde Durme in 1438 *oude caelne*, wat erop wijst dat er toen al een 'nieuwe' Kale was gegraven. In Lovendegem duikt in 1413 de naam Kale op (*de caelne*) en in Vinderhoute is de Kale (*an de cale*) in 1494 geattesteerd.

Uit dit alles besluit ik dat de riviernaam verdween in die gemeenten waar de Durme al eind 13e eeuw werd gekanaliseerd, maar dat hij verder leefde in namen van partijen land. Waar de Durme min of meer in haar natuurlijk bedding stroomde, kreeg ze de naam Kale en het gekanaliseerde gedeelte werd Leie genoemd.

KALE(NE)

Zoals ik hiervoren bij de bespreking van de Durme al heb uiteengezet, is **Kale(ne)** een nieuwe naam voor de **Durme**. Aangezien de Durme in het noordwesten van Merendree de grens vormt tussen deze gemeente en Zomergem, zouden we verwachten dat de naam Kale ook in Zomergemse bronnen opduikt. Vreemd genoeg vinden we daar enkel de benaming Oude Kale (Mattheeuws en Devos 1997 : 244), wat er mijns inziens op wijst dat er tussen Merendree en Zomergem een nieuwe bedding van de Durme/Kale werd gegraven, die dan normaal Nieuwe Kale zou moeten geheten hebben. De oude bedding werd dan ook Oude Kale genoemd. In de Merendreeëse bronnen verschijnt de naam Kale voor het eerst in 1376 *an de Calewe*.

Deze prehistorische waternaam gaat terug op de Indo-europese vormen (*a*)*kal-*, (*a*)*kel-* 'schitterend, uitbuigend' (Gysseling 1982 : 48). Kale betekent dus 'schitterende of gebogen rivier'.

KROMME KALE

Deze naam is maar één keer geattesteerd en niet gelokaliseerd. Misschien is het een oude ‘kromme’ arm van de Durme/Kale, die later werd rechtgetrokken.

KRUISKALE

De Kruiskale vormt gedeeltelijk de grens tussen Merendree en Hansbeke. Op de Popp-kaart is nog duidelijk te zien hoe de Kruiskale op de grens Hansbeke-Merendree uitmondt in een beek die ongetwijfeld een zuidelijke oude meander van de Durme/Kale vormt. In het landboek van 1680 wordt dat deel van die beek op het grondgebied Merendree ten onrechte ook Kruiskale genoemd.

Het eerste bestanddeel *kruis* heeft in de toponymie de betekenis ‘grens’, omdat in een grenspaal of grensboom dikwijls een kruis werd gekerfd. Een bewijs van dat gebruik vinden we in de beschrijving van de rondreis van bisschop de Marvis in onze streek in 1242. Wanneer hij een grens van een parochie vastlegt, lezen we in zijn verslag *ad arborem cruce signata* (tot aan de boom die met een kruis is aangeduid). De Kruiskale werd in de 18e eeuw opgenomen in het Nevels Vaardeken en in de 19e eeuw gedeeltelijk in het huidige Schipdonkkanaal. Kruiskale betekent dus ‘de arm van de Kale die in de richting van het grenskruis stroomt’.

LAMBEKE KALENE

Misschien is dit een andere naam voor de niet als waterloop geattesteerde Lambeke. Kalene is hier, zoals ook het Hansbeekse Kaleken (Luyssaert 1995 : 75) een soortnaam geworden met de betekenis ‘beek’.

LEIE

De waternaam Leie is afgeleid van het werkwoord *(ge)leiden* en betekent ‘gegraven of gekanaliseerde waterloop’ (zie **Durme**).

NIEUWE en OUDE KALE

De namen Nieuwe en Oude Kale verschijnen voor het eerst in het landboek van 1680 en slaan daar waarschijnlijk op een nieuwe, rechtgetrokken bedding van de Kale, vroeger Poeke genoemd (niet te verwarren met de vroegere Durme/Kale). In de enige vermelding staat te lezen *meerschelken ligghende ront inde houde ende nieuwe cale*; het *meerschelken* was maar 75 roeden (een goeie 100 vierkante meter) groot en kan dus een streepje grond zijn geweest tussen de twee armen van de Poeke/Kale.

OPPEKALE

De naam komt alleen voor in het landboek van 1680 en is een andere naam voor de Oostbeek, die de scheiding vormt tussen Merendree en Drongen. De Oppekale paalt ten westen aan *den nopt* (1680) die zelf grenst aan de Oppestukken. Beide *oppe*-toponiemen geven de plaatselijke uitspraak weer van de niet meer begrepen waternaam Appe (zie **Aapt**). Kale is weer eens een soortnaam met de betekenis 'beek' (zie **Lambeke Kalene**).

POEKE(BEEK)

Van de vele beekjes die op de hoogte van Tielt ontspringen, is de Poeke(beek) wel de belangrijkste (De Vos 1958 : 2). Ze stroomt langs Ruiselede en Poeke over Nevele, Landegem en Merendree naar Vinderhoute.

De prehistorische waternaam Poeke behoort bij het Indo-europese *pek-*, *pok*, wat 'schoon, aangenaam' zou betekenen (Gysseling 1978 : 4), en is overgeleverd in het grensgebied Lotenhulle-Poesele (1460 *up de poucke*), in Nevele (1394 *up de pouke*) en in de gemeentenamen Poeke en Poesele.

Een paar keer duikt Poeke op als waternaam in de Merendree-se documenten (1376) *ov(er) de pouke*, (1481) *totte den ende vander pouken van meerendre* en in 1616 *totten hende vander poucken inde heerlichede van Meerendre*.

In de Merendree-se toponymie echter is deze waternaam alleen bewaard in de wijknamen **Staak te Poeke** en **Overpoeke** en in de perceelsnamen **Poekbroek**, **Poekestede**, **Poekmeers** en **Poekstuk**. In Poesele verschijnt voor het eerst in 1639 de dubbele naam Poeke-Kale *de caelne ofte poucke* (Bollaert 1981 : 67). Deze naamsverandering klopt met de opvatting van Gysseling (1980 : 180) dat kleinere waterlopen in de loop der Middeleeuwen hun oude naam hebben geruild voor een jongere, vaak banale naam. Maar alvorens als waternaam te verdwijnen, gingen de oude watervallen dikwijls over op een nederzetting die aan de betreffende waterloop was gelegen. Zoals de Merendree-se realiteit aantoon-t, ging de naam niet alleen over op nederzettingen, maar ook op percelen langs die waterloop.

In Merendree splitst de Poeke zich. Eén arm stroomt in noordoostelijke richting naar Vinderhoute en behield aanvankelijk de naam Poeke, maar zeker vanaf 1680 duikt in de bronnen Kale op in plaats van Poeke. De arm die naar het noordwesten stroomt, heet **Kruiskale**.

VAART

In 1613 werd begonnen met het graven van de Brugse Vaart in de bedding van de Durme/Kale/Leie. In 1623 werd deze verbrede waterweg in gebruik genomen.

7.2 BEKEN, GRACHTEN EN AFWATERINGSKANALEN

Hebeke: Deze niet gelokaliseerde beek is maar één keer geattesteerd in Merendree. *Heede* is de westelijke dialectvorm van *heide* (zoals *geete* voor *geit* en *kleene* voor *klein*). Na het uitstoten van de *d* bleef de vorm *hee*. De Hebeke is een beek door of langs een moerassig gebied, begroeid met heidegewas en kreupelhout.

Lambroekgracht: een scheidingsbeek tussen Landegem en Merendree langs de **Lambroek**.

Leke: uit het Germaanse *laku-*, is een ‘natuurlijke waterloop in een moerassig gebied’ (TW : 605).

Ommeloop: Dit niet gelokaliseerde toponiem kan een walgracht zijn rond een hoeve of een afwateringssloot rond een landerij of grondeigendom.

Oostbeke: wordt ook **Oppekale** genoemd en vormt gedeeltelijk de oostelijke grens tussen Merendree en Drongen.

Reigersgracht: ligt niet in de buurt van het Reigers Veld of de Reigers Akker, die allebei naar een persoon zijn genoemd. Reigersgracht is wellicht ‘een gracht waar reigers huisden’.

Waalgracht: is een gracht rond een boerderij.

Waterlat: een afwateringssloot die uitkomt op een sluis (WNT).

7.3 PUTTEN, POELLEN EN PLASSEN

Donkput: put bij de **Donk**.

Ganzenpoel: stilstaand water waar men ganzen vangt.

Kwade Poel/Plas: Het adjectief *kwaad* wijst op slechte eigenschappen van de bodem.

Pastors Wal: Tot 1764 woonde de pastoor van Merendree op een omwalde hoeve die *seer verre afgelegen was van de kercke* (ongeveer een halve kilometer). Na het overlijden van pastoor Jacques van Coppenhole in 1772 nam diens opvolger Jacques Sweerts in dat jaar zijn intrek in de huidige, toen nieuwgebouwde pastorie Gerolfswal (Neyt 1989 : 5).

Rijke Plas: misschien eigendom van iemand die De Rycke heette of het tegenovergestelde van de **Kwade Plas**.

Rootput(ten): een vijver, put of poel waar vlas werd geroot.

Servoir: Dit woord uit het Oudfranse *sauvoir*, van het werkwoord *sauver* ‘redden, behouden, bewaren’. In de Vlaamse toponymie verschijnt het onder de vorm *servoor*, *savoir en savoor* en betekent ‘waterkuil bij een vijver of een met vlechtwerk afgesloten deel van de vijver zelf, waarin men gevangen vis levend bewaarde’ (Devos 1992, 52).

Tichelput: Een kuil of put waar men klei groef om tichelstenen te bakken, heette in de Meetjeslandse toponymie gewoonlijk Kareelput. Het Middelnederlandse *tichel* betekent ‘metselsteen, baksteen, tegel’.

Wulfspuut: Een wolfspuut is een wolfskuil (TW : 1080). Het is bekend dat in de 16e eeuw onze streek geteisterd werd door wolven; zo werden er o.m. in 1526-1528 wolven gevangen in Deinze en omgeving. Aangezien deze put in het afgelegen noorden van de gemeente lag, kan *wolf* ook geïnterpreteerd worden als ‘weerwolf’ die in het volksgeloof op afgelegen plaatsen huisde. **Wulsputte** is een verkeerde schrijfwijze voor **Wulfsputte**.

Zanepuut: zie **Zanebilksken**.

7.4 HINDERNISSSEN IN WATER, BERMEN EN AANLEGPLAATSEN

Leiberm: Een tekst uit 1291 leert ons dat de Bruggelingen een waterloop gebruikten die strekte van het Minnewater tot Oostmolen in Aalter. Enkele jaren voor 1291 hadden ze de hoogtekam tussen Beernem en Sint-Joris doorgedolven en hun waterloop met de Durme verbonden. Coornaert (1979) veronderstelt dat die verbinding omstreeks 1270-1280 tot stand is gekomen. In 1306 verschijnt voor die verbinding de naam Leie. Het is een afleiding van het werkwoord *(ge)leiden* en betekent ‘gegraven of gekanaliseerde waterloop’, maar mag niet verward worden met de riviernaam Leie (Lys).

In 1613 namen de Staten van Vlaanderen het initiatief tot het graven van een verbindingskanaal tussen Gent en Brugge. Dat kanaal had vooral een strategisch doel en lag bijna helemaal in de oude bedding van de Leie. De oevers van dat nieuwe kanaal werden nog vele jaren Leieberme(en) genoemd.

Tragel: In Oost-Vlaanderen komen *tragel* en *trachel* naast mekaar voor in de betekenis ‘jaagpad, pad waarlangs een schip wordt getrokken of gesleept’. In Merendree is Tragel het jaagpad langs de Brugse Vaart.

7.5 BRUGGEN EN DOORWAADBARE PLAATSEN

Buisken: *Buis* is thans in het Meetjesland nog altijd de gebruikelijke benaming voor wat ze in West-Vlaanderen een *duiker* noemen, d.w.z. een soort brug op een gewelf over een sloot of een brede koker waardoor het water stroomde. Tegenwoordig is die waterdoorgang gemetseld of van beton, maar vroeger werd daarvoor hout gebruikt.

Durmenbrugge: Hoewel de riviernaam Durme in Merendree al eeuwen verdwenen is, wordt Durmenbrugge in de volkstaal nog altijd als plaatsaanduiding gebruikt. Nu is het de brug over de Brugse Vaart waarover de weg van Merendree naar Zomergem gaat.

Kerkenbrugstok: In het Middelnederlands is een *bruggestoc* ‘een smal bruggetje voor voetgangers’. Hier ligt het bruggetje op een van de kerkwegen.

Stenen Brugge: is de brug over de Kale waarover de weg van Landegem naar Merendree gaat. Ten noorden van die brug was er een aanlegplaats voor schepen (**Aard**) en ten zuiden ervan stond er een tolhuis.

Stenen Buisken: Het Middelnederlandse *buse* kan zowel ‘buis’ als ‘kanaal’ betekenen. De Stenen Buis is een soort stenen brug over de scheidingsbeek tussen Lovendegem en Merendree, waarover de Bosstraat van Merendree naar Lovendegem loopt (zie **Buisken**).

Stichelbrugge: Een stenen muurtje aan beide kanten van een stenen brug werd *stichel*, *stechel* genoemd (De Bo 1892 : 945).

Veer: Waarschijnlijk was er vóór of in 1680 geen brug over de nieuw gegraven Brugse Vaart.

Wagenbrugge: In tegenstelling tot bv. een *brugstok* is dit een brug waarover ook wagens kunnen rijden. In het Jaarregister van de Keure der stad Gent 1438-1440 krijgen we meer informatie over de ligging van die brug: *dander caelne commende uter lieven by zoetemoeyen* (in Lovendegem) *streckende tot merendere tot waghén brugghe toe, tot landeghem den damme*. Wie de loop van de Kale volgt van Vinderhoute stroomopwaarts naar Landegem, komt uit aan de brug op de weg van Landegem naar Merendree. In het landboek van 1680 wordt ze ook **Stenen Brugge** genoemd.

BIBLIOGRAFIE

Andries 1993

G. Andries, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600, Deel III: Het Gentse, Band 2: Lovendegem, Maldegem*, 1993.

Bach 1953

A. Bach, *Deutsche Namenkunde II. Die deutschen Ortsnamen I*, Heidelberg, 1953.

Bogaert 1998

G. Bogaert, *Van dotterbloem tot ossentong. Landschap en natuur in de vallei van de Oude Kale*, Eeklo, 1998.

Bollaert 1981

A. Bollaert en J. Luyssaert, 'Perceelsreconstructie van Poesele in de 17e eeuw met toponymie van de 15e eeuw tot heden', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 12 (1981), afl. 2-3, p. 43-143.

Bougard 1970

P. Bougard en M. Gysseling, *L'Impôt Royal en Artois (1295-1302)*, Leuven-Brussel, 1970.

Brechenmacher 1957

Brechenmacher, *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Familiennamen, Limburg an der Lahn*, 1957.

Carnoy 1940

A. Carnoy, *Dictionnaire Etymologique du nom des Communes de Belgique*, Louvain, 1940.

Coornaert 1979

M. Coornaert, 'De geschiedenis van de Brugse Leie', in: *Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, Bijdragen, Nieuwe reeks, nr. 10*, Gent, 1979, blz. 33-115.

De Bo 1892

L.L. De Bo, *Westvlaamsch Idioticon*, Gent, 1892 (facsimile-uitgave, Roeselare, 1991).

Debrabandere 1970

F. Debrabandere, *Studie van de persoonsnamen in de kasselrij Kortrijk 1350-1400*, Handzame, 1970.

Debrabandere 1973

F. Debrabandere, 'De Kortrijkse t-apokope in oude teksten', in *Album Willem Pée*, Tongeren, 1973, p. 89-93.

Debrabandere 1993

F. Debrabandere, *Verklarend woordenboek van de familienamen in België en Noord-Frankrijk*, 2 dln., Brussel, 1993.

De Clercq 1996

W. De Clercq, 'Gallo-Romeins Merendree. Een nederzetting tijdens de eerste eeuwen van onze jaartelling', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 27 (1996), afl. 2, p. 93-191.

De Flou 1914

K. De Flou, *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu*, 18 dln., Gent, 1914.

De Lentdecker 1974

L. De Lentdecker, *Toponymie van Sint-Martens-Latem* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling), Rijksuniversiteit Gent, academiejaar 1973-74.

De Potter en Broeckaert 1867a

F. De Potter en F. Broeckaert, *De gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, Merendree*, Gent, 1867.

De Potter en Broeckaert 1867b

F. De Potter en F. Broeckaert, *De gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, Hansbeke*, Gent, 1867.

Desnerck 1972

R. Desnerck, *Oostends woordenboek*, Handzame, 1972.

De Vos 1958

A. De Vos, 'De middeleeuwse loop van de Durme en van haar bijrivier de Poeke', in: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, nieuwe reeks, deel XII, 1958.

Devos 1991a

M. Devos, *Meetjeslandse Plaatsnamen van voor 1600, Deel II: Het Houtland, Band 1: Aalter*, Maldegem, 1991.

Devos 1991b

M. Devos, *Bouwlandtermen in de Vlaamse dialecten. Spreidings- en betekenis-geschiedenis*, Tongeren, 1991.

Devos 1992

M. Devos, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600, Deel II: Het Houtland, Band: 2 Bellem*, Maldegem, 1992.

Devos 1998

M. Devos, 'Valse katten in het Meetjesland', in: *Vriendenboek Luc Stockman*, Aalter, 1998, p. 103-110.

De Vrieze 1949

F. De Vrieze, 'Over de vormaanduiding in Westvlaamse namen van velden', in: *Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam*, Jg. 25 (1949), p. 25-42.

Dittmaier 1955

H. Dittmaier, *Das Apa-Problem. Untersuchung eines westeuropäischen Flussnamentypus*, Leuven 1955.

Förstemann 1967

Förstemann, *Altdeutsches Namenbuch. Zweiter Band: Ortsnamen*, München-Hildesheim, 1967.

Gysseling 1954

M. Gysseling, *Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*, Antwerpen-Brussel-Gent-Leuven, 1954.

Gysseling 1963

M. Gysseling en P. Bougard, 'L'onomastique calaisienne à la fin du 13e siècle', in *Anthroponymica 13*, Leuven-Brussel, 1963.

Gysseling 1969

M. Gysseling, 'Overzicht van de toponymie van Frans-Vlaanderen', in: *Naamkunde*, Jg. 1(1969), p. 167-174.

Gysseling 1978

M. Gysseling, 'Inleiding tot de toponymie, vooral van Oost-Vlaanderen', in: *Naamkunde*, Jg. 10 (1978), p. 1-24.

Gysseling 1980

M. Gysseling, 'Speurtocht in het vroege verleden van Gent en omgeving', in *Naamkunde*, Jg. 12 (1980), p. 180-194.

Gysseling 1982

M. Gysseling, 'Prehistorische waternamen', in: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, Jg. 56 (1982), p. 35-58.

Gysseling 1983

M. Gysseling, 'Prehistorische waternamen', in: *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie*, Jg. 57 (1983), p. 163-187.

Herbillon 1996

J. Herbillon, J. Germain, *Dictionnaire des noms de famille en Belgique romane et dans les régions limitrophes*, Bruxelles, 1996.

Kempeneers 1982

P. Kempeneers, *Hydronymie van het Dijle- en Netebekken*, z.p., 1982.

Kerckhaert 1977

N. Kerckhaert, 'Oostvlaamse huisnamen', in: *Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen*, Bijdragen, Nieuwe reeks, Gent, 1977.

Kerckhaert 1981

N. Kerckhaert, 'Oostvlaamse huisnamen', in: *Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen*, Bijdragen, Nieuwe reeks, Gent, 1981.

Lindemans 1952

P. Lindemans, *Geschiedenis van de landbouw in België*, 2 dln., Antwerpen, 1952.

Luyssaert 1988

J. Luyssaert, 'S. Maria kapelle aen den meulen van Meerendre' in: *Het Land van Nevele*, Jg. 19 (1988), afl. 1, p. 63-72.

Luyssaert 1994

J. Luyssaert, 'Ketters, verdachten en slechte katholieken in het Land van Nevele tijdens de 16e en 17e eeuw', in: *Mensen van toen*, Jg. 4 (1994), afl. 1, 2-29.

Luyssaert 1995

J. Luyssaert, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel III: Het Gentse, Band 1: Hansbeke*, Maldegem, 1995.

Maas 1992

L.H. Maas, 'De toponymische elementen rood, bruin en geel, in het bijzonder in relatie tot de bodemgesteldheid', in: *Naamkunde*, Jg. 24 (1992), p. 14-86.

Mansion 1924

J. Mansion, *Oud-Gentsche Naamkunde. Bijdrage tot de kennis van het Oud-Nederlandsch*, 's-Gravenhage, 1924.

Mattheeuws en Devos 1997

K. Mattheeuws en M. Devos, *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel IV: Het Ambacht Zomergem. Band 3: Zomergem*, Maldegem, 1997.

Molemans 1971

J. Molemans, 'De naamgeving in relatie tot de bodemgesteldheid, het reliëf en de begroeiing', in: *Naamkunde*, Jg. 3 (1971), p. 163-185.

Neyt 1980

L. Neyt, *De Staten van Goed van de heerlijkheid Merendree*, deel I (1583-1674), Tielt, 1980.

Neyt 1981

L. Neyt, *De Staten van Goed van de heerlijkheid Merendree*, deel II (1675-1739), Tielt, 1981.

Neyt 1982a

L. Neyt, 'Twee verdwenen herbergen te Merendree', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 13 (1982), afl. 1, p. 27-44.

Neyt 1982b

L. Neyt, 'Het kasteel van Merendree', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 13 (1982), afl. 2, p. 96-105.

Neyt 1983a

L. Neyt, 'Merendreese dorpsgebeurtenissen uit vroegere eeuwen (II)', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 14 (1983), afl. 2, p. 123-129.

Neyt 1983b

L. Neyt, 'Twee Merendreese huizen met geschiedenis', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 14 (1983), p. 115-122.

Neyt 1984

L. Neyt, 'De drie windmolens van Merendree', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 15, afl. 1, p. 22-34.

Neyt 1989

L. Neyt, 'Gerolfsval en de oude 'Priesteragie' te Merendree', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 20 (1989), afl. 1, p. 3-33.

Neyt 1991

L. Neyt, 'Het 'Aerdeken' te Merendree', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 22 (1991), afl. 3, p. 239-242.

Morlet 1967

M. T. Morlet, *Etude d'Anthroponymie Picarde*, Amiens, 1967.

Poelman 1986

A. Poelman: *Vinderhoutte en Merendree op het einde van de 17e eeuw: een historisch-geografische studie aan de hand van de landboeken*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Rijksuniversiteit Gent, Gent, 1986.

Samyn 1888

J. Samyn, *Deken De Bo's Kruidwoordenboek*, Gent, 1888.

Schönfeld 1949

M. Schönfeld, *Veldnamen in Nederland*, Amsterdam, 1949.

Schönfeld 1955

M. Schönfeld, *Waternamen in Nederland*, Brussel, 1955.

Stallaert 1890

K. Stallaert, *Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche oorkonden*, 3 delen, Leiden, 1890-1977.

Taeldeman 1990

J. Taeldeman, *Meetjeslandse plaatsnamen van voor 1600, deel 1: Het Ambacht Maldegem, Band 2: Maldegem*, Maldegem, 1990.

Tavernier 1967

R. Tavernier, H. Vandenhoult, *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Nevele 54 E*, 1967.

Tavernier 1968

C. Tavernier-Vereecken, *Gentse naamkunde van ca. 1000 tot 1263. Een bijdrage tot de kennis van het oudste Middelnederlands*, Tongeren, 1968.

Tavernier 1970

C. Tavernier, 'De gemeentenamen van het Land van Nevele', in: *Het Land van Nevele*, Jg. 1 (1970), afl. 4, p. 2-8.

Teirlinck 1908

I. Teirlinck, *Zuid-Oostvlaandersch Idioticon*, Gent 1908-1922.

Thoen 1993

E. Thoen, 'Dries versus kouter. De wisselbouw in de Vlaamse landbouw van de Middeleeuwen tot de zestiende eeuw', in: *Heemkring Scheldeveld*, Jaarboek XXII (1993), Sint-Martens-Latem, 1993, p. 71-102.

Vandenbussche 1955

L. Vandenbussche, *Onze volkstaal voor kruiden en artsenijen*, Menen, 1955.

Van Durme 1986

L. Van Durme, *Toponymie van Velzeke, Ruddershove en Bochoute*, 3 dln., Gent, 1986-1991.

Van Ginneken 1939

J. Van Ginneken, 'Engelsch en Nederlandsch', in: *Tijdschrift voor Taal en Letteren*, Jg. 27 (1939), p. 304-316.

Van Osta 1990

W. Van Osta, *Toponymie van Brasschaat*, Brasschaat, 1990.

Van Passen 1962

R. Van Passen, *Toponymie van Kontich en Lint*, Gent, 1962.

Van Wijk 1949

N. Van Wijk, *Franck's Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal*, 's-Gravenhage, 1912 (herdruk 1949).

MWB

E. Verwijs en J. Verdam, *Middelnederlandsch Woordenboek*, 's-Gravenhage 1885-1929, 9 delen.

TW

M. Gysseling, *Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (voor 1126)*, 2 dln., Tongeren, 1960.

WNT

Woordenboek der Nederlandsche Taal, 's-Gravenhage-Leiden.

WVD

M. Devos en H. Ryckeboer, *Woordenboek van de Vlaamse dialecten, Deel I: Landbouwwoordenschat, Aflevering 1: Akkerland en weiland*, Gent-Tongeren, 1979.

KLEINE VERKLARENDE WOORDENLIJST

alluviale grond: grond door aanslibbing ontstaan.

alluvium (mv. alluvia): aanslibbingsgebied.

assimilatie: aanpassing, hier aan een volgende of voorafgaande klank (bv. korrel uit kornel, aambeeld uit aanbeeld). Het omgekeerde is **dissimilatie** of ongelijkmaking (bv. tovenaar uit toveraar).

attesteren: bevestigen met een bewijsplaats uit een document (een **attestatie**).

collectiefsuffix: achtervoegsel dat, bij een woord gevoegd, er een verzamelnaam mee vormt (b.v. *-te* in gebergte, gevogelte).

etymologie: deel van de taalwetenschap dat de oorsprong van de woorden bestudeert. Wie dat doet, is een **etymoloog**.

etymologisch: wat de oorsprong van het woord betreft.

excerperen: met een of ander doel een deeltje uit een geschrift noteren. Dat deeltje is een **excerpt**.

Germaans: de gemeenschappelijke moedertaal van een aantal West- en Noord-Europese talen (o.a. Duits, Nederlands, Engels, Noors, Zweeds, enz.) zoals die vóór enkele duizenden jaren werd gesproken.

glossarium; lijst met trefwoorden en excerpten.

hypercorrect: foutief uitgesproken of geschreven uit vrees voor onjuistheid (b.v. als iemand die in zijn dialect de **h** niet aanblaast, zou zeggen: Ik (h)eb de **heer** u **huit** te nodigen).

Indo-europees: de gemeenschappelijke moedertaal van bijna alle Europese en van een aantal Aziatische talen, zoals die vele duizenden jaren geleden zou gesproken zijn.

lemma: trefwoord, titelwoord in een woordenboek of woordenlijst, hier in de alfabetische lijst met toponiemen en excerpten.

Middelnederlands: de vorm van onze taal tussen de 12e en de 15e eeuw.

novaalتيende: tiende (= soort belasting) die men betaalde op nieuw ontgonnen land.

ommeloper: soort landboek waarin de percelen niet per eigenaar, maar geografisch, d.w.z. perceel na (aanpalend) perceel, worden beschreven.

personifiëren: als een persoon voorstellen.

substraattaal: taal die in een bepaald gebied nog als onderlaag wordt gebruikt, terwijl in dat gebied al een andere taal als algemene taal gesproken wordt (b.v. Keltisch, als de boventaal al Oudnederlands is). Een **substraatwoord** is een woord uit die substraattaal. In ons geval is de substraattaal een onbekende taal die men gemakshalve Belgisch noemt.

suffix: achtervoegsel, woorddeel waarmee men afleidingen maakt; b.v. -ig (handig), -lijk (eerlijk), -es (barones), enz.

topografie: nauwkeurige beschrijving van het uitzicht van een landstreek of terrein. Vandaar **topografisch:** plaatsbeschrijvend.

verhoofdinge: soort landboek waarin de percelen per eigenaar of gebruiker worden beschreven.

volksetymologie: vervorming van vreemde of onbekende woorden, zodat ze op bekende woorden uit de eigen taal gaan lijken (b.v. ledikant uit lit-de-camp, Plezante Vest [in Gent] voor Blaisantvest).

INDEX

Aagtenbilk	30	Bosmoortel(s)	68
Aapt (Grote/Kleine)	53	Bosstraat	19
Aard	54	Bosveld	67
Abeelstuk	43	Braambilk	43
Achter Goethals	34	Brand	55
Achterste Vermeers	54	Brandgewad	54
<i>akker</i>	26	Breemeers	41
Akkerstraatje	18	Breemeers(bilk)	39
Appelbos	64	Breemeersbos	63
Baaibos	64	Breemeersgat	19
Baaimeers	60	Breemeersstraat(je)	19
Babbaerts Bilk/Bos	63	Breemeersveld	67
Babbaerts Gemet	30	Brembos	65
Bachten Bosse	34	Breuwere	30
Bachten Dauwe	34	<i>broek</i>	65
Bachten den Wiedauw	64	Broek(en)/Broekeling(en)	66
Bachten Stokt	14	Broekstraatje	19
Bavenakker	30	Bruinbaard	52
Bedelf	54	Bucht	57
Beer Bollaert	30	Buisken	75
Bek	39	Bukbilk	30
Bekwinkel	55	Bunder(ken)	49
Bellenmaker	30	Buurmeers	59
Bewalde Stede	24	Buurstraat	19
Biesdonk	57	Daalken	45
Biesmeers(elken)	40	<i>dam</i>	17
Biest(je)	40	Dertienhoekstuk	39
Biesthul	67	Dijk(en)	34
Bijleve	49	<i>donk(t)</i>	27
Bijvang	41	Donk(t)	46
<i>bilk</i>	26	Donkbos	63
Blommez wijn(tje)	52	Donkput	73
Blommez wijnbos	63	Doorn(stuk)	43
Boekstuk	43	Doornhage	65
Bolaardeken	30	Doornmeers/Doornwee	57
Bommelbroek	60	<i>dreef</i>	17
Boonbos(selken)	65	Dreve	34
Boonbroek	57	Driebek	63
Boonstraatje	18	Driebilk(sken)	49
Boonveldeken	67	<i>dries</i>	27
Borst	43	Dubbele Dreve	20
<i>bos</i>	62	Durme	69
Bosbilk	41	Durmebilk(sken)	34

Durmen	14	Helft	49
Durmenbrugge	75	Helftwinninge	60
Durmestraat	19	Hellegat	45
Eekbilk/Eekstuk	43	Hemelrijk	34
Eenode	41	Herons Bilk	31
Elsbilk/Elzeken(s)	43	Hertshage	31
Elsbos	65	<i>hof</i>	22
Elsmoortel	68	Hof, Hofstede	34
Evenakker	48	Hof te Heiste	24
Ganzenpoel	73	<i>hofstede</i>	22
<i>gat</i>	18	Hoge Akker, Hoge Bilk	45
Geerbilk	40	Hoge Hulst	61
Geersbilk	43	Hoge Paal	61
Geersbroek	67	Hoge Straat/Hoge Weg	21
Geestelijk Hof	23	Hoge Vennet	45, 65
Gemeente/Gemene	60	Hoge/Nedere Vermeers	45
Gemet	49	Holenslag	21
Gemetins Meers (Grote/Kleine)	60	Holmeers	58
Gentse Heerweg	19	Hoogte	69
Gentweg, Gentstraat	19	<i>hout</i>	62
Geroden Bos	64	Houwmeers	56
Gijzelbrechtberg	69	Huisakker	34
Ginstbilk	43	Hul(le)bos	56
<i>goed, goedeken</i>	22	Hulgat	19, 46
Goed ten Halsberge	23	Hulle(ken)	69
Goed ter Borg	24	Hulsbucht (Achterste/Voorste)	57
Goed ter Linden	24	Hulst	61
Goede Koop	50	Hulstbos(selken)	65
Goedeken te Overpoeke	24	Hulsten, Hulst(je)	44
Gouwberg(en)	69	Hulstgat	19
Groen Hulleken	45	Hulsthoek	44
Grootmeesterbilk	30	Hulstmeers	58
Grote Michiel	49	Imbeekbilksken	34
<i>haag</i>	62	Joannekens Stede	31
Haakbilken	31	Jongeling	41
Hagaardeken	31	Caesmans Bilk	31
Hagaerts Straatje	18	Kale(ne)	70
Hagelveld	67	Kalenemeers	54
Half Gemet	49	Calle Taets' Bilk	31
Halsberg	61	Kalverenbilk	41
Hasselt (Hoge/Nedere)	68	Kapellestuk	35
Hebeke	73	Kapelrie	31
Heilige-Geestbilksken	31	Kapelriegoed	23
Heilige-Geeststraatje	18	Capkins Hofstede	23
Heisbroek	68	Kapmeers	56
Heistendries	44	Capricx Donk	31

Kapt	56	Lange Munte	46
Kattengracht	35	Lange Voren	40
Keelbilk/Kele	40	Lavaalbos	63
Keelbos/Kele	65	Lavaalgoed	23
Kerkakker	35	Lavaalmeers	52
Kerkenbrugstok	74	Leen	50
Kerkweg	19	Leentjens (Meers)	60
Kerselare	35	Leeuwaerts Bilk	32
Claeys Maenhauts Stedeken	31	Leiberm	74
Klein Mostjen	61	Leie	71
Kleine Tarwemeersbilk	41	Leke	73
Cobbaerts Bilk	31	Lieven Taets' Stede	31
Koedreefken	21	Lijnkens Stuk	32
Coes	57	Lochting	48
Koevoort	35	Logier(ken)	32
Coperins Donk	32	Lookstuk	48
Korte Dam	21	Loonakker	44
Korte Vore	48	Loonbroek	68
<i>kouter</i>	28	Loop	36
Koutergat	19	Maalmeers	59
Kouterstraatje, Kouterweg	19	Maalstraatje	20
Kraaieneke	36	Male	46
C(r)app(r)oen(s)	61	<i>meers</i>	51
Krekelhulle	51	Meersbilk(en)	41
Krisstuk	32	Meersdam	21
Kromme Kale	71	Meersgat	20
Kruisbilk/Kruisstukken	36	Meershul	64
Kruiskale	71	Meerskant	54
Kwaad Gemet	47	Meibos	65
Kwade Poel/Plas	73	's Meiers	32
Laaimeers	56	Melderakker	36
Lambeke	14	Meldere(n)	15
Lambekedreefken/-straatje	20	Melderekouter(ken)	36
Lambekegat	19	Melderekouterstraatje	20
Lambeke Kalene	71	Merelbilken/Merelstukken	47
Lambekemeers	54	Merendree	13
Lambekeveld	67	Merriedries	41
Lambroek	41	Meyers Stee	32
Lambroekgracht	73	Mierenbilk(sken)	44
Lammeken	25	Mijlstok	36
<i>land</i>	29	Mispelarestuk	44
Lang Donkbilksken	40	Moeren	47
Lang Straatje	20	Molenaars Bilksken	32
Lange Akker	40	Molenakker	36
Lange Dreve	20	Molenberg/Molenwal	69
Lange Moortel	68	Molenkouter	36

Molenmeers(en)	55	Poekbroek	67
Molenpoel	36	Poeke	16
Molenweg	20	Poeke(beek)	72
Moortelstuk/Moortelken	68	Poekmeers	55
Most (Grote/Voorste)	61	Poekstede	37
Muizenbilk(sken)	47	Poekstuk	37
Muizendale	15	Pontslag	20
Muizenkasteel	61	Pottebroeken	59
Nedere Bos	42	Pottegeldsteden	50
Neer Gemet, Nerenbilk	46	Puitstuk	38
Nieuwe Kale	71	Raesman	33
Nieuwmeers	56	Reep	40
Novaalbilk	42	Reeuwers Meers	52
Ommeloop	73	Reidal	42
Oostakker	15, 37	Reigersgracht	73
Oostbeke	37, 73	Reigers Veld	67
Oostbroek	55	Riespeermeers	58
Oostdreefken/Ooststraatje	20	Rijke Plas	74
Oostergem	16	Rijkeplasstraatje	20
Oostergemkouter	37	Rijversmeers	42
Oppekale	72	Rode Poorte	25
Oppestuk(ken)	37	Rodet	33
Oud Straatje	21, 37	Roggebilk	48
Oude Kale	71	Rond Veldeken	40, 68
Oude Stede	42	Ronde Bilk	40
Overbroek	16	Rootput(ten)	74
Overbroekkouter(ken)	37	Rosbilk	59
Overbroekse Straat	20	Rosmolen	25
Overmeldere	37	Sashage	63
Overpoeke	16	Schaapbilk(sken)	59
Overpoekedries	37	Schakel	33
Paard	37	Schapers Dries	33
Paardenbos	42	Schatakker	50
Panne	46	Schedelweg	21
's Papen Bilk	32	Scheldbroek	42
's Papen Dam	32	Schepenhuis	25
's Papen Hofstede	24	Scheurmeers	56
Paradijs	59	Schoondonk	47
Pastoors Wal	73	Schootje/Schoten/Schout	46
Pauwdonk	52	Schootmeers	59
Peperstraat	21	Schreiwaters Broek	53
Perenboomstuk	37	Servoir	74
Petendonk(bos)	63	<i>slag</i>	18
Petendonkstraatje	20	Slockx Veld	64
Plaatse	20	Spaaihage	38
Plein	68	Spriet	21

Staak te Poeke	16	Voorhage	38
Staakveld	67	Vriendelijke Meers	58
Ste(k)kelen	65	Waalgracht	73
Ste(k)kelenput	38	Wagenbrugge	75
<i>stede</i>	22	Wallemers	55
Steenstukken	50	Warmoesmeers	59
Stenen Buisken	75	Waterland	48
Stenen Brugge	75	Waterlat	73
Stichelbrugge	75	Waterloop	55
Stoppelbilksken	48	Wedel	44
<i>straat</i>	18	Weehage	45
Strepe, Strepten	40	<i>weg</i>	18
Stuivenberg	69	Werbilk	45
Stuivenbilksken	47	's Werelds Plezier	51
<i>stuk</i>	29	Werfbilk	45
Tarwebilk	49	Westerenbilk	38
Tarwemeers	59	Westerhammeken	61
Tichelpuut	74	Westerhof	39
Tragel	21, 74	Westhoek	61
Tuinmeers	58	Wijl	39
Turremans Stede	33	Wijmen Bosselken	65
Vaart	72	Wilderik	62
Valkenbroek	67	Windgat(en), Windgatmeers	55
Veer	75	Winkelbilk(en)	39
<i>veld</i>	66	Winkelken/Winkels	39
Veld(e)akker	42	Winkelpuut	39
Veldbos	64	Winkelstraatje	20
Velde	17	<i>woestijn</i>	66
Velde(ken)	43	Woestijne	56
Vennenbilksken	38	Wulfs Ingen	53
Venne(t)	48	Wulfspuut	74
Venne(t)straatje	20	Zandvleuge(n)	62
Vennetplanterije	65	Zanebilksken/Zanebroek	48
Veranneken	33	Zanepuut	74
Verberrende Stede(n)	43	Zavelpuut(kouter)	39
Verdriet	50	Zeeppen	39
Vermeers	38	Zevenkot	33
Veulenmeers	59	Zompelare	48
Vier Gemeten	49	Zwane	25
Vierweegse (Grote/Kleine)	38	Zwart Stuk	48
Vijverbilk/Vijverstuk	38	Zwarte Paal	55
Vlaanderland	33		
Vleesslage	50		
Vlienderkenmeers	44		
Volakker	33		
Volakkermeers	55		

GLOSSARIUM

Aanwijzingen

- Het lemma volgt de huidige spellingregels, behalve bij plaatsnamen die met een persoonsnaam beginnen en bij enkele vormen van onduidelijke oorsprong.
- Als een naam tot op de dag van vandaag nog gebruikt wordt, is voor de huidige spelling gekozen.
- In het dialect van Merendree eindigen bijna alle vrouwelijke substantieven en ook enkele mannelijke op -e. Die dialectische vorm is vaak onverbrekelijk met de plaatsnaam verbonden en is bewust als dusdanig behouden. B.v. Velde, Bijle, Zwane. Dat geldt echter niet voor namen op -straat en evenmin voor namen die eindigen op doffe e + -l, -n, -r (bv. Bekwinkel, Bunder).
- Om dezelfde reden worden diminutieven op -ken ongewijzigd gelemmatiseerd, tenzij die vorm in het huidige dialect niet meer mogelijk is.
- Op het lemma volgen alle in de archiefstukken gevonden attestaties, chronologisch geordend en telkens gevolgd door de bron (zie de afkortingen hierna) en de bladzijde of het blad (recto/verso).
- Uit de behandelde periode is ons geen “ommeloper” van Merendree bekend. Er is wel een gedetailleerd landboek uit 1680 bewaard, waarin de percelen per wijk gerangschikt zijn. Hoewel het de bedoeling is, alleen attestaties tot het begin van de 17e eeuw op te nemen, zijn ook de toponiemen uit dat landboek opgenomen.
- Bij die namen, waarvan we met (min of meer) zekerheid weten, waar ze te vinden zijn, vindt u tussen < > een letter-cijfercombinatie, die verwijst naar de losse kaart. Wijken, gehuchten en straten vindt u ook op diezelfde kaart. Waar op grond van het landboek uit 1680 de lokalisering niet exact kon worden bepaald, is de naam van de wijk tussen < > vermeld.
- In een aantal excerpten is ook de context opgenomen, waar die voor een beter begrip van de aard of de ligging van het toponiem van belang kan zijn. Wanneer in het landboek van 1680 verwezen wordt naar het voorgaande perceel (bv. oost het voorgaande), dan wordt de naam van dat voorgaande perceel tussen vierkante haakjes [] herhaald. Als in die context een persoonsnaam voorkomt die voor het bewuste toponiem niet relevant is, wordt die door N vervangen.
- In de meeste teksten overheerst een schrijfwijze met kleine beginletter. Als in dezelfde bron vormen met kleine letter en hoofdletter naast elkaar voorkomen, hebben wij alleen de meest gebruikelijke opgenomen. Komt de naam verscheidene keren zowel aaneen als gesplitst voor, dan worden beide delen door een verticale streep | (zoals in *boon|broucq*) gescheiden.
- In de lijst zijn toponiemen met *groot, klein, lang, kort, krom* e.d. alfabetisch volgens het tweede woord gerangschikt. Zo komt Grote Biesdonk vóór Groot Hemelrijk.
- Afkortingen worden opgelost volgens de spelling die in het bewuste document gebruikelijk is. In twijfelgevallen wordt de aanvulling tussen haakjes geplaatst.
- In verscheidene bronnen komen veel verschrijvingen en fouten voor. Als met zekerheid kon aangetoond worden dat de afwijkende vorm hetzelfde perceel noemt, hebben we hem zonder meer bij de correcte vorm ondergebracht en hem van een * voorzien. Was dat niet het geval, dan wordt hij afzonderlijk gelemmatiseerd.

Gebruikte afkortingen

Archiefbronnen:

AM	: Ambacht Maldegem (RAG)
ARA	: Algemeen Rijksarchief Brussel
Cart.	: Cartularium
Ev	: Evergem (RAG)
<i>GY-TW</i>	: <i>Gysseling, Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland</i>
K/SMG	: Kerkarchief Sint-Michiels, Gent (RAG)
KAD	: Kathedraalarchief Doornik
Me	: Merendree (RAG)
NB	: Nieuwenbos (RAG)
RAG	: Rijksarchief Gent
RK	: Rekenkamer (ARA)
RSA	: Raad van State en Audiëntie (ARA)
Rtb.	: Renteboek
RvVI	: Raad van Vlaanderen (RAG)
SAG	: Stadsarchief Gent
SB	: Sint-Baafs (RAG) **
SB/K	: Sint-Baafs, reeks K (RAG) **
SB/R	: Sint-Baafs, reeks R (RAG) **
SJKG	: Archief Sint-Jakobskerk Gent
StVI	: Staten van Vlaanderen (RAG)
SV	: Sint-Veerlekapittel (RAG)
Vi	: Vinderhoute (RAG)
28/	: Penningkohieren (SAG)
301/	: Jaarregisters van de Keure (SAG)
330/	: Registers van Gedele (Wezenboeken) (SAG)
333/	: Acten en contracten (SAG)
**	: Onlangs zijn het archief van het Bisdom Gent en dat van Sint-Baafs opnieuw geordend. In het glossarium vindt u de oude nummering.

Andere afkortingen:

ca.	: circa
g./G.	: gemet, gemeten (oppervlaktemaat)
ghen.	: ghenaem(p)t
kop.	: kopie
n., o., s/z., w.	: noord, oost, zuid, west
N	: naam van de eigenaar of gebruiker
O	: oorkonde
r, v	: recto, verso (na het nummer van een blad)
r./R.	: roede (oppervlaktemaat)
16e	: 16e eeuw
—	: zelfde tekst als het vorige excerpt
*	: corrupte spelling of vergissing van de scribent

MERENDREESE PLAATSNAMEN

AAGTENBILK: *aeghte(n) belc*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; twee buelken deen gheheeten *aechte(n) beelc* ende dandere coperins donc, **1450**, SJKG-657, 99r.

AAPT <S15>: de *aept*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; twee ghemeten vyftich roeden Lants ... ligghende alsvooren [Jn blommaers wene] ghe-naemt den *aept*, **1584**, RAG-Me 65, 6v; eenen Bulcq ghe-naempt den *nopt* oost d'oppe cale, **1680**, RAG-Me 185, 57v; eenen bulcq onder Meersch ende lant ghe-naempt den *nopt* noort de voorgaende [Nopt], oost ende suyt d'oppecale, id, 57v.

Zie ook GROTE & KLEINE AAPT.

AARD <K14>: een dry becq Meerschelken genaempt den *haert* suyt N ende tseeren straete noort west de cale, **1680**, RAG-Me 185, 75v.

ABEELSTUK <N6>: ii ghemet heet **tebelstic*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; ghe-naempt *tabeelstick* ... noort west den biesthul oost den meybosch, **1548**, RAG-Vi 256, 66r; ghe-naemt *tabeelstick*, **1616**, RAG-Vi 228, 73r; het *Abbeelen stucq*, noort het voorgaende [Bieshul], **1680**, RAG-Me 185, 11r.

ACHTER GOETHALS <Overpoeke>: merschs inde pouc-mersch gheheeten *acht(er) goethals*, **1476**, SAG-330/33, 174r.

ACHTERSTE HULSBUCHT <Overpoeke>: den voorsten ende den *achtersten halssenbucht* west de voorgaende [Lang Bilksken] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 56r.

ACHTERSTE HULST <Overpoeke>: Inde *Achterste hulst* oost de voorgaende [Hoge Hulst] noort den quaeden driesch, **1680**, RAG-Me 185, 61v; de *achterste hulst* oost de voorgaende [Hoge Hulst], id.

ACHTERSTE VERMEERS <R13>: d'*achterste veirmeersch* suyt den blommeswijn bosch oost de voorgaende [Dobbelare], **1680**, RAG-Me 185, 61r; d'*achterste veirmeersch*, id, 60r/v; d'*achterste viermeersch*, id, 55v.

ACHTERSTE WERE-BILK <Overbroek>: partije Landts ... ghe-naempt den *achtersten Weerebulck*, **1619**, RAG-RvVI 988, 372r.

ACHTERSTE WOESTIJNE: een partijve landts ghe-naempt de *achterste Wostine*, **1619**, RAG-RvVI 988, 374r.

AKKERKEN <Overpoeke>: *tdackerkin*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; boven oestbrouke jnt *ackerkin*, **1422**, SAG-330/17, 364r.

AKKERKEN <E14-F14>: op het *ackerkin*, **1680**, RAG-Me 185, 112v.

ACKERMANS BILKSKEN: ligghende op tputstic met *ackermans beelken*, **1585**, RAG-Me 65, 49r; een ghemet Lants int puut stick met *ackermansbilocxken*, **1586**, id, 67r.

AKKERSTRAATJE <Overpoeke>: jegens over het gat van het *ackerstraetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 64v.

APPELBOS <Velde>: op Meldere Cauter ghenampt den *appelbosch* ... suyt het costers bulcxken, noort den slach, **1680**, RAG-Me 185, 145v.

BAAIBOS <J7-K7>: In *baeybosch* ... suyt den papen dam, **1680**, RAG-Me 185, 170v; suyt den *baeybosch*, west het hulsten, id, 172r.

BAAIMEERS <J7-L7>: In *bamiinghers (?) mersch*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v; In *baymeersch*, **1548**, RAG-Vi 256, 61r; boven *baymeersch*, **1583/1584**, RAG-Me 65, 20v/22r; In *Baeymersch*, **1616**, RAG-Vi 228, 65r; ghenampt de *baymeersch*, **1620**, SAG-330/135-II, 30v; den *baymersch*, **1619**, RAG-RvVI 988, 380v; eenen bulcq in *baeymeersch*, **1680**, RAG-Me 185, 10r; *baeymeersch*, id, 17r, 164r, 170r.

BABBAERTS BILK <Velde>: In **baersbeelc*, **1376**, SAG-330/6, 52r; eenen bosch gheheeten *babbaerts buelc*, **1439**, SAG-330/22, 122r; **barbaers bulcq* ... noort N met het boon veldeken, **1680**, RAG-Me 185, 159r.

BABBAERTS BOS: *babaerts bosch* ... te durmen, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 2r.

BABBAERTS GEMET <H12>: op den Meulen cauter ghenampt **Barbaels gemet*, **1680**, RAG-Me 185, 83r.

BACHTENBILK(EN) <R12>: *bachten belcke*, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; eenen bulcq ghenampt *Bachten bulcken* suyt de voorgaende [Merelbilken] oost het straetkin noort den reyersgracht, **1680**, RAG-Me 185, 53v; eenen bulcq *Bachten bulcken* ghenampt de Borst, id, 54r.

BACHTEN BOSSE 1 <Staak te Poeke>: het moortelken ligghende *bachten bossche*, **1585**, RAG-Me 65, 44r; twee hondert roeden Lants ghenompt *bachten bossche*, **1609**, RAG-Me 105, 34r.

BACHTEN BOSSE 2 <T12>: eenen bulcq *bachten bossche* ... suyt den vinckaerts bosch, **1680**, RAG-Me 185, 51r.

BACHTEN BOSSE 3 <B11>: eenen bulcq *Bachten bossche* oost de voorgaende [Goede Koop] suyt het hagaerts straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 122v; *Bachten Bossche*, id, 123r.

BACHTEN BOSSE 4 <D5>: *Bachten bossche* beneden den petendoncq, **1680**, RAG-Me 185, 154r.

BACHTEN DAUWE <Lambeke>: een stick zaeylant gheheeten *bachten dauwe* ...

noort den waterloop tusschen lovendeghem ende meerendre, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

BACHTEN DEN WIEDAUW: daerment heet *bachten den wedau*, **1576**, RAG-AM 626, 112v.

BACHTEN DURME: daerment heedt *bachten duerme*, **1476**, SAG-330/33, 174r.

BACHTEN STOKT: drie hondert vyftich roeden Lants ghe-naemt *bachten stoct*, **1585**, RAG-Me 65, 10r; --, **1587**, RAG-Me 65, 93r, 95r; Int gheweste van *bachten stoct*, **1607**, RAG-Me 105, 12r.

BACHTEN VELDE <E10>: een bosselkin/bulcxkin *Bachten velde*, **1680**, RAG-Me 185, 128r/v; beneden *Bachten velde* ... west de cruijscale, id, 128v, 129r.

BAERSBILK: zie *BABBAERTS BILK*.

BAMINGERS MEERS: zie *BAAIMEERS*.

BAVENAKKER: up *baue(n) hacker*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

BEDELF: daerment heedt Int *bedelf*, **1499**, SAG-330/41, 293r.

BEDELF 1 <K5-L5>: het *bedelf*, **1680**, RAG-Me 185, 7v; het *bedelft*, id, 8r/v.

BEDELF 2 <P10>: een weede ghe-naempt het *bedelf* west de voorgaende [Windgaten] noort de cale, **1680**, RAG-Me 185, 34r.

BEER BOLLAERT: 200 roeden Lants ghe-naemt den *beerbollaert*, **1585**, RAG-Me 65, 44r.

BEK: in den *beck*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 21v.

BEKWINKEL <T10-U11>: eenen meersch daerment heet den *Becqwinckele* ... noort de Cale, **1680**, RAG-Me 185, 42v; *becqwinckel(e)*, id, 43r.

BELLENMAKER <B8>: iiC r. gheheeten den *bellemakere*, **1544**, SAG-330/62, 56v; een partije meersch ende bulcklant genaempt den *bellemaeckere* ... west de cruiscalle, noort den biesdonck, **1680**, RAG-Me 185, 149r; den *bellemaecker*, id, 150v.

BERGMOORTELT <K8-L8>: op oosterghem cauter daerment heet de *berghmoortel* oost het voorgaende [Wulfs Inghen], noort velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 18r.

BEWALDE STEDE <N8-P8>: aende *bewalde stede*, **1680**, RAG-Me 185, 14r.

BIESDONK <B8-C8>: den wulsputte oft den *biesdonc*, **1544**, SAG-330/62, 56v; voor den *biesdonc* in breemerschs, id; een partye meersschen ghe-naemt den *biesdonck* ...

west de cruuscalene, **1585**, RAG-Me 65, 43r; meersch gheheeten den *biesdonck* west de cruuscalene, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1608**, RAG-Me 105, 23r; een half ghemet meersch ghenaeamt **biersdonck*, **1609**, id, 33v; *biesdonck*, **1610**, id, 88r; twee Meerschen neffens malcanderen ghenaeamt den *biesdoncq* suyt den bellemaecker, west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 150v; (Jnden) *biesdoncq*, id, 151r, 156r; den *biesdonck*, id, 149r.

BIESMEERS 1 <N9-P10>: een weede ofte meersch genaemt den *biesch meersch* ... suyt den capmeersch, **1680**, RAG-Me 185, 26r; den *biesch meersch*, id, 26r, 28r.

BIESMEERS 2 <L10>: den *bieschmeersch* liggende ront inden hooghen bulcq, **1680**, RAG-Me 185, 29r.

BIESMEERSELKEN: lants Int zelve gheweste ghenaeamt *tbiesmeersschelken*, **1608**, RAG-Me 105, 43v.

BIEST <S11>: de *biest*, **1376**, SAG-330/6, 52v; --, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; dat men heet de *biest*, **1438**, SAG-330/21, 380r; een onbehuusde stede gheheeten ter *biest* ov(er) poucke, **1476**, SAG-330/33, 174v; eenen bulcq ghenamt de *biest* oost de voorgaende [Biestje] suyt het ooststraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 45r; de *Biest*, id, 39v, 41r, 45r. Zie ook *GROTE BIEST*.

BIESTJE <S11>: een bulcxken ghenaeamt het *biesten* oost de voorgaende dreve vanden swertenpael suyt het ooststraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 45r.

BIESTHUL <N6>: den *biesthul*, **1548**, RAG-Vi 256, 66r; --, **1616**, RAG-Vi 228, 73r; den *biesch hul* aende bosch straet, **1680**, RAG-Me 185, 11r.

BIJLE: drie hondert vyftich roeden Lants gheheeten de *bile*, **1609**, RAG-Me 105, 33v.

BIJLKEN: up *tbijlkin*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

BIJLEVE <B11-C11>: een bunder lants ghenaeamt de *bileve*, **1610**, RAG-Me 105, 71v; een partije daerment heet de *Bijleve* ... west het hagaerts straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 121r; een hoeckigge partije ghenaeamt de *bijleve* oost d'houwmeersch, id, 122r; een partije lants daerment heet de *Bijleve* suyt oost de voorgaende [Bijleve] ... suyt aen het hagaers straetkin, id, 122r.

BIJVANG <M13-N13>: In den *bivanc* up den langhen acker, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; anden *bivanc* up den langhen ackere, **1427**, SAG-301/29, 124v; boven den *bijvanck*, **1587**, RAG-Me 65, 92v; den *bijvancq* beneden den langen ackere, **1680**, RAG-Me 185, 71r; den *bijvancq*, id, 71v, 74v.

BILK BACHTEN DE SCHURE: een bunder Lants ghenaeamt den *bilck bachten de schuere*, **1585**, RAG-Me 65, 54v.

BILKT: vier hondert Roeden Lants ghen(aem)t de *bilct*, **1586**, RAG-Me 65, 13r.

BLOMMAERTS WENE: zie *BLOMMEZWIJN*.

BLOMMEZWIJN <Q14-R14>: een ghemet bosch Ligghende In *blommaers wene*, **1584**, RAG-Me 65, 6v; een parcheel Lants ghenaeamt den *blommaerzwijn*, **1583**, RAG-Me 65, 35r; den *blomme swyn*, **1680**, RAG-Me 185, 59r; Aen den *Blommeswijn*, id, 60r; Jnden *blommeswijn* ... west het blommeswijntin noort d'achterste veirmeersch, id, 60v.

BLOMMEZWIJNBOS <Q14-R14>: den *blomme swijn bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 56v, 59r, 60r, 61r; den *blommeswijn bosch*, id, 60r/v; Jnden *Blommeswijnbosch* suyt de broucken oost de donct, id, 60r.

BLOMMEZWIJNTJE <Q14-R14>: het *blomme swijntin* ... oost den blomme swijn bosch, **1680**, RAG-Me 185, 60r; het *Blommeswijntin* west het voorgaende [Driebilksken] noort d'achterste veirmeersch oost den blommeswijn bosch, id, 60r; west het *blommeswijntin* noort d'achterste veirmeersch, id, 60v; het *blomme swijntien*, id, 61r.

BOEKSTUK: upt *boucstic*, beneden den *boucsticke*, **1370**, SJKG-647, 16r.

BOKBILK: zie *BUKBILK*.

BOLAARDEKEN <P13>: het *bolhaerdeken* west het voorgaende [Papenbilk], **1680**, RAG-Me 185, 63r.

BOMMELBROEK <C5-D5>: vier ghemeten meersschen ghenaeamt den *bommelbrouck* zuut streckende de calene, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1608/1610**, RAG-Me 105, 23r/88r; Een weede Jnden *bommelen broucq* ... noort den leijborme, suyt de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 152r; Jnden *bommelen broucq*, id, 152r/v.

BOONBOS <E7>: Jnden *boonbosch*, **1680**, RAG-Me 185, 158r/v.

BOONBOSSSELKEN <E7>: het *boonbosselken* noort ende west het straetkin, suyt den slach over het cauterkin, **1680**, RAG-Me 185, 146v; west het *boon bosselken*, id, 146v; het *Boonbosselkin*, id, 147r, 159r.

BOONBROEK <C9>: een meerschelken Jnden *boonbroucq* Jegens over de lesie west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 124v; den *boonlbroucq*, id, 147r/v.

BOONSTRAATJE: noort het *boonstraetken*, **1680**, RAG-Me 185, 159r.

BOONVELDEKEN <E7>: het *boonveldeken* suyt den slach, west ende noort het straetkin naer breemeersch oost het Boonbosselkin, **1680**, RAG-Me 185, 147r; het *boonveldeken* ... noort het boonstraetken, id, 159r.

BORST <R12>: eenen bulcq Bachten bulcken ghenaeamt de *Borst*, **1680**, RAG-Me 185, 54r.

BOS 1: de *bosch* (viiC lxxv r.), **1376**, SAG-330/6, 52v.

BOS 2 <Oostergem>: een partijeken lants op den *bosch* comende met een dreve noort op de *bosch* straete, **1680**, RAG-Me 185, 11v; op den *bosch*, id, 11v, 12r.

BOS 3 <E6>: eenen bulcq ghenaeamt den *bosch*, west de voorgaende [Spaaihage], **1680**, RAG-Me 185, 181r.

BOSBILK 1 <G15-H16>: 282 roeden Lants ghenaeamt den *bosbulck* ... noort reyghers ackere, **1584**, RAG-Me 65, 36v;

BOSBILK 2 <N7>: den *bosch bulcq* ... west tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 11v; de *boschbulcken*, id, 13r.

BOSMOORTELS <C12>: een bulcxken daerment heet de *boschmoortels* ... west den lambroucq gracht o. het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 115r; *boschmoortels*, id, 115r/v.

BOSELKEN: Int *bosschelken*, **1429**, SAG-301/30, 64r.

BOSSTRAAT <N6-P6>: de *bosch straete*, **1680**, RAG-Me 185, 1r/v, 11v, 12r/v; *bostraete*, id, 1v, 2r; *bosch|straet*, id, 1v, 2r, 11r.

BOSVELD <P6>: het ghemet ... noort het *boschvelt*, **1680**, RAG-Me 185, 13r.

BRAAMBILK <C14>: daerment heedt Inden *braembulc*, **1499**, SAG-330/41, 293r; een half bunder lants ghenaeamt den *braembilck*, **1610**, RAG-Me 105, 71v; den *Braembulcq* ... west tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 118v.

BRAND <D10-E10>: meersch ligghende Inden *brant*, **1585**, RAG-Me 65, 59r; maey-meersch Inden *brandt*, **1609**, RAG-Me 105, 33v; Inden *Brant* lancxt de Cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 149r.

BRANDGEWAD <Velde>: eenen meersch aen het *brant ghewat* ... west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 148v.

BREEMEERS <Velde>: in *breemerschs*, **1544**, SAG-330/62, 56v; drie bilcken Lants gheheeten *breemeersch*, **1609**, RAG-Me 105, 33v; daerment heet het *breemeersch*, **1680**, RAG-Me 185, 149v; Een en bulcq Inden *breemeersch*, id; Int *breemeersch*, id, 149v, 150r, 157r, 158r.

BREEMEERSBILK <Velde>: den *breemeersch bulcq*, noort de voorgaende [Paradijs], **1680**, RAG-Me 185, 149r.

BREEMEERSBOS <D7>: *breemeersch bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 156v, 157r/v, 158r.

BREEMEERSGAT <E8-F8>: boven het *breemeersch gat*, **1680**, RAG-Me 185, 143v, 144r; het *breemeersch gadt*, id; aen het *breemersch gat*, id, 159r.

BREEMEERSSTRAAT(JE) <C9-E9>: de *Breemeersch straete*, **1680**, RAG-Me 185, 144r; het *breemeersch straetkin*, id, 146r, 150r; aent *breemeersch straetkin*, id, 149v; het *straetkin naer breemeersch oost* het Boonbosselkin, id, 147r.

BREEMEERSVELD <C9-D9>: de strepten ... oost *breemeerschvelt*, **1680**, RAG-Me 185, 148r.

BREEWEE <C7>: de *Breewee* onder meersch ende lant ... west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 129r; op de *Breewee*, id, 129v; Inde *breewee*, id, 156r/v.

BREMBOS: in den *brembosch*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 16v.

BREUWERE: in *breue/breve* (?) te meerendre, **1445**, SAG-301/38, 159r; drie ghemeten daerment heet de *breuwere*, **1609**, RAG-Me 105, 34r.

BRIEL: den *briel*, **1438**, SAG-330/21, 380r.

BROEK: Inden *brouc*, **1438**, SAG-330/21, 380r; an den *brouc*, **1450**, SJKG-657, 99r; In den *brouc*, **1463**, SAG-330/29, 400v; --, **1476**, SAG-330/33, 174v; tusschen *broucke*, **1544**, SAG-330/62, 56v; een ghemet Lants ... inden *brouck*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 8v; Inden *brouck*, **1584**, RAG-Me 65, 6v; --, **1585**, RAG-Me 65, 58r.

BROEKELING(EN) <K2>: inden *brouckelincq*, **1680**, RAG-Me 185, 197r/v; oost de *brouckelinghen*, id, 198r.

BROEKEN <R15>: Inde *broucken*, **1680**, RAG-Me 185, 58r/v, 59r, 60r.

BROEKSTRAATJE <P15-R16>: [Inden *brouck*] oost *tbrouckstraetken*, **1584**, RAG-Me 65, 7r; het *broucq straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 58v, 59r, 73r/v; het *broucq straetken*, id, 73v.

BRUINBAARD: 500 R. *broucklants gheheeten* den *bruunbaert*, **1585**, RAG-Me 65, 61v.

BUCHT: den *bucht*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; --, **1427**, SAG-301/29, 124v.
Zie ook (ACHTERSTE/VOORSTE) HULSBUCHT.

BUISKEN <D5>: jegens over het *buijsken*, **1680**, RAG-Me 185, 153v.

BUKBILK <Overpoeke>: een bunder Lants ... ghe-naemt den *buckbulck*, **1585**, RAG-Me 65, 44r; op den schaeckele ghe-naempt den *bucq bulcq* noort het voorgaende [Huizenakker], **1680**, RAG-Me 185, 50r.

BUNDER: ligghende ten *bunre*, **1359**, SAG-330/2, 295v; ten *bunre*, **1376**, SAG-330/6, 52v; tlant te(n) *bu(n)re*, **1396**, SAG-330/10, 318v; hendende up het *bundere*, **1576**, RAG-AM 626, 114v.

BUNDERKEN(S) 1 <A10>: up *dbunderkin*, **1427**, SAG-301/29, 124v; daerment heedt thenden den *bunderkine*, **1499**, SAG-330/41, 293r; eenen bulcq ghenaeamt het *bunderken* ... west de voorgaende [Bunderkens] suyt oost de beke noort west tot ende met het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 123v; eenen hoeckiggen Bulcq genaempt de *bunderkins* west de lants straete daer de prochie van hansbeke ende Meerentre scheet, id, 123v.

BUNDERKENS 2 (Velde): op het cauterkin ghenaeamt de *bunderkins* ... west aen het drefkin, **1680**, RAG-Me 185, 144v.

BUURMEERS: Inde mersch ten *buure*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v; Inde *meersch ten buere*, **1548**, RAG-Vi 256, 65r; meersschen ghenaeamt de *buerenmeersch*, **1584**, RAG-Me 65, 24v; Inde *buermeersch*, id, 23v; Inde *meersch ten buere* ... zuut de buerstrate, **1616**, RAG-Vi 228, 71r; mersch ghenaeamt de *buermersch* n. de calene, **1619**, RAG-RvVI 988, 375r.

BUURSTRAAT: zuut de *buerstrate*, **1616**, RAG-Vi 228, 71r.

DAALKEN: Int *daelkin*, **1439**, SAG-330/22, 193r.

DETIENHOEKSTUK <T12-T13>: het *xiii hoecq stucq* noort het vincqhaers bosch oost jegens den waterloop int ghescheet van de prochie van Drongne, **1680**, RAG-Me 185, 52v; het *xiii hoecq stucq*, id, 51v, 52r, 53r; het *xiii hoeck stucq*, id, 52r/v, 53r.

DIJK: den *dijck* groot twee ghemeten, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

DIJKEN: een p(ar)tije lants ... ghenaeamt de *dycken*, **1576**, RAG-AM 626, 112v.

DOBBELARE <Q14-R14>: een half bundere ghenaeamt den *dobbelare*, **1583**, RAG-Me 65, 35r; vier hondert Roeden lants ghenaeamt den *dobbelaere*, **1584**, RAG-Me 65, 7r; een half ghemet Inden zelve veermeersch ghenaeamt den *dobbelare*, **1586**, RAG-Me 65, 67r; Een en bulcq ghenaeamt den *dobbelare* suyt den blommewijn bosch, **1680**, RAG-Me 185, 60v.

DONKBOS <H15>: den *doncqlbosch*, **1680**, RAG-Me 185, 91v, 93r/v; bachten den *doncq bosch* Inden meulenmeersch suyt oost de cale, id, 92r.

DONKPUT <H15>: een hoeckiggen bulcq suyt den doncq bosch comende west aenden *doncq put*, **1680**, RAG-Me 185, 93v; aenden *doncq put*, id, 94r.

DONK(T) <R13-R14>: de venne in de *donc*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; up de *donct*, **1433**, RAG-SV, O; twee hondert roeden Lants ghen(aem)t de *donct*, **1585**, RAG-Me 65, 47r; een en bulcq genaempt de *doncqt* west het voorgaende [Veermeersch] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 56r; de *donct*, id, 58v, 60r/v.

DOORN <Staak te Poeke>: op den Meulen cauter ghenaeamt den *dooren* ... oost den slach, **1680**, RAG-Me 185, 85v.

DOORNHAGE: ande *doorenhaghe*, **1609**, RAG-Me 105, 34r.

DOORNMEERS <K2-K3>: een bulcxken Jnden *dooren Meersch* suyt dhooghde, **1680**, RAG-Me 185, 189v; een bulcxken Jnde **doorne wee* (sic), id; *doorenmeersch*, id, 190v, 191r; de *doorent Meersch*, id, 190r.

DOORNSTUK <Staak te Poeke>: N met het *doorestucq*, **1680**, RAG-Me 185, 85v.

DREVE <G16-H16>: eenen bulcq genaempt de *dreve* ... oost het straetkin west den lambroucq gracht, **1680**, RAG-Me 185, 115r.

DRIEBEK 1 <Overbroek>: den *drijbecq* wesende Een Eecken planterijcken noort ende west het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 114v.

DRIEBEK 2 <M7-N7>: N met eenen *drij becq*, **1680**, RAG-Me 185, 12v.

DRIEBEKMEERSELKEN <H15-J15>: een *drijbecq meerschelken* ... oost de cale, **1680**, RAG-Me 185, 92v.

DRIEBILK(SKEN) <Q14-Q15>: In de *iii beelcxkine*, **1429**, SAG-301/30, 64r; een stick Lants ghenamt den *driebulck*, **1585**, RAG-Me 65, 58r; den *drij bulcq* oost de voorgaende [Lange Bilk] noort den blomme swijn bosch, **1680**, RAG-Me 185, 59r; den *drybulcq*, id, 59v; den *drij bulcq*, id, 60r; het *dry bulcxken* suyt de voorgaende [Blommezwijntje] west d'ooststijne, id, 60r; het *dry bulcxken* oost de voorgaende [Achterste Vermeers] suyt het blomme swijntien, id, 61r; het *drijbulcxken* oost de voorgaende [Drie Bilken], id, 61r; noort het swerten stucq oost het *dry bulcxken*, id, 59v.

DRIESELKEN 1 <N11-N12>: het *drieschelken*, **1680**, RAG-Me 185, 32v, 33r, 67v; het *drieschelkin*, id, 67r/v, 68r.

DRIESELKEN 2 <G14-G15>: het *drieschelkin*, **1680**, RAG-Me 185, 94r/v; het pleijn ofte *drieschelkin* op overbroucque, id, 97v.

DUBBELE DREVE <J2-K2>: aende *dobbel dreve*, **1680**, RAG-Me 185, 191r, 196v, 197r.

DURME: bij der *duermen*, **1485**, SAG-330/37, 140r; ten *duermen* bij der brugghen, id; ten *duermen* bij der brugghen, **1494**, SAG-330/40, 55r; bij der brugghen daerment eedt de *durme*, **1544**, SAG-330/62, 56v; de strate die Loopt van(de) *durme* naer de cruuscalene, **1584**, RAG-Me 65, 27v.

Zie ook *BACHTEN DURME*, *KLEIN DURMKEN*.

DURMEBILKSKEN <H6>: het *Durmebulcxken* ... west den voetwegh ... suyt op den taruenmeersch, **1680**, RAG-Me 185, 173v.

DURMEN: Simons kinderen van der *dormen*, ca. **1360**, RAG-SB/R 43, 40r; ziin stede

te *duerme(n)* binnen der prochie van mee(r)end(r)e, **1428**, SAG-301/29-II, 79v; daerment noumt ter *duermen*, **1461**, SAG-330/29, 105v; te *duermen*, **1463**, SAG-330/29, 400v; in *dorme*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 4v; gheweste ghenaeamt *dormen*, id, 17v, 41r; den wijck ghenaeamt *dormen*, **1571**, SAG-28/44/185, 32r; daerment heedt ten *dorme*, **1574**, RAG-Ev 224, 21v; *durmen*, **1577**, SAG-28/44/185, 15v; Int gheweste daerment heet te *durmen* op deze zyde vand(er) brugghe, **1585**, RAG-Me 65, 47v; Int gheweste van *durmen*, **1606**, RAG-Me 105, 2r; --, **1607**, RAG-Me 105, 7r; --, **1609**, RAG-Me 105, 53v; babaerts bosch te meerendre te *durmen*, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 2r; *durme*, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 8r/v ev, 169r, 170r ev; *durmen*, id, 8r.

DURMENBRUGGE <G4>: ten *duermen bij der brugghe*, **1485**, SAG-330/37, 140r; ten *duermen bij der brugghen*, **1494**, SAG-330/40, 55r; an *durmen brugghe*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 16r; te *durrentre an de *brugghe*, **1574**, SAG-330/92, 127r; *durmen brugghe*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *durm brugghe*, **1608**, RAG-Me 105, 20v.

DURMESTRAAT <G5-M6>: *Durmelstraete*, **1680**, RAG-Me 185, 9r, 177r; lancxt de *Durme straet*, id, 173r, 174r.

EEKBILK 1 <P13-Q13>: den *Eeckbulcq* noort het voorgaende [Eekbilk] west d'hulst, **1680**, RAG-Me 185, 55r.

EEKBILK 2 <D13>: den *Eeckbulcq* ... oost het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 116r.

EEKSTUK <Overbroek>: een stick landts ghenaeamt het *eeckstick*, **1619**, RAG-RvVI 988, 372r; het *Eeck stucq* noort het voorgaende [Bosmoortels] oost het stratkin, **1680**, RAG-Me 185, 115v; op het cauterkin aen het *Eeckstucq*, id, 113r.

EENODE <R15>: tland dat men [heet] de *heennoide*, **1376**, SAG-330/6, 52v; drie bundre lants gronds gheheeten de *eennoode*, **1476**, SAG-330/33, 174v; diversche bulcken d'een aen d'andere gheleghen genaemt *d'een *hooge* west den heijsten driesch noort de voorgaende [oostijne], **1680**, RAG-Me 185, 72v.

ELSBILK <D12>: een partye landts ghenaeamt den *helsbulck*, **1619**, RAG-RvVI 988, 373r; eenen Bulcq genaemt den *Elschbulcq* ... west het cauterkin, **1680**, RAG-Me 185, 109v; suyt den *Elsch bulcq*, id, 113r.

ELSBOS 1 <P14>: den *Elsch bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 51r, 52r, 57r; den Meerschul nu *Elschbosch* oost de voorgaende [Driebilksken] suyt d'oost stijne, id, 61r.

ELSBOS 2 <D10-E10>: Jnt breemeersch daerment heet den *Elsch bosch* suyt de voorgaende [Rosbilk], oost aen het breemeersch straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 150r.

ELSMOORTEEL: bij den *helsmoortre*, **1476**, SAG-330/33, 174v.

ELZEKEN(S) <Velde>: een partye Lants ghenaeamt het *helseken*, **1584**, RAG-Me 65, 28r; gheheeten *thelseken*, **1609**, RAG-Me 105, 33v; een stucq daerment heet d' *Elsekens*,

1680, RAG-Me 185, 161v; d' *Elsserkins*, id, 162r; d' *helserskins*, id, 162r/v; het *Else(r)ken*, id, 161v; het *helserskin*, id, 162r.

EVENAKKER: den *evenacker*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; up den *evenacker*, **1427**, SAG-301/29, 124v; den *even ackere*, **1517**, SAG-330/46-II, 68r.

GANZENPOEL: In *ganspoel*, **1376**, SAG-330/6, 52r.

GEERBILK: 125 roeden Lants ghe-naemt den *gheerbulck* ... west eysten driesch, **1584**, RAG-Me 65, 25r.

GEERSBILK: 350 r. lants gheheeten den *gheersbulck* ... west den kerckwech, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1610**, RAG-Me 105, 88r.

GEERSBROEK <C5-D5>: het goet Jnde *Geersbroucq*, **1680**, RAG-Me 185, 153r.

GEESTELIJK HOF <Staak te Poeke>: op den Meulen cauter ghe-naempt het *geestelijcq hof* ... west den slach, **1680**, RAG-Me 185, 83r; het *geestelijcq hof*, id, 82v; het *geestelijck hof*, id, 83r.

GEMENE/GEMEENTE <H3-H4>: Int *ghemeene*, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1608**, RAG-Me 105, 23r; (een meerschelkin) int *Meerentre g(h)emeente*, **1680**, RAG-Me 185, 187v, 188r/v ev; het *Meerentsche ghemeente*, id, 199r.

GEMET 1 <P7>: een bulcxken ghe-naemt het *ghemet* ... noort het boschvelt, suyt west het naervolgende in den neeren bosch, **1680**, RAG-Me 185, 13r.

GEMET 2 <Overpoeke>: een bulcxken ghe-naempt het *gemet* noort het voorgaende [Mierenbilksken] west het drefken, **1680**, RAG-Me 185, 50v.

GEMET 3 (Velde): boven den boon broucq ghe-naempt het *ghemet* ... west den boon broucq, **1680**, RAG-Me 185, 147v.

GEMETINS MEERS <L12>: den *ghemetins meersch* suyt de voorgaende [Callainemeers] oost den grooten *ghemeetins meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 77r; naer den *gemeetins meersch*, id, 31r.

Zie ook *KLEINE/GROTE GEMETINS MEERS*.

GENTWEG/GENTSTRAAT/GENTSE HEERWEG <G15-G16>: up den *ghendwech*, **1397**, SAG-330/10, 318v; vander *ghendstrate(n)*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; ande(n) *ghendwech*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; ande *ghendst(ra)te*, **1427**, SAG-301/29, 124v; den *ghentschen herwech*, **1587**, RAG-Me 65, 92v; den *Ghendtwech*, **1619**, RAG-Rv VI 988, 372r.

GERODEN BOS <Durmen>: Inden *gherooden bosch* ... west het voetwegelken, suyt den papen dam, **1680**, RAG-Me 185, 170v.

GIJZELBRECHTBERG: de *ghysselbr. bergh*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

GINSTBILK 1 <H7>: den *Genstbulcq* ... oost den kerckwegh, suyt de voorhage, **1680**, RAG-Me 185, 167r; den *Genstbulcq* w. den kerckwegh, o. lammers ackere, id, 167v.

GINSTBILK 2 <F5-G5>: den *Genst bulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 182r.

GINSTBILK 1 of 2: een partye Lants ghen(aem)t *gheenstbilck*, **1584**, RAG-Me 65, 28r.

GOED ter BORG <K12-K13>: h(aer)lied(er) *goet ter borch* ghelegghen jnde p(ro)chie van meerendre met eenentwintich bundre ende een alf, **1418**, SAG-301/25, 58v; zijn *goet gheheeten ter borch*, **1427**, SAG-301/29, 124v; zin *goet gheheeten de buerch*, **1457**, SAG-301/44, 87r; zijn *goet gheheeten tgoet ter burch*, **1479**, SAG-301/55, 117v.

GOED ten HALSBERGE: tgoed dat men heet *tgoet ten halsberghe*, **1401**, SAG-330/12, 122r; *tghoet ten halsberghe* in de prochie van meerendre, **1402**, SAG-301/16, 72v; Joncvr. kathelinen Jan maykens wed. hare stede en(de) *goed gheheeten te(n) alsberghe* ligghende in de prochie van merendere, **1405**, SAG-301/18, 71r; siin stede ende *goet gheheete(n) te(n) alsberghe*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; van zyn(en) *goede te halsberghe*, **1427**, SAG-301/29, 96r; zine stede ende *goed gheheeten talsberghe*, **1428**, SAG-301/29-II, 70v; stede en *goed gheheeten ten halsberghe*, **1435**, SAG-301/33, 100r; *tgoet ten halsberghe*, **1461**, SAG-301/46, 94r; zijn *goet* ... *gheheeten de(n) halsberghe*, **1468**, SAG-301/49-II, 108v; van eenen *goede ghenaeamt tgoed ten halsberghe*, **1493**, SAG-301/62, 86v; een behuust *goet ende stede gheheeten tgoet ten halsberghe*, **1494**, SAG-301/62-II, 80v; Int *goet ghenaeamt thalssenbeerch*, **1559**, SAG-330/77, 62r.

GOED ter LINDEN <Staak te Poeke>: den gront van het *pachtgoet ter linden*, **1585**, RAG-Me 65, 10v; een *hofstede daer de linden staen* noort het cauter straekin, **1680**, RAG-Me 185, 81v.

GOEDEKEN te OVERPOEKE: ghenaeamt *tgoedekin te overpoucke*, **1509**, SAG-330/44, 54v.

GOEDE KOOP <B11>: een partije lants genaempt den *goeden coop* suyt oost het voorn. [Bijleve] suyt aen het hagaerts straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 122v.

GOUWBERG(EN) <E4-F4>: den *Gauwbergh*, **1680**, RAG-Me 185, 184r, 185r/v; *Gauwberghen*, id, 185r.

GRANTMOORTELE: Inde *grantmoortele*, **1585**, RAG-Me 65, 59r.

's GRAVEN STUK <Velde>: op Meldere Cauterkin ghenaeempt *tscraven stucq*, **1680**, RAG-Me 185, 145r; *tscraven stucq*, id, 140r.

GROEN HULLEKEN <L9>: op Oosterghem cauter ontrent daerment heet het *groen hulleken*, suyt den spriet vanden waghens slach, **1680**, RAG-Me 185, 23r.

GROOTMEESTERBILK: *groetmeest(er)beelc*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

GROTE AAPT: den *grooten *abt*, **1604**, SAG-330/126, 69v.

GROTE BIESDONK <B7>: den *grooten biesdoncq* ... west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 150v.

GROTE BIEST: de *groete biest*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

GROTE BILK <N7>: den *grooten bulcq* ... noort de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 11v.

GROTE BRAND <C8>: eenen meersch inden *grooten brant* ... west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 148v; inden *grooten brandt*, id, 148r/v, 149r.

GROTE GEMETINS MEERS <L12>: den *grooten ghemeetins meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 31r, 77r; den *grooten gemetins meersch*, id, 31r.

GROOT HEMELRIJK <N13>: het *groot hemelrijcq* ... noort den langhen ackere, **1680**, RAG-Me 185, 62r; w. het *groot hemelrijcq* n. den langen ackere, id, 62v.

GROTE MEERS: in de *grote m(er)sch*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

GROTE MICHIEL: een partie landts ghenaeamt den *grooten Michiel*, **1584**, SAG-330/101, 432v.

GROTE MOST <J8>: Inden *grooten most*, **1499**, SAG-330/41, 293r; den *grooten Most* ... noort lammers ackere, suyt den Cleynen Most, oost den papen dam, **1680**, RAG-Me 185, 166v; noort den *grooten Most*, id, 165r/v.

GROTE TARWEBILK: oost den *grooten taruenbulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 169v.

GROTE VIERWEEGSE <P12-Q13>: de *groote vierweesche* ... noort den waghenslach, **1680**, RAG-Me 185, 63v.

GROTE VOLAKKER <J13>: den *grooten volackere* noort tseeren straete suyt den volacker meersch, **1680**, RAG-Me 185, 89r.

HAAGSKEN: ant *haghekin*, **1481**, RAG-Vi 227, 8v.

HAAKBILKEN: 800 R. lants ... ghenaeamt *daeckbilcken* ... int gheweste daerment noemt toverpoucke by den halsbeerch, **1586**, RAG-Me 65, 75r.

HAGAARDEKEN <B 12>: een bulcxken over wedersijden van het hagaerts straetkin ghenaeamt het *hagaerdekin* comende west waert tot Jegens den lambr(ouck) gracht, **1680**, RAG-Me 185, 114v; een bulcxken lants genaemt het *Agaerdekin* noort hagaerts Bosch west den lambr. gracht oost het hagaerts straetkin, id, 120v.

HAGAERTS BOS <B 12-C 12>: voorbij *agaers bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 114r; het straetkin naer *hagaers bosch*, id, 114r; Jn *hagaerts bosch*, id, 120r/v.

HAGAERTS STRAATJE <B11-C12>: het *hagaerts straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 114v, 120v, 122v; *hagaers straetkin*, id, 122r/v; *agaerts straetkin*, id, 115r, 120r, 121r.

HAGELVELD: heet *thaghelvelt*, **1548**, RAG-Vi 256, 75r; --, **1616**, RAG-Vi 228, 84v.

HALF GEMET: een sticxken ghenaeemt *thalf ghemet*, **1559**, SAG-330/77, 62v; up den cautere ghenaeemt *thalf ghemet*, **1604**, SAG-330/126, 69v.

HALSBERG: over de strate jeghen den *alsbergh* ov(ere), **1421**, SAG-301/26-II, 49r; in den *halsberch*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 2v; toverpoucke daerment heet Inden *halsberch*, **1585**, RAG-Me 65, 48v; Jnden *halsberch*, id, 49r; den *halsbeerch*, id, 51r; toverpoucke by den *halsbeerch*, **1586**, RAG-Me 65, 75r; Inden *halsberch*, **1587**, RAG-Me 65, 77r; *halsenberch*, **1610**, RAG-Me 105, 92r, 102r; --, **1620**, SAG-330/135-II, 60r.

Zie ook *GOED TE HALSBERGE*.

HASSELT <Q15-R15>: an den brouc daerment heet de *asselt*, **1450**, SJKG-657, 99r.

HEBEKE: voer de hulst thenden der *hebeke*, **1422**, SAG-330/17, 364r.

HERONS BILK: ghenaeemt den *heronst bilck*, **1576**, RAG-AM 626, 112v; een stick zaeylant ghen(aem)t den *heeronstilck* groot een half bundere, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

HEILIGE-GEESTBILKSKEN 1 <Velde>: het *h(eyligh) g(ees)t Bulcxken*, west het voorgaende [Cocquytstuk], suyt het *h(eyligh) g(ees)t straetkin*, oost velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 162r; het *heylich geest straetkin*, id.

HEILIGE-GEESTBILKSKEN 2 <H9-J9>: (Stoktepoeke) het *h. geests bulcxken* ... noort het *h. geests straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 79v.

HEILIGE-GEESTSTRAATJE <H9-J10>: de leste partije vanden hooghen pael ... west aen het *h(eyligh) g(ees)t straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 20v; noort het *h(eyligh) geests straetkin*, id, 79v; suyt het *heylich geest straetkin*, id, 162r.

HEISBROEK 1 <R10-S10>: in den *ijsbrouck*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 26v; Int gheweste van durmen oost streckende den *eysten brouck*, **1606**, RAG-Me 105, 2r; den *eyssel brouck*, **1610**, RAG-Me 105, 88r; den **heynselen brouck*, id, 98r; den *heijsbroucq*, **1680**, RAG-Me 185, 39r/v;

HEISBROEK 2 <H4>: Eenens Meersch Jnden *neysbroucq* ... noort den traechele, **1680**, RAG-Me 185, 176r/v.

HEISTENDRIES <M15-N15>: Int hof teyste an den *driesch*, **1439**, SAG-330/22, 193r; staende an *heysten driesch*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 1v; *eystendriesch*, **1584**, RAG-

Me 65, 24v; *theyste anden driesch* binnen de prochie van meerendre, id, 24v; an *eijsten driesch*, **1584/1587**, RAG-Me 65, 31v/92v; *heysten driesch*, **1607**, RAG-Me 105, 8v; den *heijsten driesch*, **1680**, RAG-Me 185, 71v, 72r/v ev, 201v; *heysten driesch*, id, 72r/v, 73r/v ev.

HELFT <P15-Q15>: een partije ghenaeamt d' *helft* ende d' ander helft light op landegem noort het vlaenderlant suyt en west het broucqstraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 73r; eenen bulcq ghenaeamt *dhelft* ... west het vlaender lant, id, 59v.

HELFTWINNINGE <R10>: Jnden poucq meersch Jnde *helft winninge* ... noort de cale, **1680**, RAG-Me 185, 38v.

HELLE: mersschen Inde *helle* voor de loke, **1499**, SAG-330/41, 293r.

HELLEGAT <A12>: een bulcxken aende vierwesche genaemt het *hellegat* suyt de voorgaende [Schoondonk] west het tseeren straete noort het Agaerts straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 120r.

HEMELRIJK <N13>: viiiC roeden heete(n) *themelrike*, **1396**, SAG-330/10, 318v; *Hemelrijcq*, **1680**, RAG-Me 185, 62r.

HERTSHAGE <E5-F5>: een stic lants gheheeten ten *hersfelhaghe*, **1476**, SAG-330/33, 174r; een partye Lants ghenaeamt de *hertshaghe* commende metden noorthende opde strate die loopt van(de) durme naer de crusscalene, **1584**, RAG-Me 65, 27v; Inde *hertshage*, **1680**, RAG-Me 185, 182r, 183r/v; *hertshaghe*, id, 182v, 183v; *dhertshage*, id, 182r; d' *herts(h)age*, id, 182r, 183v.

HEULMEERS: zie *HOLMEERS*.

HEYLAERTS BILK: In *heylaerts bulc*, **1499**, SAG-330/41, 293r.

HOEK: vier ghemeten Lants gheheeten den *houck*, **1585**, RAG-Me 65, 52r; 800 roeden Lants gheheeten den *houck*, id, 52v.

HOF: een parcheele ghenaeamd *thof*, **1530**, SAG-330/50, 326r.

HOFSTEDE: iiiic r. ghenaeamt de *hofstede*, **1521**, SAG-301/76-II, 149v; een partije landts ghenaeamt d' **hosstuer*, **1619**, RAG-RvVI 988, 374r.

HOF te HEISTE: Int hof *teyste* anden driesch, **1439**, SAG-330/22, 193r.

HOGHE AKKER: daerment heedt Inden *hooghen ackere*, **1499**, SAG-330/41, 293r.

HOGHE BILK 1 <Overpoeke>: een parcheel Lants ghenaeamt den *hooghen bilck* ligghende achter den halsbeersch byden zwarten pael, **1585**, RAG-Me 65, 51r; een stick lants ghenompt den *hooghen bilck*, **1607**, RAG-Me 105, 7r; --, **1610**, RAG-Me 105, 98r.

HOGHE BILK 2 <L10>: den *hoogen bulcq*, suyt den Meerschcant, noort oostergem cauter, **1680**, RAG-Me 185, 29r; den *hooghenbulcq*, id, 28r/v, 29r, 30r/v.

HOGHE BILK 3 <F5-F6>: den *hooghen bulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 179r, 181v.

HOGHE HASSELT <Q15-R15>: den *hooghen* ende den nederen *asselt* ... suyt aen het broucq straetkin noort den blomme swijn, **1680**, RAG-Me 185, 59r.

HOGHE HULST <Overpoeke>: d'*hooge hulst* suyt de voorgaende [Meershulst] noort den papen bulcq, **1680**, RAG-Me 185, 61v; Jnde *hooge hulst*, id, 61v.

HOGHE PAAL <J9-K9>: op den *hooghen pael*, **1680**, RAG-Me 185, 20r/v, 21r; west den *hooghen pael*, id, 163r.

HOGHE STRAAT: an de *hooghe strate*, **1544**, SAG-330/62, 56v.

HOGHE VENNET <D10>: een boomboschken gheenaemt den *hooghe vent* ... ligghende up meldere cautere binnen de prochie van meerendre, **1584**, RAG-Me 65, 8r; een half ghemet Landts Inden *hooghen vendt*, **1619**, RAG-RvVl 988, 419r; een planterije Jnden vennet genaempt den *hooghen vennet* daer het vennestraetkin doorloopt, ... noort aen Meldere Cauterkin, **1680**, RAG-Me 185, 140r.

HOGHE VERMEERS <R13>: twee buelken gheheeten de *hooghe* ende de nede(re) *vermersch* In de vermersch... metten hende zuutwaert an den brouc daerment heet de asselt ende dnoorthende commende an de hooghe vermersch, **1450**, SJKG-657, 99r.

HOGHE WEG: up den *hoghen wech*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

HOLENSLAG: ten *hoele(n)slaghe*, **1439**, SAG-330/22, 193r; iiiic r. ter kerken daerment heedt ten *holenslaghe*, **1463**, SAG-330/29, 400v.

HOLMEERS <H7>: meersschen gheheeten de *oolmeersch*, **1563**, RAG-K/SMG 394, 72r; meersch gheheeten den *holmeersch* ... binnen de prochie van meerendre, **1593**, RAG-K/SMG 341, O; In d'*heulmeersch* oost het hulsten, suyt den lammers ackere, **1680**, RAG-Me 185, 169v; suyt d'*heulmeersch*, id, 173r.

HOOGTE <H2-J3>: *dhooghde*, **1680**, RAG-Me 185, 188v, 189r/v ev; d'*hooghde*, id, 188v, 189v.

HOSTIJNE: zie *WOESTIJNE*.

HOUWMEERS <B10-D11>: jn merrendere dat men heedt de *haû meersch*, **1569**, ARA-RSA 618/15, 50r; In merrendre dat men heedt de *haumersch*, **1571**, SAG-28/25/106, 49v; een partije meersch ende bulcq lant in *dhouw meersch* oost de cruijscale west het cauterkin, **1680**, RAG-Me 185, 113v; d'*houwmeersch*, id, 113v, 114r, 122r; *dhouwmeersch*, id, 114r, 121r; d'*houmeersch*, id, 120v, 121r.

HUISAKKER <R11>: *huushacker*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; up *huusackere*, **1427**, SAG-301/29, 124v; op den schaeckel genaempt den *huijsenackere* ... comende met eenen hoeck noort aenhet oost straekin, **1680**, RAG-Me 185, 50r.

HUL(LE)BOS <L11-M11>: ten *hulbossche*, **1438**, SAG-330/21, 380r; 25 roeden Lants Inden *hulbusch*, **1584**, RAG-Me 65, 5r; meersch ghe-naempt den *hullebus*, suyt de Cale, **1680**, RAG-Me 185, 28v.

HULGAT: voor *thulgate*, **1529**, SAG-330/50, 156v.

HULLE(N): Inde *hulle*, **1499**, SAG-330/41, 293r; in de *hullen*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 25v.

HULLEKEN <N7>: up *thulkin*, **1427**, SAG-301/29, 124v.

HULSBUCHT <Overpoeke>: de(n) *hulsbuchte*, **1376**, SAG-330/6, 52v; den *halssenbucht*, **1680**, RAG-Me 185, 56r.

Zie ook *ACHTERSTE & VOORSTE HULSBUCHT*.

HULST <Overpoeke>: in de *hulst*, **1400**, SAG-301/15-III, 66v; voer de *hulst* thenden der hebeke, **1422**, SAG-330/17, 364r; up den *hulst*, **1529**, SAG-330/50, 156v; in den *hulst*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 26r; de *hulst*, **1584**, RAG-Me 65, 25v; een stick Lants ghe-naemt de *hulst*, **1585**, RAG-Me 65, 47r; een parcheel Lants ghe-naemt den *hulst*, id, 51r; west d'*hulst*, **1680**, RAG-Me 185, 55r.

Zie ook *ACHTERSTE & VOORSTE HULST*.

HULSTBOS(SELKEN <H7>: te *hulst bussche*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v; te *hulsbussche*, **1548**, RAG-Vi 256, 62r; op het hulsten noort N Met den *hulstbosch*, oost den drijvers Meersch, **1680**, RAG-Me 185, 170r; het *hulstbosselken*, id, 169v.

HULSTEN <R11, R10-P10>: (Overpoeke) de *hulsten*, **1680**, RAG-Me 185, 46r; een partijeken lants daerment heet *dhulsten* oost de voorgaende [Vleesslage] suyt het oost straekin, id, 45v; suyt *dhulsten*, id, 36v, 45v, 46r/v; d'*hulsten*, id, 36v, 37r, 45v.

HULSTGAT <Overpoeke>: in de poucmersch voor *thulsgat*, **1476**, SAG-330/33, 174r.

HULSTHOEK: een stick Lants ghe-naemt den *hulsthouck*, **1585**, RAG-Me 65, 47r; Inden *hulsthouck*, **1608**, RAG-Me 105, 45r.

HULSTJE <J7>: (Velde) Int *hulstkin* ... in de prochie van meerende(re), **1422**, SAG-330/17, 364r; boven den *hulsekine*, **1429**, SAG-301/30, 64r; het *hulsten*, **1680**, RAG-Me 185, 166r/v, 169v, 170r.

HULSTMEERS <H16>: Jnden *hulstmeersch*, **1548**, RAG-Vi 256, 62r; Inden *hulstmeersch*, **1616**, RAG-Vi 228, 66v; mersch ghe-naempt de *hulstmersch*, **1619**, RAG-RvVI 988, 374r; een hoeckigge weede ende Meersch daerment heet *dhulstmeersch* ...

oost de cale comende metten westen tot in het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 92v; d'*hulst Meersch* noort de voorn. [Hulstmeers] oost de cale suyt ende west int ghescheet jeghens de prochie van landeghem, id, 92v.

HUURMANS BOS: een half ghemet bosch gheheeten *huermans bosch*, **1585**, RAG-Me 65, 51r.

IMBEEKBILKSKEN: ghe-naempt het *imbeckbulcxken*, **1576**, RAG-AM 626, 112v; een ghemet zaeylant ghe-naemt het *Imbeekbilxken*, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

JOANNE WEGGENS STEDE <N7>: *Joanneweggens stede* ende den bosch bulcq ... west tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 11v.

JOANNEKENS STEDE <P6>: een partijeken lants ghe-naempt *Joannekens stede* suyt de bosch straete, oost het ghescheet vande prochie van lovendeghem, **1680**, RAG-Me 185, 1r.

JONGELING(EN) <Durmen>: een partye Lants ghe-naemt t*Jonghelinck*, **1584**, RAG-Me 65, 27v; aen het wintgat Meersch onder meersch ende lant genampt de **tongelinghen* ... noort den leij baerme, suyt de straete, **1680**, RAG-Me 185, 186r.

's JONKHEREN BILK: in *sionchee(re)n beelc*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

's JONKHEREN MEERS: in *sionchee(ren) meersch*, **1463**, SAG-330/29, 400v.

CAESMANS BILK: een sticken Lants ghe-naemt den *caesmansbilck*, **1584**, RAG-Me 65, 21v.

KALE(NE): an de *Calewe*, **1376**, SAG-330/6, 52v; an de *caelne*, **1438**, SAG-330/21, 380r; de *caelne*, **1439**, SAG-301/35, 135r, 194v; de *caelne(n)*, id; up de *caelne*, **1584**, SAG-330/101, 432r; de *calene*, **1584**, SAG-330/102, 44r; bi der *calne*, ande *calene*, **1585**, RAG-Me 65, 48r, 52r/v; de *calene*, **1586**, RAG-Me 65, 73v; --, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1616**, RAG-Vi 228, 84r; *caelene*, **1619**, RAG-RvVI 988, 374r; suyt de *cale*, **1680**, RAG-Me 185, 26v, 27r/v ev, 69r ev.

KALENEMEERS <L12>: eenen meersch ghe-naempt den *callaine meersch* suyt de cale, **1680**, RAG-Me 185, 77r.

CALLE TAETS' BILK: *calle(n) taetsbeelc*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

KALVERBILK <R10-R11>: In den *calve(re)n bulc*, **1529**, SAG-330/50, 156v; een weede In den *Calver bulcq* noort den poucqmeersch suyt d'*hulsten*, **1680**, RAG-Me 185, 39v; den *calverenbulcq* meersch, id, 37r.

KAPELLESTUK <J13>: het *cappelle stucq* daer de Cappelle op staet suyt tseeren straete west den slach plat voor den meulen, **1680**, RAG-Me 185, 88r.

KAPELRIE: dlant ende mersch gheheeten de *capelrie*, **1476**, SAG-330/33, 174v.

KAPELRIEGOED: al ooc gheheeten *capelrie goed*, **1476**, SAG-330/33, 174v.

CAPKINS HOFSTEDE <E8-F9>: neffens *capkins hofstede*, **1544**, SAG-330/62, 56v; Eenen houckiggen bulcq ghenaeamt *capken oste* ... suyt het breemeersch straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 149v; op Meldere Cauter daerment heet *capken oste*, suyt den slach, west het boon bosselken, id, 146v.

KAPMEERS <N10-P10>: in den *capmeersch* ... suyt de cale, **1680**, RAG-Me 185, 26v, 27r; suyt den *cap meersch*, id, 26r.

CAPRICX DONK: zeker stick Lants ghenaeamt *Capricx donck* ghelegghen Inden halsenberch bijde roo poorte, **1610**, RAG-Me 105, 92r.

KAPT: In de *capt*, **1463**, SAG-330/29, 400v; maeymeersch Inde *capt* ... zuyt de calene, **1608**, RAG-Me 105, 21v.

KATTENGRACHT <F11>: up de *cattegracht*, **1584**, SAG-330/102, 44r; een stick Lants ghenaeamt de *cattegracht* ... oost den keerckwech, **1584**, RAG-Me 65, 20v; een half ghemet cauters ghenaeamt de *cattegracht*, **1609**, RAG-Me 105, 34r; opden cauter ghenaeamt *catten gracht* comende met een dreve op de suijsijde genaemt de lange dreve, **1680**, RAG-Me 185, 129r; op *catten gracht* ... west op de Breewee, id, 129v, 130r.

KEELBILK <F13>: den *keelbulcq* west de voorgaende ende aenden root put oost N met den keelbosch, **1680**, RAG-Me 185, 106v; den *keelbulcq* onder bosch ende landt suyt het voorgaende [Keelbilk] noort den papenbulcq, id.

KEELBOS <F13>: den *keellbosch*, **1680**, RAG-Me 185, 104v, 105v ev.

KEELVELD <Overbroek>: suyt het *keelvelt*, **1680**, RAG-Me 185, 106r.

KEIRSTENSTEDE <Velde>: een bulcxken voor het hof genaemt de *keirstenstede* ... oost aen het lantstraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 139v.

KELE <Overbroek>: vier hondert r. lants ghen(aem)t de *kele*, **1609**, RAG-Me 105, 34v; bosch ghen(aem)pt de *kele*, **1626**, SAG-330/138, 150r; een partije lants over de *kele* ... noort den keel bosch, **1680**, RAG-Me 185, 104v.

KERKAKKER <K11-K12>: in *k(er)cacker*, **1376**, SAG-330/6, 52v; up den *kercackere*, **1495**, SAG-301/63-II, 28v; (Stoktepoeke) den *kercken ackere* noort plat voor de kercq van meerentre oost Oostergem cauter, **1680**, RAG-Me 185, 78r; noort den *kercken ackere* west tseeren straete suyt de cale aen de steenen brugge, id, 77v; den *kercqackere*, **1680**, RAG-Me 185, 78r; den *kerckackere*, id, 30v.

KERKENBRUGSTOK: anden *keercken bruch stoc*, **1584**, RAG-Me 65, 28v.

KERKENSTUK <L9-L10>: op oosterghem cauter daer den waghenslach doorcompt ghenaeamt het *kercken stucq*, **1680**, RAG-Me 185, 22r.

KERKSKEN <P12>: eenen drijbecq ghenaeamt het *kercxken* ... suyt den pont slach, **1680**, RAG-Me 185, 66r; west aende vierweesche ... suyt een partijeken lants ghenaeamt het *kercxken*, id.

KERKWEG <H6-J11>: oost den *kerckwech*, **1583**, RAG-Me 65, 20v; west den *kerckwech*, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1610**, RAG-Me 105, 88r; over den *kerckwegh*, **1680**, RAG-Me 185, 20v; den *kerck wegh*, id, 21r; oost den *kercq wegh*, id, 162v.

KERSELARE <K10>: op oosterghem cauter ghenaeamt den *kerssellare* ... noort N met het neer ghemet, **1680**, RAG-Me 185, 19v; op oosterghem cauter daerment heet den *kerssellare*, id, 21v; *kersselare*, id, 19v, 20r; *kerssellare*, id, 20r/v.

CLAEYS MAENHAUTS STEDEKEN: 240 r. landts ... ghenaeamt *Claeys maenhaut stedeken* oost sheeren straete, **1611**, RAG-Me 105, 107r.

KLEINE AAPT <S15>: ghenaeamt den *cleenen *abt*, **1604**, SAG-330/126, 69v.

KLEINE BIESDONK <B6-C7>: Jnden *cleynen biesdoncq*, **1680**, RAG-Me 185, 156r.

KLEIN BILKSKEN: genaemt het *cleen bilxkin*, **1584**, SAG-330/101, 432r.

KLEINE BRAND <C9>: eenen meersch ghenaeamt den *Cleenen brandt* ... west de cruyscale, oost waert de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 147v; ghenaeamt den *Cleynen brandt*, id; den *Cleenen brant*, id.

KLEIN DURMKEN: mersschen Int *cleen duerremken*, **1499**, SAG-330/41, 293r; over *tleen dueremken*, id.

KLEINE GEMETINS MEERS <L12>: den *cleenen ghemetins meersch*, noort de voorgaende [Grote Gemetins Meers], suyt de cale, **1680**, RAG-Me 185, 31r.

KLEIN HEMELRIJK <N13>: noort den bijvancq ende den langenackere oost suyt ende west het selve goet genaemt *cleijn hemelrijcq*, **1680**, RAG-Me 185, 71v.

KLEIN(E) MOSTJEN(S) <J7>: het *cleijn Moosten* daer den put aenlight ... n. de voorhaghe ende den grooten Most, **1680**, RAG-Me 185, 165r; Jnde *cleijne Moostins* ... noort den grooten Moost, oost den papen dam, id, 165v; den *Cleynen Most*, id, 166v.

KLEINE TARWEMEERSBILK <G7-H7>: den *Cleynen taruenmeersch bulcq* ... oost den grooten taruenbulcq, **1680**, RAG-Me 185, 169v.

KLEINE VIERWEEGSE <Overpoeke>: de *Cleyne vierweesche* oost de voorgaende [Grote Vierweegse] noort den waghenslach, **1680**, RAG-Me 185, 63v.

KLEIN VOLLAERDEKEN <J14>: het *cleijn volhaerdeken* suyt de voorgaende [Volhaerts Meers] oost het drefkin, **1680**, RAG-Me 185, 89r.

KLEINE WEREKILK <C13-D13>: toverbrouck anden zuutcant vanden *cleemwerrebilck*, **1584**, RAG-Me 65, 36v.

CLOUTS BILKEN <Q15-Q16>: de *Cloutsbulcken* noort de voorg. [Driebilk] suyt aen het broucq straetkin int gescheet vande prochie van landegem, **1680**, RAG-Me 185, 59v.

COBBAERTS BILK: *cobbaerts beelc*, **1376**, SAG-330/6, 52r; Inden *cobbaerts beelc*, **1438**, SAG-330/21, 380r; In **colpaerts belsch*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v; In *Cobbaerts bulc*, **1548**, RAG-Vi 256, 62r; In *cobbaerts bulck*, **1616**, RAG-Vi 228, 66v.

COBBAERT(S) MEERS <Overbroek>: den *cobbaert meersch* ... oost de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 109r; den *cobbaert meersch* suyt het voorgaende [Cobbaerts Meers] oost de cruijscale, id, 109v.

COCQUYTSTUK <H9>: ghenampt het *cocquytstucq* ... suyt het h(eyligh) g(ees)t straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 162r.

KOEDREEFKEN <R11>: eenen bulcq genaemtp de vogelare ... west het *coe drefkin*, **1680**, RAG-Me 185, 45r; het voorn. *coe drefken*, id, 45v.

COES: twee bunderen gheheeten den *coes*, **1548**, RAG-Vi 256, 68r; meersch gheheeten den *coes*, id, 70v; de meersch gheheeten den *coes* ter poucken groot twee bunderen, **1616**, RAG-Vi 228, 76r; vanden meersch gheheeten den *coes*, id, 78r.

KOEVOORDE <C6-D6>: boven den *coevoert*, **1489**, SAG-330/38, 170r; twee bulckxkens neffens malcanderen ghenampt den **coevoet* oost het straetkin vanden rycken plas ... noort het petendoncq straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 154v.

COKAART <B10>: een partcheel ghenampt den *cokaert*, **1543**, SAG-330/61, 12v; In merrendre dat men heedt den *cokaert*, **1571**, SAG-28/25/106, 49r; den *cokaert*, id, 52r; --, **1572**, SAG-28/25/106, 45r; een bulcxken Inden *Cokaert*, **1680**, RAG-Me 185, 124r; een partije gheweet Inden *Cokaert* ... noort int gescheet vande prochie van Hansbeke, id; eenen meersch bulcq Inden *Cokaert*, id.

COPERINS DONK: de *coprindonc*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; twee buelken een gheheeten aechte(n) beelc ende dandere *coperins donc*, **1450**, SJKG-657, 99r; Inden *copdonc*, **1529**, SAG-330/50, 156v.

KORTE BROEK: twee ghemeten meersschen ghenampt den *Curtenbrouck*, **1608**, RAG-Me 65, 21v.

KORTE DAM <A11-B11>: den *corten dam* ... noort over de beke west het lants straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 123v; den *Corten dam*, id, 123r.

KORTE VORE <G11>: op den Meulen cauter met een stucq lants ghe-naempt de *corte voore* ... oost het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 83v.

KOSTERIJELAND <J9>: het *costerye landt* op den hooghen pael, **1680**, RAG-Me 185, 20r.

's COSTERS BILKSKEN <Velde>: een alf bunder ghe-naempt *scostere bulxkin* metten Ravestick, **1584**, SAG-330/102, 44r; op Meldere Cauter boven het tschraven stucq ... suyt de vennet ... ghe-naempt het t'*Costers bulcxken*, **1680**, RAG-Me 185, 145r.

COSTERS STUK <Velde>: het *coster stuck*, **1680**, RAG-Me 185, 145r.

KOUTER: up de *cautere*, **1461**, SAG-330/29, 105v; up den *cautere*, **1529**, SAG-330/50, 156v; up den *Cautre* boven der most, **1533**, RAG-RvVI 961, 2v; den *cautere*, **1604**, SAG-330/126, 69v; an den *cauter* palende, **1607**, RAG-Me 105, 8v.

KOUTERGAT 1 <L11>: noort aen het *cautergat*, **1680**, RAG-Me 185, 110v; Jnt *gat van het cauterkin*, id, 112r; oost het *cautergat* vanden langen ackere, id, 68v.

KOUTERGAT 2 <M12>: op meldere cauterkin gheleghen Jnt *cauter gat* daer den slach lancx westwaert compt ende eenen anderen waghenslach dweirs doorcompt ... noort aende sant vleuge, **1680**, RAG-Me 185, 138r.

KOUTERKEN <B12-C13>: het *cauterken*, **1619**, RAG-RvVI 988, 373r.

KOUTERSTRAATJE <H12-J13, M12>: het *cauter straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 68r, 81v.

KOUTERWEG <Velde>: west den *cauter wegh*, **1680**, RAG-Me 185, 142v; op Meldere Cauterkin oost den *Cauter wegh*, id.

KRAAIENEKE <M9-N9>: te *Crayen heecke*, **1359**, SAG-330/2, 295v; te *Craye(n) heecke*, **1376**, SAG-330/6, 52v; hondert Roeden Lants ghe-naemt *craeieneecke* up oosterghem cautere, **1587**, RAG-Me 65, 93r; ghe-naempt het *craeyen eecke* west de voorgaende [Stuijvenbilksken], suyt het drefken, **1680**, RAG-Me 185, 25r; t'*craeijenleecke*, id, 25r/v, 29v; *crayenleecke*, id, 25r, 29r.

CRAPPROEN(S) <H11>: op de(n) *Crapproen*, **1680**, RAG-Me 185, 80v; op de *crappoens*, id, 80r, 81r; op de *crapproens*, id, 80v, 81r.

KREKELHULLE <Velde>: op Meldere Cauterkin daerment heet de *krekelhulle*, **1680**, RAG-Me 185, 135r/v.

KRISSTUK: een p(ar)cheel lants ghe-naemt het *crijstick* Int gheweste daerment noemt oostackere, **1587**, RAG-Me 65, 96v; een half bunder Lants up oosterghem cautere ghe-naempt *crijsstick*, **1609**, RAG-Me 105, 33r.

KROMME KALENE: in meerendre de *Cromme calne*, **1376**, SAG-330/6, 52v; ter *crommer calne*, **1438**, SAG-330/21, 380r.

KRUISBILK <L10>: den *cruijsbulcq*, oost den hoogen bulcq, **1680**, RAG-Me 185, 30v.

KRUISKALENE: de *cruuscalene*, **1439**, SAG-301/35, 135r; de *cruuskaelne*, id, 194v; de *caelene*, **1548**, RAG-Vi 256, 63r; in merrendere hendende up de *cruuscalene*, **1571**, SAG-28/25/106, 45r; --, **1572**, SAG-28/25/106, 37r; de *cruuskaelne*, id, 194v; de *cruyskaelne*, **1584**, SAG-330/101, 432v; van(de) durme naer de *cruuscalene*, **1584**, RAG-Me 65, 27v, 59r; de *cruuscalene*, **1606**, RAG-Me 105, 1v; *tcruuscalentken*, **1609**, RAG-Me 105, 34r; de *cruuscale*, **1610**, RAG-Me 65, 75r; de *cruijscalene*, **1616**, RAG-Vi 228, 78r; de *cruyslcale*, **1680**, RAG-Me 185, 84r, 85v ev; *Cruijscale*, id, 87r, 88r ev; de *cale*, id, 126v.

KRUISSTUK(KEN) <Velde>: op het *cruijstucq* ... noort den voetwegh, **1680**, RAG-Me 185, 160v; De *Cruijstucken*, id, 161r; de *cruystucken*, id, 162v.

KWADE DRIES <N14-P14>: Int gheweste van bachten stoet ghehaempt den *quaden driesch*, **1607**, RAG-Me 105, 12r; den *quaden driesch* noort de voorgaende [Achterste Hulst], **1680**, RAG-Me 185, 61v; den *quaeden driesch*, id, 61v, 62r, 72v.

KWAAD GEMET: een ghemet cauters ghehaempt *quaet ghemet*, **1609**, RAG-Me 105, 33v.

KWADE POEL/PLAS <C13>: up den *quaden poul*, **1499**, SAG-330/41, 293r; aenden *quaeden poel*, **1680**, RAG-Me 185, 119r; een bulcxken aenden *quaeden plas*, id.

LAAIMEERS: een meersch ghehaemt de *Laeymeersch*, **1585**, RAG-Me 65, 59r; Jnde *laeymeersch* west de *cruuscalene* oost muelenackere, id.

LAMBEKE 1: in de *lambeke*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 16r, 20v, 40v; inde *Lambeke* te merrendre, **1571**, SAG-28/7/31, 57r; --, **1577**, SAG-28/44/185, 19v; in *Lambeke*, **1585**, RAG-Me 65, 39v; Int gheweste daerment naempt de *Lambeke*, **1607**, RAG-Me 105, 13v; *lambeke*, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 187r, 188r ev.

LAMBEKE 2: een partye meersschen ghehaemt de *Lambeken*, **1584**, RAG-Me 65, 28r; meersch ghehaemt de *Lambeeke*, **1587**, RAG-Me 65, 76v, 94v.

LAMBEKEDREEFKEN: het *lambecq drefken*, **1680**, RAG-Me 185, 197r.

LAMBEKEGAT: het *lambeck gat*, **1680**, RAG-Me 185, 4r.

LAMBEKEKALENE: op **Lantbeke calene*, **1584**, RAG-Me 65, 26r.

LAMBEKESTRAATJE <M3-N6>: het *lambecq straetken*, **1680**, RAG-Me 185, 2r, 4r/v; het *lambeck straetken*, id, 4r; het *lambecq straetkin*, id, 4v, 191r, 197r.

LAMBEKEVELD: hoofdende hant **Lambesch velt*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; metten oosthende an *tlambecvelt*, **1548**, RAG-Vi 256, 73r; *dlantbeecx velt*, **1584**, SAG-330/101, 432r; het *Lambeecvelt*, id, 432v; het *lambeecvelt*, **1616**, RAG-Vi 228, 82r.

LAMBROEK <L5>: daerment heet up den *lambrech*, **1427**, SAG-330/19, 109v; daerment heedt *lambrouck*, **1571**, SAG-28/25/106, 49r; *lambrouck*, **1572**, SAG-28/25/106, 42r; op *Lambrouck*, **1585**, RAG-Me 65, 61v; landts ghenaeemt de *Lambrouck*, **1619**, RAG-RvVI 988, 374r; een partije lants ende meersch, noort den traechele ... ghenaeemt den *langhenbroucq*, **1680**, RAG-Me 185, 6v; den *langenbroucq*, id, 6r, 7r.

LAMBROEKGRACHT <D15-G16>: den *lambroucq gracht*, **1680**, RAG-Me 185, 98r, 99r, 115r/v; den *lambrouck gracht*, id, 115v.

LAMMEKEN <K13>: ghenaeemt het *lammeken* west tseeren straete aende steenen brugge noort de cale, **1680**, RAG-Me 185, 76r.

LAMMENS AKKER <J7>: up *La(m)mens hackere*, **1533**, RAG-RvVI 961, 2v; *lammers ackere*, **1680**, RAG-Me 185, 166r/v ev.

LANGE AKKER <Overpoeke>: den *langhe(n) acker*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; den *langhen ackere*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; --, **1427**, SAG-301/29, 124v; --, **1521**, SAG-301/76-II, 149v; --, **1559**, SAG-330/77, 62v; den *lancken ackere*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 5v; den *langhen ackere*, **1584**, RAG-Me 65, 8r, 23v; --, **1585**, RAG-Me 65, 49r; --, **1604**, SAG-330/126, 69v; --, **1606**, SAG-330/128, 43r; --, **1610**, RAG-Me 65, 86v; --, **1619**, RAG-RvVI 988, 375r; den *lang(h)en ackere*, **1680**, RAG-Me 185, 62r/v, 64r/v ev.

LANGE BILK 1 <L5-M5, N7-P7>: den *langhen bulcq* ... west het drefken... met een bijl tot op den waterloop int ghescheet vande prochie, **1680**, RAG-Me 185, 13v.

LANGE BILK 2 <Q13, Q15>: den *langhen beelc*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; een stick lants ghenaeemt den *langhen bilck* ... Int gheweste van overpoucke, **1610**, RAG-Me 105, 86v; den *langhen bulcq* oost de voorgaende [Hoge en Nedere Asselt] suyt aen het broucq straetkin int ghescheet vande prochie van landegem, **1680**, RAG-Me 185, 59r.

LANG BILKSKEN 1 <Q13>: (Overpoeke) het *lancq bulcxken* west de voorgaende [Lang Stuk] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 55v.

LANG BILKSKEN 2 <L5-M5>: het *lancq bulcxken* comende met een deel meersch noort opden traechele, **1680**, RAG-Me 185, 7r; met *lancq bulcxken* ... suyt de volgende [Lange Bilk], id, 13v.

LANG DONKBILKSKEN <R14>: genaemt het *lanq doncq bulcxken* oost de voorgaende [Donkt] west den blomme swijn bosch, **1680**, RAG-Me 185, 56v.

LANGE DREVE <F11-G11>: den catten gracht comende met een dreve op de suijsijde genaemt de *lange dreve*, **1680**, RAG-Me 185, 129r.

LANG GEMET <L9>: het *lancq ghemet* op oosterghem cauter oost het voorgaende [Steenstukken], noort velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 18v; het *lancq ghemet*, id, 22r.

LANGE MEERS <K4-K5>: een partie meersch Inden *Lanckmeersch*, **1586**, RAG-Me 65, 65v; *lancgmeersch*, **1680**, RAG-Me 185, 8r; *lancqmeersch*, id, 175r/v.

LANGE MOORTELT: up *lancmoortere*, **1439**, SAG-330/22, 193r.

LANGE MUNTE <K4-L4>: de *langemunte* comende suyt lancx den leybaerne, **1680**, RAG-Me 185, 193v; *langhemunte*, id, 193r; *lange munte*, id, 193r/v.

LANGE NIEUWMEERS <P5>: een leen ghenampt den *langhen nieuwmeeersch*, suyt den Mey bosch aende dreve, **1680**, RAG-Me 185, 3v.

LANG STRAATJE <Velde>: up meldere an *tlanghe straetken*, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1610**, RAG-Me 105, 88r; het *lancq straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 159v.

LANG STUK 1 <H12-J12>: op muelen ackere ghenampt het *langhe stick* ... west de laeymeersch, **1585**, RAG-Me 65, 59r; *tlanghe stick*, **1608**, RAG-Me 105, 45r.

LANG STUK 2 <Q13>: het *lancq stucq* west de voorgaende [Voorste Veermeersch] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 55v.

LANG STUK 3 <G11>: op den meulen cauter met het *lancq stucq*, **1680**, RAG-Me 185, 84r.

LANG STUK 4 <D15-E15>: het *lancq stucq* ... suyt int gescheet vande prochie van landeghem, **1680**, RAG-Me 185, 101r.

LANG STUK 5 <Velde>: het *lancq stucq* op Melder Cauterkin ... noort het breemeersch straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 146r; op velt acker ghenampt het *lancq stucq* west de cruystucken, oost den kercq wegh, id, 162v.

LANGE STUKKEN <Staak te Poeke>: een meerschelkin beneden de *langestucken* suyt ende west de cruys cale, **1680**, RAG-Me 185, 84r.

LANGE VOREN: een stick Lants ghenampt de *lange vooren*, **1584**, RAG-Me 65, 5r; op oostackere ghenampt de *langhe vueren*, id, 36v.

LANGENBROEK: zie *LAMBROEK*.

LAVAALBOS <G14>: eenen bosch van audts ghenampt den **Lanael bosch*, **1619**, RAG-RvVI 988, 402r; eenen bosch inden *lavaelbosch* ... oost het reijgers velt, **1680**, RAG-Me 185, 94v; *Lavaelbosch*, id, 96r.

LAVAALGOED: deel van den *lavael goed* te meerendere, **1445**, SAG-301/38, 159r.

LAVAALMEERS: mersch ghen. den **lanael mersch*, **1619**, RAG-RvVI 988, 418r.

LEEN 1 <L9>: op oosterghem Cauter ghe-naempt het *leen* daer den slach doorcompt west de voorn. [Suttermans Bilk], **1680**, RAG-Me 185, 22r.

LEEN 2 <L12>: een partije bulcqlant ende gheweet ... noort de cale suyt tseeren straete ... genaempt het *Leen*, **1680**, RAG-Me 185, 76v.

LEENTJENS <D11-E11>: een meerschelkin daerment heet de *leentins* ... west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 126v; een meersch(elkin) Jnde *leentins*, id, 126v, 127v.

LEENTJENS MEERS <D11-E11>: Jn *leentins meersch* ... west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 127v, 128r.

LEEUWAERTS BILK <G6>: den *leeuwaerts bilck*, **1607**, RAG-Me 105, 7r; --, **1610**, RAG-Me 105, 98r; *leeuwaerts bulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 178r, 181v.

LEIBERM <B5-P4>: den *leybaerme* over wedersyden vande vaert midtsgr. de vaert tsamen 55 gemeten, **1680**, RAG-Me 185, 186v; noort den leyborm, suyt de cruijscale, id, 151v; den *leijlborme*, id, 152r, 154r, 175r, 184r ev; den *leijboerme*, id, 176v; den *leijlbaerme*, id, 175r/v, 185v, 186r/v ev; *leybarme*, id, 185r, 186v.

LEIE: het Rodet metten zuuthende up de *leye*, **1584**, SAG-330/101, 432r.

LEKE: up de *leke*, **1463**, SAG-330/29, 400v.

LESIE <B9>: eenen meersch genaempt de *lesie* oost de cruijscale suyt oost de beke liggende dese partije int gescheet vande prochie van hansbeke ende meerentre, **1680**, RAG-Me 185, 124r; de *lesie*, id, 124v.

LIEVENS GEMET: *lievins ghemet*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

LIEVENTAETS' STEDE: *liev(en) taets stede* den hau van drien jaren, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

LIJNKENS STUK: p(ar)tye ... ghe-naempt *lijnckens stick*, **1576**, RAG-AM 626, 114v.

LOBBENS BILKSKEN <Velde>: een bulcxken lant beneden den venet ... ghe-naempt *lobbens bulcxken*, **1680**, RAG-Me 185, 127r.

LOCHTINGEN 1 <Staak te Poeke>: op Meulen cauter een stucq met een bijl bachten de *lochtingen* oost de voorschr. *lochtingen* ende het voetwegelken suyt op den slach comende van de kercq op den meulen, **1680**, RAG-Me 185, 82v.

LOCHTINGEN 2 <Durmen>: *lochtingen* beneden Meldere Cauterkin, **1680**, RAG-Me 185, 180r; inden veltbosch ... suyt de *lochtingen*, id, 181r.

LOGIER: Inden hulsthouch een ghemet lants gheheeten den *logier*, **1608**, RAG-Me 105, 45r.

LOGIERKEN <Overbroek>: een bulcxken genaempt *losierkin* noort ende west het drefken, **1680**, RAG-Me 185, 94r.

LOONAKKER: den *loonackere*, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

LOONBROEK: *Loonbrouck*, **1586**, RAG-Me 65, 84v.

LOOP <C11>: een stucq lants ghenaept den *loop* suyt ende west aen het straetkin aen hagaerts bosch oost d'houmeersch, **1680**, RAG-Me 185, 120v; den *loop*, id, 121r.

LUISMEERS <F12-G12>: den *luijsmeersch* ... west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 84r/v; Jnden *luijsmeersch* oost den Meulen cauter west de cruyscale, id, 85v; *luijsmeersch*, id, 84v, 85r.

LUIZENSTUK <K8>: het *luijsen stucq* op velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 163v.

MAALMEERS <M10>: Jnden *Maelmeersch* ... suyt de cale, **1680**, RAG-Me 185, 27v; de(n) *maelmeersch*, id, 27v, 28r.

MAALSTRAATJE <N8-N9>: op den ommekeer van t'*Mael straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 14r; het *Maelstraetkin*, id, 14v, 25v.

MALE <M10>: 200 Roeden Lants gheheeten Inde *mael(e)*, **1585**, RAG-Me 65, 39v.

MEERSBILK(EN) <E12>: den *meersch bulcq* ... noort den waermoes meersch suyt Bachten Bossche, **1680**, RAG-Me 185, 123r; den *meersch bulcq*, id, 122r; de *Meersch bulcken*, id, 113r.

MEERSDAM: den *meerschdam* ghelegghen over durmen brugghe in meerrendre, **1595**, SAG-330/116, 115v.

MEERSGAT <N9-P9>: aen het *Meersch gat* op den ommekeer van t'*Mael straetkin* ... oost den waterloop int ghescheet vande prochie, **1680**, RAG-Me 185, 14r.

MEERSHUL <P14>: den *Meerschul* nu Elschbosch oost de voorgaende [Driebilksken] suyt d'oost stijne, **1680**, RAG-Me 185, 61r; een bulcxken ghenaept den **Meerschulst* oost de voorgaende [Meershul] suyt d'oostijne, id, 61r.

MEERSKANT <N9>: den *Meersch|cant*, **1680**, RAG-Me 185, 25v ev, 85r/v, 86r ev.

MEIBOS <P6>: den *meybosch*, **1548**, RAG-Vi 256, 66r; --, **1616**, RAG-Vi 228, 73r; eenen bulcq genaempt den *Meijbosch* ... suyt de bosch straete, **1680**, RAG-Me 185, 1v; den *Mey bosch*, id, 3r.

's MEIERS <J11>: iii bunder ... dwelcke es gheheeten *smeyers* bachten der kercken te meerendre, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; bachten der kercken van meerendre gheheeten *smeyers* met allen den huusinghen wallen singhelen bogaerden ende dreve, **1548**, RAG-Vi 256, 76r; *smeyers* bachten der kercke, id, 68r; gheheeten *smeyers*, met alle de huusinghen, wallen, singhelen, bogaerden ende dreve groot een bundere, west de priesteraije van Meerendre, **1616**, RAG-Vi 228, 75r; *smeyers* bachten der kercke, id, 76r.

MELDERAKKER <Velde>: up *melder ackere*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 12r.

MELDERE <Velde>: thenden *meldene*, **1582**, SAG-330/99, 401r; up den *meldere*, **1584**, SAG-330/101, 432r; *Meldere*, **1584**, RAG-Me 65, 28r; --, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1608**, RAG-Me 105, 23r; --, **1609/1610**, RAG-Me 105, 34v/88r.

Zie ook OVERMELDERE.

MELDEREKOUTER <F8-G10>: up *melde(re) cautre*, **1485**, SAG-330/37, 140r; *meldere cautere*, **1584**, RAG-Me 65, 8r, 28r; --, **1585**, RAG-Me 65, 48r; *Meldere Cauter*, **1680**, RAG-Me 185, 145v, 146v, 147r; *Melder Cauter*, id, 146r/v.

MELDEREKOUTERKEN <F8-G10>: *meldere cauterken*, **1680**, RAG-Me 185, 125v, 134v ev; *Meldere cauterkin*, id, 134v, 135r/v ev; het *cauterkin*, id, 135r, 141r/v ev.

MELDEREKOUTERSTRAATJE <Durmen>: Aen *Meldere Cauterstraetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 179r.

MERELBILKEN/MERELSTUKKEN <S13>: twee bulcken neffens Malcanderen ghenaeempt de *Merelbulcken* gheseijt Merelstukken suyt het voorgaende [Stoppelbilksken] oost de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 53v.

MERENDREE: *Merendra*, **966**, GY-TW, 688 (Dipl.Belg, 230); *Merendra*, *Merendre*, **1019-1030**, GY-TW, 688 (id, 248); *merendre*, **1171**, KAD-Cart.C, 21r (**1171** kop.ca. **1175**, GY-TW, 688); --, **1190**, GY-TW, 688 (RAG-SP, O); --, **1190**, KAD-Cart.D, 4r; --, **1190**, KAD-Cart.C, 31v; --, ca. **1200**, GY-TW, 688 (RAG-SB, O); *Merendra*, **1206**, GY-TW, 688 (BAB-Sint-Donaas); --, **1214**, GY-TW, 688 (SeB-ATD 527); --, **1215**, GY-TW, 688 (ADL-59 H 29/125); --, **1219**, GY-TW, 688 (SeB-AEe 6); --, **1219**, GY-TW, 688 (RAB-BLO 6687); *merendre*, **1219**, GY-TW, 688 (RAB-BLO 6686); --, **1234**, RAG-NB, O; --, **1236**, KAD-Cart.D, 210r; --, **1271**, KAD-Cart.D, 19v, 20r; --, **1286**, RAG-SP 125, 74r; *merendere*, **1294**, RAG-K/SN, O; *merendre*, **1295**, RAG-SB/R 31d, 11r; --, ca. **1300**, RAG-SB/K 2306, 32v; *marende*, **1330-31**, RAG-StV14691, 17v; *meerendre*, **1350**, SAG-301/1, 15bis; *merendre*, **1350**, SAG-301/1, 63v; --, **1352**, SAG-301/1, 155v; *meerendre*, **1357**, SAG-330/1, 160v; *merrendre*, **1358**, SAG-301/1, 201v; *merendre*, **1359**, SAG-330/2, 289v; *meerendre*, ca. **1360**, RAG-SB/R 43, 40r; --, **1368**, SAG-301/3, 9r; --, **1370**, SJKG-647, 16r; --, **1376**, SAG-330/6, 30r, 52v; --, **1377**, SAG-301/6, 32r; --, **1397**, SAG-330/10, 318v; --, **1401**, SAG-330/12, 122r; --, **1401**, SAG-301/16, 22r; --, **1402**, SAG-301/16, 72v; *meerendere*, **1403**, SAG-301/17, 37v; *merend-ere*, **1405**, SAG-301/18, 71r; *meerendere*, **1408**, SAG-330/14, 88r; --, **1409**, SAG-301/20, 42v; --, **1410**, SAG-330/14, 279v; --, **1412**, SAG-330/15, 64r; --, **1416**, SAG-301/

23-II, 136r; *meerendre*, **1418**, SAG-301/25, 58v; --, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; *meeren-de(re)*, **1422**, SAG-330/17, 364r; *meerendre*, **1427**, SAG-301/29, 124v; *meerendere*, **1428**, SAG-301/29-II, 70v, 79v, 103v; --, **1429**, SAG-301/30, 64r; *meerendre*, **1433**, RAG-SV, O; *merrendere*, **1435**, SAG-301/33, 100r; *Merendree*, **1438**, SAG-301/34-II, 107r; --, **1438**, SAG-301/35, 49v; *merenderee/merendere*, **1439**, SAG-301/35, 135r/194v; *meerendre*, **1439**, SAG-330/22, 122r; *meerendere*, id, 193r; --, **1441**, SAG-330/22, 423r; *merendree*, **1444**, SAG-330/23, 169r; *meerendere*, **1445**, SAG-301/38, 159r; --, **1449**, SAG-301/40, 140r; --, **1449**, SAG-330/24, 467r; *meerendre*, **1456**, SAG-330/27, 281v; *merrendre*, **1457**, SAG-301/44, 87r; *meerendre*, **1461**, SAG-301/46, 94r; --, **1461**, SAG-330/29, 105v; *Merendere*, **1463**, SAG-330/29, 400v; *meerendre*, **1473**, ARA-RK 1089, 184r; --, **1473**, ARA-RK 1090, 154r; *meerendere*, **1476**, SAG-330/33, 174r/v; *merendere*, **1479**, SAG-301/55, 117v; *meerendre*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v, 8r/v; --, **1484**, SAG-330/36, 533v; *meerendere*, **1485**, SAG-330/37, 302r; --, **1486**, SAG-330/37, 302r; --, **1489**, SAG-330/38, 170r; *merendree*, **1492**, SAG-301/62, 86r; *meerendere*, **1494**, SAG-301/62-II, 80v; *meerendre*, **1494**, SAG-330/40, 55r; *merendere*, **1495**, SAG-301/63-II, 28v; *meerendre*, **1499**, SAG-330/41, 293r; *merendree*, **1503**, SAG-330/42, 272r; *meerendre*, **1504**, ARA-RK 1091, 52v; --, **1509**, SAG-330/44, 54v; --, **1514**, SAG-330/45, 215v; --, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; *merendre*, **1521**, SAG-301/76-II, 149v; *meerendere*, **1523**, SAG-330/48, 108v; --, **1529**, SAG-330/50, 156v; --, **1530**, SAG-330/50, 326r; *meerrentere*, **1539**, SAG-301/93, 305r; *Merendree*, **1544**, SAG-330/62, 56v; *meerendre*, **1548**, RAG-Vi 256, 61rev; --, **1559**, SAG-330/77, 62r; *meerendere*, **1560**, RAG-AM 624, 157r; *merrendere*, **1567**, RAG-AM 625, 40r; --, **1569**, ARA-RSA 618/15, 66v; *meerendre*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 1v; *merrendre*, **1571**, SAG-28/7/31, 57r; --, **1571**, SAG-28/25/106, 49v; *merrendere*, id, 45r, 49r, 81r; --, **1572**, SAG-28/25/106, 37r, 47v, 55r; *merrendre*, **1573**, RAG-AM 626, 25v; *meerendere*, **1576**, RAG-AM 626, 112r, 114v; *merendre*, **1580**, SAG-330/98, 146r, 194r; *meerendre*, **1582**, SAG-330/99, 401r; --, **1584**, SAG-330/101, 432r; --, **1584**, SAG-330/102, 44r; --, **1584**, RAG-Me 65, 8r; --, **1586**, RAG-Me 65, 84v; --, **1593**, RAG-K/SMG 341, O; *meerrendre*, **1595**, SAG-330/116, 115v; *Meerrentere*, **1604**, SAG-330/126, 69v; *meerendere*, **1606**, SAG-330/128, 43r; *meerentre*, **1613**, SAG-333/5-III, 51r; *Meerendre*, **1616**, RAG-Vi 228, 66v, 75r; *Merrentre*, **1619**, RAG-RvVI 988, 372r; *Merendree*, **1620**, SAG-330/135-II, 30v; *Meerentre*, id, 60r; --, **1622**, SAG-330/136-II, 42r; --, **1680**, RAG-Me 185, passim; *Meirentre*, id, 102v.

MERRIEDRIES: eene stede gheheeten *merrie driesch*, **1486**, SAG-330/37, 302r.

MEYERS STEE: zaeylant gheheeten de *meyers ste*, **1608**, RAG-Me 65, 21v.

MIERENBILK(SKEN) <S11>: up den *mierbeelc*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; den *mieren bilck*, **1559**, SAG-330/77, 62v; een ghemet Lants In den *mierenbilck*, **1583**, RAG-Me 65, 6v; twee hondert roeden Lants ... ghe-naemt den *mierenbilck*, id, 17r; het *mieren bulcxken* ... noort het oost straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 50v.

MIJLSTOK: de *middelstoc* an(de) aeghte(n) belc, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; den *mylstock*, **1559**, SAG-330/77, 62v; acht hondert r. Lants ... ghen. den *mijlstock*, **1583**, RAG-Me 65, 17r, 35r; stick Lants gheheeten den *mijlstock*, **1585**, RAG-Me 65, 48v.

MISPELARESTUK: het *mispelare stick* ... noordt den ghendtwech, **1619**, RAG-RvVI 988, 373r.

MOEREN: twee sticken ghenaeamt de *moeren*, **1607**, RAG-Me 105, 7r.

MOLENAARS BILKSKEN: een half ghemet Lants ghenaeamt den ronden bulck ofte *tmuelenaer bulcxken* ... zuut Lauwereins de muelenare, **1584**, RAG-Me 65, 36v.

MOLENAKKER: in *molenack(er)*, **1376**, SAG-330/6, 52r; *muelenackere*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 16v, 22r; --, **1583/1584/1585**, RAG-Me 65, 20v/22r/59r; --, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1609/1610**, RAG-Me 105, 34v/96r; --, **1619**, RAG-RvVI 988, 418v.

MOLENBERG <H13>: den *Meulenbergh* met den rosmeulen staende op tseeren straete toebehoorende mijn heer van Vinderhoute, **1680**, RAG-Me 185, 87v.

MOLENKOUTER <G12-J13>: up den *muelencautere*, **1544**, SAG-330/62, 56v; Inden *muelen cautere*, **1571**, SAG-28/25/106, 54r; *muelecauter*, **1582**, SAG-330/99, 401r; op den *Meulen cauter*, **1680**, RAG-Me 185, 81v, 82v ev; *Meulen Cautere*, id, 82r, 83r ev.

MOLENMEERS(EN) <G13-J14>: de *muelemersch* oost de calene, **1584**, SAG-330/102, 44r; In den *Meulen meersch* ... suyt de cale west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 90r; *Meulen meersch*, id, 89v, 90r/v ev; Inde *Meulen Meerschen*, id, 92r.

MOLENPOEL: de *molenpoel* ixC xj roeden, **1376**, SAG-330/6, 52v.

MOLENWAL <H13>: voor den *muele(n)wal*, **1427**, SAG-301/29, 124v.

MOLENWEG: up muelenackere daer den *muelewech* duerloopt, **1583**, RAG-Me 65, 20v.

MOORTELKEN <Staak te Poeke>: een ghemet ende vyftich Roeden Lants ghenaeamt het *moortelken* ligghende bachten bossche, **1585**, RAG-Me 65, 44r; het *Moortelken* ... suyt d'een hooge, **1680**, RAG-Me 185, 72v.

Zie ook *BERGMOORTELE*, *BOSMOORTELS*, *ELSMOORTELE*, *GRANTMOORTELE*, *LANGE MOORTELE*.

MOORTELESTUK: *dmoerterstic* boven den hulsekine, **1429**, SAG-301/30, 64r.

MOST: up den cautre boven der *most*, **1533**, RAG-RvVI 961, 2v.

Zie ook *GROTE MOST*, *VOORSTE MOST*.

MOSTJENS <J7-J8>: noort de *Moostens*, **1680**, RAG-Me 185, 164v; op velt ackere ... noort de *Moostins*, id, 165r.

MUIZENBILKSKEN <Overpoeke>: het *muijsen bulcxken* ... oost de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 48v.

MUIZENDALE: ter stede daer ment heet te *musdale*, **1429**, SAG-301/30, 64r; zyn leen es een visscherie ende een waterganc van **Ruusdale* totte den ende vander pouken van meerendre theerscip, **1481**, RAG-Vi 227, 8v; meersch in *muusdale* oost de calene, **1608**, RAG-Me 105, 43v; een gheweste ghenaeamt *musdale* streckende totten hende vanden poucken ende heerlichede van Meerendre, **1616**, RAG-Vi 228, 66v.

MUIZENKASTEEL <Overpoeke>: inden oostbroucq ... noort de Cale aen het *Muyse-casteel*, **1680**, RAG-Me 185, 42r; aen het *muysencasteel*, id.

NEDERE BILK <B10>: In den *nederen beilc* boven den Waermoes mersch, **1499**, SAG-330/41, 293r; de helt van den *neeren bulck*, **1499**, SAG-330/41, 293r; een stikken Lants ghenaeamt den *neren bilck*, **1583**, RAG-Me 65, 17v; een half ghemet Lants ghenaeamt den *neren bilck* oost de calene, **1584**, RAG-Me 65, 36v.

NEDERE BOS 1 <P7>: in den *neeren bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 13r.

NEDERE BOS 2 <E6-E7>: Een bulcxken ghenaeamt den *neeren bosch*, suyt het voorn. [Westeren Bilk] west de straete, **1680**, RAG-Me 185, 180r.

NEDERE HASSELT <Q15-R15>: den hooghen ende den *nederen asselt* ... suyt aen het broucq straetkin noort den blomme swijn, **1680**, RAG-Me 185, 59r.

NEDERE VERMEERS <R13>: twee buelken gheheeten de hooghe en(de) de *nede(re) vermersch* In de vermersch commende metten hende zuutwaert an den brouc daerment heet de asselt ende dnoorthende commende an de hooghe vermersch, **1450**, SJKG-657, 99r.

NEER GEMET <K10>: op den kerssellare ghenaeamt het *neer ghemet* suyt het voorgaende [Kerselare], **1680**, RAG-Me 185, 19v; het *neer ghemet*, id, 20v.

NIEUWE KALE <N10-P10>: meerschelken ligghende ront Jnde houde ende *nieuwe cale*, **1680**, RAG-Me 185, 33v.

NIEUWMEERS <N4-P5>: in de *nieumeers*, **1463**, SAG-330/29, 400v; Inde *nieumeersch*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; Inde *nieu meersch*, **1548**, RAG-Vi 256, 66r; een partije mersch ghelegghen Int gheweste van oosterghem ghenaeamt de *nieumeersch*, **1610**, RAG-Me 105, 79r; Inde *nieumeersch*, **1616**, RAG-Vi 228, 73r; inden *nieuwmeersch*, **1680**, RAG-Me 185, 2v, 3r, 4r; *niewmeersch*, id, 2r, 3r.

Zie ook *LANGE NIEUWMEERS*.

NOPT: zie *AAPT*.

NOVAALBILK: eenen bulck ghenaeamt den *novaelbulck*, **1619**, RAG-RvVI 988, 418v.

OMMELOOP: Inden *ommelloop*, **1438**, SAG-330/21, 380r.

OOSTAKKER: Inde *oostacker*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; up *oostacker*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 14r; op *oostackere*, **1584**, RAG-Me 65, 36v; Int gheweste daerment naemt *oostackere*, **1587**, RAG-Me 65, 96v.

OOSTBEKE 1 <S14-T15>: oost d' *oostbeke* geseyt d' *oppecale*, **1680**, RAG-Me 185, 57v; oost d' *oost beke*, id, 57v.

OOSTBEKE 2: voert tstic datmen heet de *hoestbeke*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r.

OOSTBROEK <S11-T13>: ute ghesteken den *oestbrouc* die leecht binnen de p(ro)chie van meerendre, **1368**, SAG-301/3, 9r; met eene mersch diemen eedt *oestbrouc*, **1377**, SAG-301/6, 32r; in de vors. prochie van meerende(re) boven *oestbrouke* jnt ackerkin, **1422**, SAG-330/17, 364r; Inden *oesbrouc*, **1481**, RAG-Vi 227, 8r; In den *oost brouc*, **1529**, SAG-330/50, 156v; daerment heet den *oostbrouck* ... noort de caelene, **1548**, RAG-Vi 256, 74r; *oostbrouc*, **1530**, RAG-Rv VI 959, 500r; den *oostbrouck*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 21v; Inden *oostbrouck*, **1608**, RAG-Me 105, 55v; daerment heet den *oostbrouck* ... noort de caelene, **1616**, RAG-Vi 228, 84r; den *oost broucq* noort het xiii hoeck stucq oost int ghescheet vande prochie van Drongne, **1680**, RAG-Me 185, 52v; Inden *oostlbroucq* ... noort de cale, id, 41v, 42r/v

OOSTDREEFKEN <P11-T11>: het *oost drefken*, **1680**, RAG-Me 185, 51r.

OOSTERGEM: ziin stede *thoestrem*, **1428**, SAG-301/29-II, 79v; daerment heedt *toosterem*, **1456**, SAG-330/27, 281v; tusschen *hoestren*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v; daerment heedt te *oostre(m)*, **1486**, SAG-330/37, 302r; *oosterghem*, **1548**, RAG-U 256, 64r; int gheweste ghenaeamt *oosterghem*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 27v, 35v; *oosterg-hem*, **1571**, SAG-28/44/185, 24v; Inden wyck ende gheweste van *oosterghem* binnen der prochie van meerendre, **1571**, SAG-28/41/167, 1r; --, **1577**, SAG-28/41/167, 1r; Int ghehuchte daerment noemt *oosterghem*, **1580**, SAG-330/98, 146r, 194r; Int gheweste daerment heet *toosterghem* ... zuutoost de calene, **1585**, RAG-Me 65, 52r; *oosterghem*, **1586**, RAG-Me 65, 75v; --, **1587**, RAG-Me 65, 98v; Int gheweste van *Oosterghem*, **1608**, RAG-Me 105, 22r; --, **1610**, RAG-Me 105, 79r; *oosterghem*, **1616**, RAG-Vi 228, 69v; --, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 8r/v, 9v; *oostergem*, id, 2r, 6r.

OOSTERGEMKOUTER: ghenaeamt *oosterghem cautere*, **1583**, RAG-Me 65, 20v; daerment naemt *toosterghem* up den *cauter*, **1586**, RAG-Me 65, 68r; *oosterghem cautere*, **1584/1587**, RAG-Me 65, 22r/93r; --, **1596**, SAG-330/119, 54v; --, **1609**, RAG-Me 105, 33r; --, **1611**, RAG-Me 105, 109v; *oosterghem cauter*, **1680**, RAG-Me 185, 10r/v, 16r/v ev; *oostergem cauter*, id, 15v, 16r/v ev, 78r, 163r; *Oosterghen Cautere*, id, 22r.

OOSTSTRAAT(JE) <P11-T11>: d' *oostlstraete*, **1680**, RAG-Me 185, 48v, 49r; het *oostlstraetkin*, id, 45r/v, 46r ev; het *oost straekin*, id, 45v; d' *ooststraetkin*, id, 49r.

OPPEKALE <S14-T15>: oost d' *oostbeke* geseyt d' *oppecale*, **1680**, RAG-Me 185, 57v; d' *oppe Cale*, id, 57r/v; d' *oppecale*, id, 57v.

OPPESTUK(KEN) <S13>: suyt N met het *oppe stucq*, **1680**, RAG-Me 185, 57r; suyt d'*oppestucken*, id, 56v.

OUDE KALE <N10-P10>: meerschelken ligghende ront Jnde *houde* ende nieuwe *cale*, **1680**, RAG-Me 185, 33v.

OUDE STEDE <G9>: landts Jnde *haude stede*, **1533**, RAG-RvVI 961, 2v; een partije bulcqlant ghenaeamt d'*houde stede* ... west de lantstraete, **1680**, RAG-Me 185, 133v.

oud STRAATJE 1: oost het *ouddestraetken*, **1609**, RAG-Me 105, 50v.

oud STRAATJE 2: bilxkens gheheeten an *daude straetken*, **1585**, RAG-Me 65, 61v.

OVERBROEK: *overbrouck*, **1376**, SAG-330/6, 52r; daer ment nomt *ov(er) brouc*, **1461**, SAG-330/29, 105v; daerment eedt *overbrouc*, **1523**, SAG-330/48, 108v; In tgheweste ghenompt *toverbrouck*, **1563**, RAG-K/SMG 394, 72r; in *overbrouck*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 7v; *toverbroucke*, id, 8r; wijck ghenaeamt *overbrouck*, id, 25r; daerment heedt *ov(er)brouck*, **1571**, SAG-28/25/106, 49r; --, **1571**, SAG-28/44/185, 35v; --, **1577**, SAG-28/44/185, 9v; *toverbrouck*, **1582**, SAG-330/99, 401r; Int gheweste ghenaeamt *toverbrouck*, **1583**, RAG-Me 65, 17v, 36v; Int gheweste van *overbrouck*, **1586**, RAG-Me 65, 85r; *toverbrouck*, **1608**, RAG-Me 105, 45r; --, **1610**, RAG-Me 105, 91v; tgheweste van *overbroecke*, **1622**, SAG-330/136-II, 42r; *overbroucke*, **1680**, RAG-Me 185, 1r; *over broecke* aende CruijsCale, id, 91r; *overbroucque*, id, 97v; *Overbroeck*, id, 124r.

OVERBROEKKOUTER(KEN) <E14-F14>: up *hoverbrouck cauterk(yn)*, **1571**, SAG-28/25/106, 81r; *overbrouck cautere*, **1610**, RAG-Me 105, 75r, 91v; --, **1619**, RAG-RvVI 988, 373v; *overbroucq cauterken*, **1680**, RAG-Me 185, 96v, 99r/v; *overbrouck cauterkin*, id, 96v; *overbroucq cauterkin*, id, 97r, 98r/v ev; *overbroe(c)q cauterkin*, id, 98r-103r; het *cauterkin/cauterken*, id, 97r-114r.

OVERBROEKSE STRAAT: In de *overbroucsche strate*, **1585**, RAG-Me 65, 76r.

OVERMELDERE: *tovermeldere*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 8v.

OVERPOEKE: *ov(er) de pouke*, **1376**, SAG-330/6, 52v; merschs *ov(er) pouke*, **1396**, SAG-330/11, 318v; *overpoucke*, **1438**, SAG-330/21, 380r; *ov(er) poucke*, **1476**, SAG-330/33, 174v; *overpoucke*, **1509**, SAG-330/44, 54v; in een jeghenote ghenaeamt *toverpoucke*, **1567**, RAG-AM 626, 40r; gheweste ghenaeamt *overpoucke*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 21r, 27r; *overpoucke*, **1577**, SAG-28/44/185, 4v; *toverpoucke*, **1584**, RAG-Me 65, 20r, 32v, 89r; --, **1585**, RAG-Me 65, 48v; --, **1586**, RAG-Me 65, 75r; Int gheweste van *overpoucke*, **1610**, RAG-Me 105, 86v; *overpoucke*, **1619**, RAG-RvVI 988, 375r; *overpoucke*, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 32r.

Zie ook *GOEDEKEN TE OVERPOEKE*.

OVERPOEKEDRIES <M12-N12>: up *overpoucke driesch*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 5r.

PAARD <H7>: een partijeken lant ghe-naempt het *peirt*, west den kerckwegh suyt het voorgaende [Ginstbilk], **1680**, RAG-Me 185, 167v.

PAARDENBOS: een partije lant ghe-naempt den *peerdenbosch* in overpoucke, **1619**, RAG-RvVI 988, 375r.

PANNE <L8>: een half ghemet op Oosterghem cauter daerment heet de *panne* ... suyt den waghenslach comende met een bijl over den slach, **1680**, RAG-Me 185, 23v.

's PAPEN BILK 1 <P13>: den *papen bulcq* ... noort den langhen ackere, **1680**, RAG-Me 185, 63r; noort den *papen bulcq*, id, 61v.

's PAPEN BILK 2 <F12-G12>: noort den *papenbulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 106v, 107r/v.

's PAPEN BILK 3 <J7-K7>: Jnden *papen bulcq*, noort het hulsten, west lammers ackere, **1680**, RAG-Me 185, 166r.

's PAPEN BILK 1, 2 of 3: een ghemet zaeylandts ghe-naempt *spapenbulck*, **1610**, RAG-Me 65, 91v.

's PAPEN DAM <J7-K7>: *spape(n) dam*, **1376**, SAG-330/6, 52r; (op velt ackere) ... noort/oost/in den *papen dam*, **1680**, RAG-Me 185, 164r/v, 165v ev.

's PAPEN HOFSTEDE <J10>: 988 r. lands gheheeten *spapen hofstede*, **1486**, SAG-330/37, 302r.

PARADIJS <C8-C9>: twee Meersch bulcxkens neffens Malcanderen ghe-naempt het *paradijs*, **1680**, RAG-Me 185, 149r; Een weede Jnt *paradijs* noort de voorgaende [Bellenmaker], west den brant, id.

PASTOORS STUK <Velde>: op het Cauterkin ghe-naempt het *pastoors stucq* suyt opden vennet, west tscraven stucq, **1680**, RAG-Me 185, 140r; op Meldere Cauterkin boven het *pastoors stucq*, id, 144v, 145r.

PASTOORS WAL <J10>: eenen bulcq Aen het *pastoors wal* ... noort den voorschr. wal, **1680**, RAG-Me 185, 79r.

PAUWDONK <R10-S10>: Inde pouc mersch up den *paudonc*, **1439**, SAG-330/22, 193r; den *paudoncq*, **1680**, RAG-Me 185, 39r, 40r; Jnden *paudoncq* ... west den poucq meersch noort den heijsbroucq, id, 39v.

PAUWELIJNENBOS: twee hondert R. bosch gheheeten *pauwelynen bosch*, **1521**, SAG-301/76-II, 149v.

PENNINCS STUK: *pennincs stic*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

PEPERSTRAAT: west de *peperstrate*, **1585**, RAG-Me 65, 43r, 59r.

PERENBOOMSTUK <Overpoeke>: het *peirboomstucq* ... suyt het drefkin, **1680**, RAG-Me 185, 48r; het *peerboom stucq*, id, 48v.

PETENDONK(BOS) <D5>: vier hondert roeden bosch ghenaeamt den *petendonck*, **1584**, RAG-Me 65, 34v; op/beneden den *petendoncq bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 153r/v, 154r/v; op/beneden den *petendoncq*, id.

PETENDONKSTRAATJE <Velde>: suyt het *petendoncq straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 153v, 154r/v; het *petendonck straetkin*, id, 154v.

PIETERS BILK <R12-R13>: *piet(er)s belc* oost den mijlstock, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; een parcheel landts gheheeten den *pieters bilck* oost den mylstock, **1559**, SAG-330/77, 62v; twee ghemeten Lants Inden *pietersbilck*, **1586**, RAG-Me 65, 67r; eenen bulcq ghenaeamt *P(iete)rs bulcq* ... suyt tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 53v.

PLAATSE <J11-K11>: een herberge ende vierschaere aende *plaets* west het kerckhof suyt oost de straete, **1680**, RAG-Me 185, 78v; Met schepenehuijs aende *plaetse*, id, 21r.

PLEIN <G15>: het *pleijn* ofte drieschelkin op overbroucque, **1680**, RAG-Me 185, 97v.

POEKBROEK: tusschen hoestren ende *poecbrouc*, **1481**, RAG-Vi 227, 7v.

POEKE 1: ov(er) de *pouke*, **1376**, SAG-330/6, 52v; totte den ende vander *pouken* van meerendre theerscip, **1481**, RAG-Vi 227, 8v; ter *poucke*, **1503**, SAG-330/42, 302v; ten hende van *poucke* van meerendre, **1548**, RAG-Vi 256, 62r; *poucke*, **1571**, SAG-28/44/105, 15r; totten hende vander *poucken* ende heerlicheide van Meerendre, **1616**, RAG-Vi 228, 66v; ten hende van(der) *poucke* van meerendre, id.

POEKE 2: in den wyck van *poucke*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 6v; int gheweste ghezeyt *poucke*, id, 32r; Jnt gheweste van *poucke* ... zuyt het muelestraetken, **1609**, RAG-Me 105, 61r.

POEKESTEDE: een ghemet Lants ghen. *poucke stede*, **1584**, RAG-Me 65, 24v, 91r.

POEKMEERS <Q10>: Inde *pouc mersch*, **1438**, SAG-330/21, 380r; --, **1439**, SAG-330/22, 193r; In *pouke mersch*, **1444**, SAG-330/23, 169r; In de *pouc meersch*, **1450**, SJKG-657, 99r; Inde *poucmersch*, id, 99v; --, **1476**, SAG-330/33, 174r; In den *pouc meersch*, **1486**, SAG-330/37, 302r; Inde *poucmeersch*, **1503**, SAG-330/42, 272r; te meerendre Inde *poucmersch*, **1514**, SAG-330/45, 215v; **prouc meersch*, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; in der *pouc meersch*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 32v; Inden/opden *pouckmeersch*, **1584**, RAG-Me 65, 8r, 20r; *poucq|meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 34v, 35r ev.

POEKSTUK: Jn de *poucmersch* ten hende van den *poucsticke*, **1450**, SJKG-657, 99v.

PONTSLAG <L13-N13>: de straete ofte *pont slach* comende over den Langenackere, **1680**, RAG-Me 185, 70r; den *pontslach*, id, 64v, 65r/v ev.

POTTEGELDSTEDEKEN <N8>: een bulcxken ghenaeamt *pottengelt stedeken* ... noort ende oost de straete, **1680**, RAG-Me 185, 25v.

POTTEBROEK(EN) <D10>: in *potterbrouc*, **1544**, SAG-330/62, 56v; Jnde *pottebroucken* ... west de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 125r.

PUITSTUK <S12-T12>: up *tpuutstic*, **1427**, SAG-301/29, 124v; ligghende op *tputstick* met ackermans beelken, **1585**, RAG-Me 65, 49r; een ghemet Lants Int *puut stick* met ackermans bilcxken, **1586**, RAG-Me 65, 67r; het *puijt stucq* ... noort den Elsch bosch, **1680**, RAG-Me 185, 52r; het *puytstucq* west het drefken, id, 52v.

PUT: te(n) *pitte*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r.

RAESMAN <L8-M8>: op Oosterghem cauter ontrent daerment heet den *raesman* daer den slach doorcompt, **1680**, RAG-Me 185, 23v, 24r.

RAVENSTUK: metten *Ravestick*, **1584**, SAG-330/102, 44r.

REDEGHEMEERS: *Redeghe mersch*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

REEP <C10>: ghenaeamt den *Reep*, **1584**, SAG-330/102, 44r; een Meerschelkin ghenaeamt den *Reep* ... west de cruijscale, oost aen het drefkin, **1680**, RAG-Me 185, 124v.

REEUWERS MEERS: In *reeuwersch m(er)sch*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

REIDAL <S11-S12>: *Reydal*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; --, **1427**, SAG-301/29, 124v; *Reytale*, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; de *reytale*, **1584**, RAG-Me 65, 25v; --, **1585**, RAG-Me 65, 49r; op den *reijtale* ... noort het oost straetken, **1680**, RAG-Me 185, 50r.

REIGERS AKKER <G15-H16>: 482 r. Lants ghenaeamt de *reighers ackere*, **1584**, RAG-Me 65, 36v; *reyghers ackere*, id; den *reijgers ackere* ... oost den Meulen meersch, **1680**, RAG-Me 185, 91r.

REIGERSGRACHT <S12>: (aenden) *reygerslgracht*, **1680**, RAG-Me 185, 52r, 53v; suyt den *reijgers gracht* ... noort het oost straetkin, id, 50r.

REIGERS VELD <G14-H14>: het *reijgers velt*, **1680**, RAG-Me 185, 91r/v, 94r; inden meulen meersch west het *reygers velt* oost de cruijscale, id, 91v.

RIESPEERMEERS <H3>: meersch ghenaeamt onder het Lambeecvelt In den *Ryspeermersch*, **1584**, SAG-330/101, 432v; meersch Int ghemeene ghenoeamt den *rijspier meersch* ... zuut de calene, **1606**, RAG-Me 105, 1v; --, **1608**, RAG-Me 105, 23r; --, **1610**, RAG-Me 105, 88r.

RIJKE PLAS <D6>: opden Coevoet aenden *rijcken plas*, **1680**, RAG-Me 185, 154v; Inden *rijcken plas*, id, 184r; het straetkin naer den *reijcken plas*, id, 180r.

RIJKEPLASSTRAATJE <D6-E7>: oost het *straetkin vanden rycken plas* ... noort het petendoncq straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 154v.

RIJVERSMEERS <J6>: een ghemet lants ghenaemt de **ryvesmeersch*, **1587**, RAG-Me 65, 76v; op het hulsten ... oost den *drijvers Meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 170r; Jn *drijvers Meersch*, id, 172r/v.

RODE POORTE <S14>: zeker hofstede ... ghenaemt de *roode poorte*, **1584**, RAG-Me 65, 33r; Inden halsenberch bijde *roo poorte*, **1610**, RAG-Me 105, 102r; van den pachtgoede... ghenaempt de *Roo poorte*, **1613**, SAG-333/5-III, 51r.

RODET: eene partie Landts ghenaempt het *Rodet* metten zuuthende up de leye, **1584**, SAG-330/101, 432r.

ROGGEBILK <M10>: de *Rogghe beelc*, **1376**, SAG-330/6, 52v; den *roggenen bulcq* s. den biesch meersch, n. den voetwegh, w. den hoogen bulcq, **1680**, RAG-Me 185, 29r.

RONDE BILK: een half ghemet Lants ghenaemt den *ronden bulck* ofte tmuelenaer bulcxken ... zuut Lauwereins de muelenaere, **1584**, RAG-Me 65, 36v.

ROND VELDEKEN <Overbroek>: het *ront veldeken* ... noort ende oost den doncq bosch, **1680**, RAG-Me 185, 93r; noort/bachten het *ront veldeken*, id, 92r/v.

ROOTPUT <G8-H8>: (Velde) aenden *rootput*, **1680**, RAG-Me 185, 167v.

ROOTPUTTEN <F13>: aenden *root put* oost N met den keelbosch, **1680**, RAG-Me 185, 106v; aende *root putten*, id, 139r.

ROSBILK <Velde>: Jnt breemeersch ghenaempt den *rosbulcq* ... oost het straetkin van breemeersch, **1680**, RAG-Me 185, 150r.

ROSMOLEN <H13>: den Meulenbergh met den *rosmeulen* staende op tseeren straete toebehoorende mijn heer van Vinderhoute, **1680**, RAG-Me 185, 87v.

SASHAGE <Velde>: op velt ackere boven *sassaghe*, **1680**, RAG-Me 185, 163r/v.

SCHAAPBILK(SKEN) <R12>: Inden *scaepbeelc*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; --, **1427**, SAG-301/29, 124v; het *schaepbulcxken* ... suyt bachten Bulcken noort den schaeckele, **1680**, RAG-Me 185, 49v; het *schaep bulcxken*, id.

SCHAKEL <R11>: hondert roeden Lants Inden *schakele*, **1584**, RAG-Me 65, 5r; eenen bulcq ende dreve daerment heet den *schaeckele* ... noort het oost straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 49r; den *schaeckele*, id, 49v; Op den *Schaeckel*, id, 50r.

SCHAPERS BROEK <C5>: eenen bulcq ghenampt *tschaepers broucq* suyt het straetkin ... noort de cruijscale, **1680**, RAG-Me 185, 152r; In *tschaepers broucq* ... noort den leijborm, suyt de cruyscale, id, 151v, 152r; Jnt *schaepers broucq*, id, 152r.

SCHAPERS DRIES <E13>: op den *schaepers driesch* noort het cauterkin oost ende west de drefkins, **1680**, RAG-Me 185, 110r; opden *schaepers driesch*, id, 110v.

SCHATAKKER: an *scadacker*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r;

SCHEDELWEG: de *sceedelweghe*, **1376**, SAG-330/6, 52v; *tscheelweeghe*, **1463**, SAG-330/29, 400v.

SCHELD BROEK <J6-K6>: een ghemet Lants ghenampt den *schelbrouck*, **1586**, RAG-Me 65, 65v; den *schelbroucq* ... noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 171v.

SCHEPENHUIS <K11>: west N Met *schepenhuys* aende plaetse, **1680**, RAG-Me 185, 21r; *schepenen huys*, id.

SCHEURMEERS <E12-F12>: den *schuermeersch* suyt den vijverbulcq ende het velt comende oostwaert met eenen hoecq tot op de cale, **1680**, RAG-Me 185, 109r; eenen meersch genaempt den *schuermeersch* ... oost de cruijs cale, id, 109r.

SCHIP <H7>: een partije lants ghenampt het *schiep*, oost den kerckwegh, suyt den Genstbulcq, west aenden rootput, **1680**, RAG-Me 185, 167v.

SCHIPGRACHT <G3>: den *schiepgracht* in twee meersch bulcxkens ... west tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 199r.

SCHOENMAKERS GOED: zekere parcheele van lande dat men heet *scoemakers goed*, **1438**, SAG-301/34-II, 107r.

SCHOENMAKERS MEERS: twee hondert roeden meersschen van outs ghenampt gheweest *schoenmakers meersch*, **1610**, RAG-Me 105, 71v.

SCHOONDONK <B12>: daer ment heet In *schoondonc*, **1499**, SAG-330/41, 293r; eenen bilck genaempt *schoondonck*, **1632**, P/Ha-Rtb.1624-29, 31v; eenen bulcq ghenampt het *schoondonck* ... west tseeren straete oost den lambroucq gracht, **1680**, RAG-Me 185, 120r; eenen bulcq ghenampt het *schoondoncq* suyt den voorn. [Schoondonk] west tseeren straete oost den lambr. gracht, id, 120r.

SCHOOTJE <F6>: een half ghemet Lants ghenampt *tschootkin*, **1587**, RAG-Me 65, 96v; Inde *schootins*, id, 125r, 181v.

SCHOOTMEERS: daerment heet de *schootmeersch* ... west de caelene, **1548**, RAG-Vi 256, 63r; daerment heet te *schotsmeersch* ... west de cruijscale, **1616**, RAG-Vi 228, 78r.

SCHOTEN <C10-D10>: Jnde *schooten*, noort N mette pottébroucken, west de cruyscale, **1680**, RAG-Me 185, 126r.

SCHOUT 1 <L6>: eenen bulcq ghenaeamt den *schoudt* ... suyt het seepken, **1680**, RAG-Me 185, 9r.

SCHOUT 2 <B7-C7>: Jnden *Schoudt* onder meersch ende landt ... oost vrindelycken Meersch, **1680**, RAG-Me 185, 156r; Jnden *schoudt* ... west den biesdoncq, id, 156r; Jnden *schout* onder meersch ende landt, id, 156v.

SCHREIWATERS BROEK: meersschen jn *schreywaters brouck*, **1584**, RAG-Me 65, 81r.

SERVOIR: de mersch ant *s(er)voir*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

SLOCX AKKER <N7-N8>: een half bunder Lants ghenaeamt *slocxackere*, **1584**, RAG-Me 65, 26r; eenen bulcq voor haer hof ghenaeamt het *slocx ackere*, noort ende oost de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 15r; eenen bulcq ghenaeamt *tslocx ackere* noort het voorgaende [Slocx Akker], id, 15r.

SLOCX MEERS <E5>: *slocxmeersch*, **1576**, RAG-AM 626, 114v; een ghemet meersch ghenaeamt den *slocxmeersch*, **1586**, RAG-Me 65, 87r; een bulcxken Jnde hertshage ghenaeamt het *slocxmeersch*, **1680**, RAG-Me 185, 184r; Jnde hertshage ghenaeamt het *slocx Meersch* ... noort het straetkin, id, 183v.

SLOCX VELD: bosch ghen(aem)pt *sloxvelt*, **1620**, SAG-330/135-II, 30v; --, **1619**, RAG-RvVI 988, 380v.

SPAANHAGE <E6>: eenen bulcq ghen. de *spaeijhaghe*, **1680**, RAG-Me 185, 181r.

SPRIET <L9-M9>: den slach te *spriete*, **1680**, RAG-Me 185, 29v; suyt den *spriet* vanden wagen slach, id, 23r.

STAAK TE POEKE: wyck van *staecten poucke*, **1571**, SAG-28/44/185, 18v, 39v; den derden wyck ghenaeamt *Stoct ten poucke*, **1577**, SAG-28/44/185, 6v; *stocktepoucke*, **1680**, RAG-Me 185, 1r; *Stocqte Poucq*, id, 69r; *Staeckenpoecke*, id, 90v.

STAAKVELD: oost *tstaeckvelt*, **1619**, RAG-RvVI 988, 380v.

STEDE 1 <M5-M6>: een partije lants ghenaeamt de *stede*, **1680**, RAG-Me 185, 6r.

STEDE 2 <H10>: Een en bulcq ghenaeamt de *stede* noort de lantstraete, oost het tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 133r.

STEDEKEN <G6>: het *steken*, oost de voorgaende [Durmebilsken] ende den voetwegh, suyt den taruenmeersch, **1680**, RAG-Me 185, 173v; het *stedeken*, id, 169r.

STEENSTUKKEN <K8-L9>: op oosterghem cauter daerment heet de *steen stucken* oost het voorgaende [Bergmoortel] ... noort west velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 18v.

STE(K)KELEN: bosch ghen(aem)t *tsteckelen*, **1620**, SAG-330/135-II, 30v.

STE(K)KELENPUT: p(ar)tye ... ghenaeamt *steckelput*, **1576**, RAG-AM 626, 114v; een partye Lants ghenaeamt *stechlen put*, **1584**, RAG-Me 65, 27v; bosch ghenaeamt *tsteckelen put*, **1619**, RAG-RvVl 988, 380v.

STENEN BRUGGE <K13>: een stedeken aende *steen en brugge* ... noort west de cale, **1680**, RAG-Me 185, 76r; aen de *steen en brugge*, id, 77v; aende *steene brugge* suyt oost de Cale noort west den volackere meersch, id, 88v.

STENEN BUISKEN <P6>: aen het *steen en buijsken*, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 12v.

STEURS BOS: eenen bosch gheheeten *steurs bosch*, **1439**, SAG-330/22, 122r.

STICHELBRUGGE: daer ment heedt ter *stichelbrugghe*, **1463**, SAG-330/29, 400v.

STOKTEPOEKE: zie *STAAK TE POEKE*.

STOPPELBILKSKEN <S13>: ghenaeamt het *stoppelbilcxken*, **1584**, RAG-Me 65, 21v; het *stoppelbulcxken* suyt het tseeren straete oost de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 53v.

STREPE: een bilck ghenaeamt de *strepe* ofte de Woestyne, **1559**, SAG-330/77, 62v;

STREPTEN <Velde>: eenen bulcq ghenaeamt de *strepten*, suyt ende west de dreve, **1680**, RAG-Me 185, 147r; eenen bulcq ghenaeamt de *strepten* suyt den voorn. [Strepten], oost breemeerschvelt, west den cleijnen brandt, noort den grooten brant, id, 148r; eenen bulcq genaemt de *strepten* west het drefken, id, 148r; de *strepten*, id, 147v.

STUIVENBERG: up *stuyenberch*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; up *stuve berch*, **1427**, SAG-301/29, 124v.

STUIVENBILKSKEN <M9>: het *stuijven bulcxken*, **1680**, RAG-Me 185, 24v.

SUTTERMANS BILK <L9>: op oosterghem Cauter daer den waghenslach doorcompt, west de voorgaende [Kerkenstuk] ... genaemt *suttermans bulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 22r.

TARWEBILK <Durmen>: In den *taruwen bulc* hoofdende up den quaden poul, **1499**, SAG-330/41, 293r; den *taru belc*, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; twee ghemeten min derthien Roeden ghenaeamt den *tarewen bilck*, **1607**, RAG-Me 105, 7r; den *tarwe bilck*, **1609**, RAG-Me 105, 53v; Jnden *taruenbulcq*, **1680**, RAG-Me 185, 172v.

TARWEMEERS <G7-H7>: den *taruenmeersch* ... west tseeren strate, **1680**, RAG-Me 185, 169r; op den *taruenmeersch*, id, 173v.

TICHELPUT <E6>: den *tichelput* ... suyt het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 180r.

TONGELINGEN: zie *JONGELING*.

TRAGEL <B5-P4>: den *traechele*, **1680**, RAG-Me 185, 3v, 4r ev; den *trigel*, id, 186v.

TUINMEERS: een partye Lants ghe-naemt den *tuunmeersch*, **1584**, RAG-Me 65, 27v; een partie meersch ghe-naempt den *tuynmeersch*, **1584**, SAG-330/101, 432r.

TURREMANS STEDE <N14>: ter stede daer ment heet In *turremans stede*, **1429**, SAG-301/30, 64r; de voorn. *hofstede* ghe-naempt den *turreman* west den heijsten driesch, **1680**, RAG-Me 185, 72r.

VAART: den leybaerme over wedersyden vande *vaert*, **1680**, RAG-Me 185, 186v; de *vaert*, id, 7v, 187r, 201v.

VALKENBILK <M7-N7>: den *valcken bulcq* ... west tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 11r.

VALKENBROEK: Inden *valckenbrouck*, **1559**, SAG-330/77, 62v.

VEER <G4>: Durme Aent *veir*, **1680**, RAG-Me 185, 177r.

VELD 1 <Oostergem>: een stucq met een bijlken inden west hoeck vande *velde*, noort west velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 19r.

VELD 2 <Overpoeke>: Een plantsoen Bosselkin ghe-naempt het *velt*, **1680**, RAG-Me 185, 107v; een planterije ghe-naempt het *velt*, id, 108v; oost het *velt*, id, 108v.

VELD 3 <Velde>: Inden oosthoeck van den *velde* ... noort den slach naer baeijmeersch, **1680**, RAG-Me 185, 164r.

VELDAKKER 1 <G7-H7>: een stixken Lants ghe-naemt *Veltackere* ... oost den kerckwech, **1583**, RAG-Me 65, 20v; op *veltackere*, **1584**, RAG-Me 65, 20v; up *veldeackere*, **1586**, RAG-Me 65, 13r; up *Veltackere*, **1607**, RAG-Me 105, 7r; --, **1610**, RAG-Me 105, 98r; (Velde) *veltlackere*, **1680**, RAG-Me 185, 162r/v, 163r/v ev; op *velt acker*, id, 162v.

VELDAKKER 2 <K7, J9>: *velt ackere*, **1680**, RAG-Me 185, 17r/v, 18r/v ev.

VELD(EN)BILK <Velde>: een partije ghe-naempt den *velden bulcq*, noort het voorgaende [Keirstenstede], oost het lantstraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 139v.

VELDBOS <E6>: eenen *bosch* ghe-naempt het *velt*, **1680**, RAG-Me 185, 180r. den *Velt Bosch*, id, 181r; eenen bosch ghe-naempt den *velt bosch*, id, 180v; eenen bosch ghe-naempt het *velt*, west de voorgaende [Veldbos], id, 180v; inden *veltlbosch*, id, 180v, 181r.

VELDE: bi de(n) *velde*, **1376**, SAG-330/6, 52v; te *velde*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 4r; gheweste ghenaeamt *velde*, id, 28v; *velde*, **1571**, SAG-28/44/185, 28r; --, **1577**, SAG-28/44/185, 12r; Int gheweste ghenaeamt *velde*, **1583/1584**, RAG-Me 65, 20v/22r; *velde*, **1584**, RAG-Me 65, 26v, 36v; --, **1585**, RAG-Me 65, 43r; daerment naempt *Velde*, **1609**, RAG-Me 105, 33r; (wijk) *velde*, **1680**, RAG-Me 185, 1r, 124v ev.

VELDEKEN <N6>: een p. lants of hettynghe ghenaeamt het *veldeken*, **1619**, RAG-RvVI988, 373r; eenen bulcq genaemt het *veldeken* ... suyt de bosch straet, **1680**, RAG-Me 185, 1v; het *veldeken*, id, 3v.

VELDSTEDE <G8-H8>: de *veltstede* ... suyt de voorhaghe, **1680**, RAG-Me 185, 167r; ghenaeamt de *veltstede*, oost de voorgaende [Schip], suyt den slach, id, 167v.

VELDESTRAAT: west *veldestrate*, **1585**, RAG-Me 65, 43r.

VENNE: tstic datmen heet de *venne* in de donc, **1421**, SAG-301/26-II, 49r.

VENNENBILKSKEN <Velde>: het *vennebulcxken* suyt den vennet, **1680**, RAG-Me 185, 140v; west aen het *vennebulcxken*, id, 139r.

VENNET 1 <D10>: op de *vennet* liggende lancxt Jnden wagenslach noort meldere cauterken, **1680**, RAG-Me 185, 125v; de(n) *vennet*, id, 125v, 126r ev.

VENNET 2 <Velde>: eenen bulcq ghenaeamt den *vennet* oost den velden bulcq, suyt het vennenstraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 139v;

VENNETPLANTERIJ: noort opde *vennet planterije*, **1680**, RAG-Me 185, 130r.

VENNE(T)STRAATJE: het *straetkin vanden vennet*, **1680**, RAG-Me 185, 130v; het *vennenstraetkin*, id, 139v, 140r; het *vennestraeken*, id, 140r.

VERANNEKEN: up den *verannekene*, **1544**, SAG-330/62, 56v.

VERBELENMEERS: *v(er)beelle(n) m(er)sch*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

VERBERRENDE STEDE 1 <E14>: de *verberrende stede*, **1607**, RAG-Me 105, 7r; --, **1610**, RAG-Me 105, 98r; de *verberrende stede*, **1680**, RAG-Me 185, 117r.

VERBERRENDE STEDE(N) 2 <G6>: de *verberrende ste* noort de voorn. [Leeuwaerts Bilk] oost tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 178r; de *verberrende stede*, id, 178v, 179r; *Verberrende steden*, id, 178r.

VERDRIET <R12>: zeker hofstede ghenaeamt *verdriet*, **1585**, RAG-Me 65, 48v; een behuysde hofstede ende den lande daerinne geleghen ghenaeamt het *verdriet* suyt sheeren straete noort bachten bulcken, **1680**, RAG-Me 185, 53v; een stucxken lants ghenaeamt het *verdriet* oost het voorgaende [Verdriet] suyt den heirwegh, id, 54v.

VERMEERS <R13>: iiiij ghemete lands ligghende in **bermersch*, **1370**, SJKG-647, 16r; in *veerm(er)sch*, **1376**, SAG-330/6, 52v; in **beermersch*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; in *veerm(er)sch*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; ter plaetsen gheheeten In de *veermersch*, **1429**, SAG-301/30, 64r; Inde **vormersch*, **1439**, SAG-330/22, 193r; In de *vermersch*, **1450**, SJKG-657, 99r; een stick Lants ghenaeamt de *Veermeersch*, **1585**, RAG-Me 65, 10r; Lant ... Inden *veermeersch*, id, 48v, 49r; eenen bulcq genaempt de *veirmeersch* west de voorgaende [Voorste en Achterste Halsenbucht] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 56r; Aende *viermeersch*, id, 61r.
Zie ook *ACHTERSTE & VOORSTE*, *HOGE & NEDERE VERMEERS*.

VIER GEMETEN <Staak te Poeke>: opden langhenackere ghenaeamt de *vierghemeten* ... noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 69v.

VIERWEEGSE 1 <A11>: een ghemet lants gheheeten de *vierweechschee* zuut sheeren strate west loockstraetken, **1609**, RAG-Me 105, 51r.

VIERWEEGSE 2 <P12-P13>: west aende *vierweesche* ... suyt een partijeken lants ghenaeamt het kercxken, **1680**, RAG-Me 185, 66r; aende *vierwesche*, id, 120r; aende *vierweesche*, id, 122v.

VIJVERBILK <E13-F13>: eenen bulcq ghenaeamt den *vijverbulcq* comende met Een Bijl west het drefkin, **1680**, RAG-Me 185, 108v; den *vijverbulcq* suyt de voorgaende [Vijverbilk] west het drefkin oost het velt, id, 108v; den *vijverbulcq* ... west het drefkin, id, 108v.

VIJVERSTUK: vierhondert Roeden zaeylandts ghenaeamt *tviverstick*, **1610**, RAG-Me 105, 75r, 92r.

VINCKAERTS BOS <T13>: den *vinckaerts bosch*, **1680**, RAG-Me 185, 51r, 52r; Jnden *vinckaerts bosch* ... suyt het xiii hoecq stucq, id, 51v; Jnden *vinckaers bosch* ... oost het xiii hoecq stucq, id, 52r; het *vincqhaers bosch*, id, 52v.

VLAANDERLAND <P15>: een parcheel Lants ghenaeamt *tVlaenderLant*, **1584**, RAG-Me 65, 34v; het *vlaenderllant*, **1680**, RAG-Me 185, 59v, 73r.

VLEESSLAGE <R11>: een partije lants ghenaeamt de *vleesch slage* oost het voorn. coe drefken suyt het oost straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 45v.

VLIENDERKENMEERS <C6>: twee ghemeten Lants ghen(aem)t *Vlienderkemeersch*, **1609**, RAG-Me 105, 33v.
Zie ook *VRIENDELIJKE MEERS*.

VOGELARE <R11>: eenen bulcq ghenaeamt den *vogelare* oost de voorgaende [Biest] comende suyt met een hoecxken over het ooststraetkin, **1680**, RAG-Me 185, 45r; eenen bulcq genaempt de *vogelare* oost [Vogelare] s. het oost straetkin w. het coe drefkin, id.

VOLAKKER <J14>: *Volackere*, **1680**, RAG-Me 185, 90r.

VOLAKKERMEERS <J14>: noort west den *volackere meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 88v; suyt den *volacker meersch*, id, 89r.

VOLLAERTS MEERS <J14>: (een meerschelken Jnden) *vollaerts meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 88v, 89r; den *volhaers meersch*, id, 88v, 89r.

VOORHAGE <Velde>: drie ghemeten Lants ghenaeamt de *voorheghe*, **1609**, RAG-Me 105, 33v; de *voorhage* ... noort de veltstede, **1680**, RAG-Me 185, 167r; de *voorhaghe*, id, 160r, 162v ev.

VOORSTE HULSBUCHT <Overpoeke>: den *vorsten* ende den achtersten *halssenbucht* west de voorgaende [Lang Bिल्ksken] noort tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 56r.

VOORSTE HULST <Overpoeke>: de *vorste hulst* ... noort den langhen ackere, **1680**, RAG-Me 185, 62v.

VOORSTE MOST: in den *vorsten most*, **1569**, ARA-RSA 618/18, 10r.

VOORSTE VERMEERS <Q13>: de *vorste veirmeersch* ... suyt d'achterste viermeersch, **1680**, RAG-Me 185, 55v; de *vorste viermeersch* noort tseeren straete, id, 55v.

VOORSTE WERE BILK(EN) <C13-D14>: den *vorsten werrebulcq* ... suyt tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 117v; den *vorsten werrebulcque* ... suyt tseeren straete, id, 118r; den *vorsten werre bulcq* oost de voorgaen(d)e [Werrebilk] suyt tseeren straete, id, 118r, 118r; aende *vorste werrebulcken*, id, 118r.

VORE(N): zie *KORTE VORE*, *LANGE VOREN*.

VRIENDELIJKE MEERS <C6>: (eenen bulcq) Jn *vrindelycken Meersch* ... noort het straetkin, **1680**, RAG-Me 185, 155r/v.

Zie ook *VLIENDERKENMEERS*.

WAALGRACHT: den langhen ackere achter de *Waelgracht*, **1604**, SAG-330/126, 69v.

WAGENBRUGGE: van der visscherien vander *waghenbrugghen* te merendre oestwaerd, **1359**, SAG-330/2, 289v; streckende te merendere ter *waghenbrugghen*, **1439**, SAG-301/35, 135r; tot *waghe(n) brugghen*, id, 194v.

WALLEMEERS: een partye meersch ghenaeamt den *Wallemersch* ligghende op Lantbeke calene, **1584**, RAG-Me 65, 26r.

WARMOESMEERS <B10>: Inden *Waermoes meersch*, **1499**, SAG-330/41, 293r; den *warmoes mersch*, id; den *waermoes meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 121v, 123r.

WATERLAND: twee ghemeten en half lants ghenaeamt *twaterlant* ... Int gheweste daerment naemt toasterghem up den cautere, **1586**, RAG-Me 65, 68r.

WATERLAT <P7-P8>: up *twaterlat*, **1433**, RAG-SV, O; oost het *water lat* jeghens int ghescheet vande prochie, **1680**, RAG-Me 185, 13v.

WATERLOOP: hondert roeden lants ... ghe-naempt den *Waterloop* noort sheeren strate, **1609**, RAG-Me 105, 51r.

WEDEBRAAMMEERS: daerment heedt In *wede braem meersch*, **1499**, SAG-330/41, 293r.

WEDEL: an den *wedel*, **1376**, SAG-330/6, 52v.

WEDUWE: ter plaetse daerment heedt *weduwe*, **1439**, SAG-330/22, 193r.
Zie ook *BACHTEN DEN WIEDAUW*.

WEEHAGE <Q11>: een bulcxken ghe-naempt de *weehaghe* ... noort d'ooststraete, **1680**, RAG-Me 185, 49r.

WEREBILK <C13-D14>: een stick landts ghe-naempt den *Weerebulck*, **1619**, RAG-RvVI988, 372r; de werre bulcken oost het voorgaende [Eekstuk] ... west den lambroucq gracht, **1680**, RAG-Me 185, 115v; den *werre bulcq* noort de voorgaende [Werrebilken] west den lambroucq gracht, id, 115v; west de *werrebulcken*, id, 117r.
Zie ook *ACHTERSTE, VOORSTE & KLEINE WEREBILK*.

's WERELDS PLEZIER <Overbroek>: sijne behuysde hofstede ende lande genaempt het *sweirelts plesier* ... noort oost het tseeren straete west het aermen goet, **1680**, RAG-Me 185, 96v.

WERFBILK: een stick Lants ghe-naemt den *weerfbilck*, **1584**, RAG-Me 65, 21v.

WESTERENBILK <E7>: Inden *vesterem buelc* / *westeren buelke* up de cautere, **1461**, SAG-330/29, 105v; den *westeren bulcq* ... suyt ende oock west de straete, **1680**, RAG-Me 185, 180r.

WESTERHAMMEKEN <M5-N5>: het *westerhammeken*, suyt het voorgaende [Winkelken], noort den traechele, west aen het lambeck gat, **1680**, RAG-Me 185, 4r.

WESTERHOF: 400 Roeden Lants ghe-naemt het *Westerhof*, **1585**, RAG-Me 65, 39v.

WESTHOEK <A6-B6>: Inden wildericq over de cruyscale inden *westhoeck* suyt de cruyscale, west daer de prochie van hansbeke sommerghem ende Meerentre scheet, **1680**, RAG-Me 185, 151r.

WIJL: een stic landts ghe-naempt *Wijl*, **1604**, SAG-330/126, 69v.

WIJMEN BOSSELKEN <L12>: het *wiemen bosselkin* suyt de Cale west aenden wal noort het voorgaende [Meerselken tegen de wal], **1680**, RAG-Me 185, 77v.

WILDERIK <B6>: Jnden *wildericq* over de cruyscale inden westhoeck suyt de cruyscale, west daer de prochie van hansbeke sommerghem ende Meerentre scheet, **1680**, RAG-Me 185, 151r; Jnden *wildericq*, id, 151r/v, 152r.

WINDGAT <F4-G4>: aen het *wintgat*, **1680**, RAG-Me 185, 186r.

WINDGAT(EN) <N10-P10>: andt *Wintgat* Inde *prouc meersch, **1517**, SAG-330/46-II, 68r; een weede ghenaeamt het *wintgat* noort de cale, **1680**, RAG-Me 185, 33v; aent *wintgat*, id, 33v; de *wint gaten* ... noort de cale, id, 34r; de *wintlgaten*, id, 46v, 47r.

WINDGATMEERS 1 <N10-P10>: het *wintgat meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 33v.

WINDGATMEERS 2 <F4-G4>: aen het *wintgat Meersch*, **1680**, RAG-Me 185, 186r.

WINKEL: thenden den *Wincle*, **1439**, SAG-330/22, 122r; up den *Wincle*, **1544**, SAG-330/62, 56v; een ghemet Landts van audts ghenaeamt den *Wyncle*, **1619**, RAG-RvVI988, 372r.

WINKELBILK(EN) <D14>: eenen bulcq met een bijl genaemt den *winckelbulcq* ... suyt de voorste werrebulcken, **1680**, RAG-Me 185, 118r; den winckelput geseijt *winckel bulcq*, id, 117v; *Winckel bulcken*, id, 118r.

WINKELKEN <N5>: het *winckelken* ... west het lambeck straetken, **1680**, RAG-Me 185, 4r; het *winckelken*, id, 2v.

WINKELPUT <D9, D14>: op Melder cauter bij den *winckel put* suyt aenden vennet, **1680**, RAG-Me 185, 146r/v; aenden *winckel put*, id, 147r.

WINKELS: 400 Roeden lants ghenaeamt de *Winckels*, **1585**, RAG-Me 65, 58r.

WINKELSTRAATJE <C9-D9>: op Meldere cauter aenden winckel put ... suyt west het *winckel straetkin*, **1680**, RAG-Me 185, 147r.

WOESTIJNE 1 <H4-J4>: eenen Meersch In lancq meersch, emmers de *roestyne* ... noort den leij baerme, **1680**, RAG-Me 185, 175v; Inde *roستijne*, id, 176r.

WOESTIJNE 2 <P14>: d'*oostijne* west de voorgaende [Moortelken] noort den quaeden driesch ... suyt d'een hooge, **1680**, RAG-Me 185, 72v; d'*ooststijne*, id, 60r; d'*oost stijne*, id, 61r; d'*oostijne*, id, 61r.

WOESTIJNE 1 of 2: tstic datmen eet de *wostine*, **1421**, SAG-301/26-II, 49r; te meerendere dat men heet de **voestine*, **1449**, SAG-301/40, 140r; een bilck ghenaeamt de strepe ofte de *Woestyne*, **1559**, SAG-330/77, 62v; een stick mersch ghenaeamt de *hostijne*, **1580**, SAG-330/98, 146r, 194r; Inde *ostijne*, **1584**, RAG-Me 65, 34v; bilc ghenaeamt de strepe ofte de *Wostijne*, **1604**, SAG-330/126, 69v; broucklant ghenaeamt de *hostijne*, **1608**, RAG-Me 105, 28v; lants ghen. de *hostijne*, **1610**, RAG-Me 105, 71v. Zie ook *ACHTERSTE WOESTIJNE*.

WULFS INGEN <L8>: onder *dwulghesyn*, **1433**, RAG-SV, O; op oosterghem cauter daerment heet de *Wulf Ingen* ... noort velt ackere, **1680**, RAG-Me 185, 17v; daerment heet de *wulfs Inghen*, id; de **wufs Inghen*, id, 18r.

's WULFS MEERS <C10>: boven *Wulfmersch*, **1499**, SAG-330/41, 293r; jnt *swulfs mersch*, **1571**, SAG-28/25/106, 60v; Jnden *wulfsmeersch* ... oost de cruijscale noort de Beke, **1680**, RAG-Me 185, 121v; *wulffs meersch*, id, 122r; *swulfsmeersch*, *tswulfs meersch*, id.

WULFS PUT <F4>: den *wulsputte* oft den biesdonc, **1544**, SAG-330/62, 56v; op den gauwbergh ... noort den leijborme ... ghen. den *wulfs put*, **1680**, RAG-Me 185, 185v.

WULGESIJN: zie *WULFS INGEN*.

ZANDVLEUGE(N) <Velde>: up den meldere loopende naer de *zantvluighen*, **1584**, SAG-330/101, 432r; (op Meldere Cauterkin op) de *sant vleuge*, **1680**, RAG-Me 185, 138r, 141v; de *sant vleughe*, id, 141v; aen het gat vande *sant vleuge*, id, 138r.

ZANEBILKSKEN <C5>: oost N met het *sanebulcxken*, **1680**, RAG-Me 185, 152v.

ZANEBROEK <C5-D5>: Jnden *sanebroucq*, Int *sanebroucq*, **1680**, RAG-Me 185, 153r.

ZANEPUT <C13-D13>: aent *saneputte*, **1680**, RAG-Me 185, 117v.

ZANEPUT-/ZANEBROEKKOUTERKEN <D13>: op *saneput cauterkin*, **1680**, RAG-Me 185, 116r, 117r; op *sanebroucq cauterkin*, id, 116v.

ZAVELPUT: een ghemet landts ghenaeamt *zaveput*, **1619**, RAG-RvVI 988, 373v.

ZAVELPUTKOUTER: up *savelput cautere* oost het ouddestraetken, **1609**, RAG-Me 105, 50v.

ZEEPKEN <L6>: eenen bulcq ghenaeamt het *seepken* ... noort den schoudt, **1680**, RAG-Me 185, 9v.

ZEVENKOT <K14>: het *sevencot* ... noort ende oost tseeren straete, **1680**, RAG-Me 185, 75r.

ZOMPELARE: een stick lant ... ghenaeamt den *zompelaere*, **1608**, RAG-Me 105, 20v.

ZWANE: een herberghe gheheeten de *zwane* met zekeren lande d(aer)an clevende streckende Inde prochie van meerendre, **1484**, SAG-330/36, 533v; de stede wijlent ghenaeamt de *zwane* ter poucke, **1503**, SAG-330/42, 302v.

ZWARTE PAAL <S10>: mersche ligghende up de(n) *zwarte(n) pael*, **1370**, SJKG-647, 16r; voerden *zwarten pael*, **1416**, SAG-301/23-II, 136r; an de oostzijde van den

zwarte(n) pale In de poucmersch ten hende van den poucsticke, **1450**, SJKG-657, 99v; de *swarte pale*, **1559**, SAG-330/77, 62v; de dreve van (den) *zwarten pael*, **1584**, RAG-Me 65, 6v; Inden/byden *zwarten pael*, **1585/1586**, RAG-Me 65, 48v/51r/67r; de *zwarte paele*, **1604**, SAG-330/126, 69v; een weede ghenaeft den *swertenpael* ... noort de cale suyt aende dreve, **1680**, RAG-Me 185, 41r; den *swertenpael*, id, 40v, 41r, 43v.

ZWART STUK <Q15>: een partye Lants ghenaeft *tzwart stick* ... Inden brouck, **1585**, RAG-Me 65, 58r; het *swerte stucq* suyt het voorgaende [Helft] oost den drybulcq, **1680**, RAG-Me 185, 59v; noort het *swerten stucq* oost het dry bulcxken, id, 59v.

COLOFON

“Meetjeslandse Toponiemen tot 1600 - Deel III: Het Gentse - Band 4: Merendree” is een uitgave van de Stichting Achiël De Vos, p.a. Johan Taeldeman, Meerlaan 75a, B-9860 Balegem.

Omslagontwerp en logo: Luc Verstraete
Toponymische kaart: Jan Luyssaert en Geert Andries
Eindredactie: Jozef Vandeveire

Druk: Beschutte Werkplaats Nevelland

Voorraadbeheer en verzending:
Walter Notteboom, Noordstraat 196, B-9990 Maldegem